วิสัยทัศน์ของ สศช.

มุ่งสู่การเป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็งทางวิชาการและเป็นผู้นำในการวางแผน เป็นที่ยอมรับทั้งภายในและภายนอกประเทศ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง สามารถประสานเชื่อมโยงเครือข่ายกับภาคีการพัฒนาในทุกระดับ เพื่อประโยชน์ของประชาชนชาวไทย บนพื้นฐานของข้อมูลที่เชื่อถือได้ มีระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการปฏิบัติงาน และมีการทำงานเป็นทีมที่เอื้ออาทรและสามัคคี มีจริยธรรมในวิชาชีพ พร้อมรับผิดชอบต่อสาธารณะ และบุคลากรได้รับการส่งเสริมให้สามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ตราสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาพตราสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ลงประกาศอยู่ในราชกิจจานุเบกษา ตอนที่ 46 เล่ม 67 วันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2493 ระบุว่า เครื่องหมายราชการสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ (ปัจจุบันคือสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) เป็นรูปพระนารายณ์ พระอิศวร และพระพรหม ประทับบนพระแท่นภายในวงกลม

ลักษณะ : **พระนารายณ์** (องค์ซ้าย) มี 4 กร ทรงถือคทา จักร สังข์ และดอกบัว **พระอิศวร** (องค์กลาง) มี 2 กร (บางครั้งมี 4 กร หรือ 8 กร) ทรงถือตรีศูล บ่วงบาศ สังข์ และคทายอดหัวกระโหลก เกศามุ่นเป็นมวยอย่างฤาษี มีประคำหัวกระโหลกคล้องคอและมีงูเป็นสร้อยสังวาล **พระพรหม** (องค์ขวา) มี 4 กร ทรงถือคัมภีร์พระเวท ลูกประคำ คนโทน้ำ และช้อน (บางครั้งเป็นธนูหรือธารพระกร)

ความหมาย : **พระพรหม** เป็นสัญลักษณ์แทนการสร้างสรรค์ อันสอดคล้องกับภารกิจในการฟื้นฟู สร้างสรรค์ ริเริ่มงานเศรษฐกิจและสังคมสาขาต่าง ๆ ของชาติให้เจริญก้าวหน้า

: **พระนารายณ์** เป็นสัญลักษณ์แทนการดำรงรักษาไว้ ซึ่งความผาสุกและอุดมสมบูรณ์แห่งประชาชนชองชาติ โดยการส่งเสริมพัฒนาชาติในทุกด้าน

: **พระอิศวร** เป็นสัญลักษณ์แทนการแก้ไขและกำจัดปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อความเจริญก้าวหน้าของชาติให้สูญสิ้นไป

ขอขอบคุณ กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร ที่ได้ดำเนินการค้นคว้าความเป็นมาและความหมายของตราสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สาร

นายทนง พิทยะ

ประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในรอบปี 2545 ที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้มีบทบาทสำคัญทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยสามารถดำเนินงานประสบความสำเร็จอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศตามภารกิจหลักของสำนักงานฯในด้านการวางแผน การพัฒนาระบบข้อมูลของประเทศ การประเมินผลและรายงานผล การวิเคราะห์โครงการต่าง ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจของรัฐบาล รวมทั้งการดำเนินงานอื่น ๆ ตามที่รัฐบาลมอบหมาย ซึ่งในการดำเนินงานดังกล่าวนั้น สำนักงานฯ ได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้มีความคล่องตัวฉับไวยิ่งขึ้นต่อการมองปัญหาต่าง ๆ ทั้งในประเทศและนอกประเทศ และสามารถสนองตอบต่อนโยบายรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการดำเนินงานที่สำคัญตามวาระแห่งชาติ ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาล โดยสำนักงานฯ ได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุก 4 เรื่อง ได้แก่ การแก้ไขปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การพัฒนาทุนทางสังคมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

อย่างไรก็ดี เพื่อให้การดำเนินงานตามบทบาทและภารกิจของสำนักงานฯ มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลนั้น สำนักงานฯ จำเป็นต้องเร่งรัดบทบาทการดำเนินงานในการประสานกับกระทรวง ทบวง กรม เพื่อให้แผนจุลภาคหรือแผนกึ่งมหภาคของกระทรวง ทบวง กรม สอดคล้องกับแผนมหภาคหรือแผนพัฒนาประเทศ อันจะส่งผลให้การปฏิบัติการเชิงยุทธศาสตร์ประสบความสำเร็จ ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ และนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย

สำหรับการดำเนินงานที่ผ่านมา ผมมีความเห็นว่างานของสำนักงานฯ ประสบความสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความอดทน มานะบากบั่น และมีความสามัคคีร่วมกันทำงาน

ดังนั้นในโอกาสนี้ ผมในฐานะประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงใคร่ขอขอบคุณคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ ทุกท่าน และขอส่งกำลังใจมายังข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ ทุกท่าน ขอให้ตั้งใจและทุ่มเทในการปฏิบัติงานด้วยความสมัครสมานสามัคคีเช่นที่ได้เคยทำมาโดยตลอดเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของสำนักงานฯ ให้เข้มแข็งและสามารถปฏิบัติภารกิจอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง และความอยู่ดีมีสุขของพี่น้องประชาชนทุกคนสืบไป

(นายทนง พิทยะ)

ประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สาร

นายจักรมณฑ์ ผาสุกวนิช

เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศในช่วงปี 2545 ที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดบทบาท ภารกิจ และทิศทางในการทำงานที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศ

ภารกิจสำคัญที่สำนักงานฯ ได้ดำเนินการ อาทิ การดำเนินงานด้านคลังข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเศรษฐกิจ สังคม และการจัดทำระบบบัญชีประชาชาติให้มีความรวดเร็วฉับไว ระมัดระวังรอบคอบและมีความถูกต้อง การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาให้สอดคล้องและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยเฉพาะการกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่เป็นวาระแห่งชาติ และการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคีการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อผลักดันยุทธศาสตร์ให้

ไปสู่การปฏิบัติ การพิจารณา/วิเคราะห์โครงการลงทุนต่าง ๆ ของหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ การดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล มติคณะรัฐมนตรี และงานเฉพาะกิจอื่น ๆ รวมทั้งการสร้างระบบการติดตามประเมินผลและตัวชี้วัดการพัฒนาประเทศที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ โดยได้ริเริ่มให้มีการรายงานผลการพัฒนาประเทศสู่สาธารณชนเป็นครั้งแรก ในการจัดประชุมประจำปี 2545 ของสำนักงานฯ

สำหรับการบริหารงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด สำนักงานฯ ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดระบบบริหารและโครงสร้างองค์กรให้สอดรับกับการปฏิรูประบบราชการ และภารกิจของสำนักงานฯ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้สำนักงานฯ เป็นองค์กรที่มีความรอบรู้ ทันเหตุการณ์ และมีความแข็งแกร่งทางวิชาการ

ผลการดำเนินงานของสำนักงานฯ ที่ผ่านมา สามารถกล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จลุล่วงอย่างดียิ่ง ผมจึงใคร่ขอขอบคุณท่านประธานและคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกท่าน ที่ได้กรุณาพิจารณา ให้ความเห็น และให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งขอขอบคุณข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ ทุกท่านที่ได้ตั้งใจและทุ่มเทแรงกายแรงใจ ร่วมกันปฏิบัติงานอย่างสมัครสมานสามัคคี เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและความเจริญก้าวหน้าของประเทศอย่างยั่งยืนตลอดไป

(นายจักรมณฑ์ ผาสุกวนิช)

เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สารบัญ

ส่วนที่ 1 : ทิศทาง บทบาท ภารกิจ และโครงสร้างองค์กรของ สศช. 9

1. ความเป็นมา บทบาท ภารกิจ และโครงสร้างองค์กร 10
2. สศช. ก้าวสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ 24

ส่วนที่ 2 : สศช. กับการพัฒนาประเทศเพื่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทย 31

1. สถานการณ์เศรษฐกิจและสังคมในรอบปี 2545 32
   - ภาวะเศรษฐกิจไทย 33
   - สถานการณ์ด้านสังคมไทย 45
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามวาระแห่งชาติ 4 เรื่อง 50
   - การแก้ไขปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ 51
   - การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ 55
   - การพัฒนาทุนทางสังคม 61
   - การพัฒนาที่ยั่งยืน 65
3. การกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการและมาตรการที่สำคัญ 68
   - การบริหารเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพ 68
   - การพัฒนาศักยภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม 71
   - การพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ 74
   - การพัฒนาพื้นที่เฉพาะ 79
   - การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 85
   - การพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ 87
   - การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 90
   - การพัฒนาความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 93
4. ภารกิจพิเศษของ สศช. 95
   - ธนาคารสมอง : ธนาคารแห่งภูมิปัญญา 96
   - มูลนิธิพัฒนาไท : กลไกคู่ขนาน สศช. 99
   - สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 102

ส่วนที่ 3 : สศช. กับการสร้างความรู้ ความเข้าใจสู่สาธารณชน 107

1. การประชุมประจำปี 2545 ของ สศช. 108
2. การสร้างความรู้ ความเข้าใจสู่สาธารณชน 112

ส่วนที่ 4 : ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการ สศช. 119

ทิศทาง บทบาท ภารกิจ และโครงสร้างองค์กรของ สศช.

1. ความเป็นมา บทบาท ภารกิจ และโครงสร้างองค์กร
2. สศช. ก้าวสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้

ความเป็นมา

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า *"สภาพัฒน์ หรือ สภาพัฒนาฯ หรือ สศช."* ได้มีบทบาทสำคัญในการวางแผนพัฒนาประเทศนับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2493 โดยในระยะแรกใช้ชื่อว่า "สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ" มีหน้าที่เสนอความเห็นและคำแนะนำ ตลอดจนข้อชี้แจงต่อรัฐบาลในเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจของประเทศ ต่อมาคณะผู้เชี่ยวชาญจากธนาคารโลกได้เสนอแนะให้มีการปรับเปลี่ยนและเพิ่มบทบาทหน้าที่ของสภาเศรษฐกิจแห่งชาติให้มากขึ้น และจัดตั้งเป็นหน่วยงานกลางเพื่อทำหน้าที่วางแผนพัฒนาประเทศขึ้นมาเป็นการเฉพาะ ดังนั้น ในปี 2502 จึงได้มีการปรับโครงสร้างการทำงานและเปลี่ยนชื่อสำนักงานฯ เป็น ***"สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ"*** จนกระทั่งในปี 2515 มีการนำกระบวนการวางแผนพัฒนาสังคมเข้ามาใช้ควบคู่กับการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจอย่างจริงจัง จึงได้มีการเปลี่ยนชื่อของสำนักงานฯ อีกครั้งเป็น ***"สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ"*** จวบจนปัจจุบัน โดยอยู่ภายใต้สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

สศช. ในปัจจุบัน

ปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ดำเนินงานตามพระราชบัญญัติพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2521 ซึ่งกำหนดหน้าที่และภารกิจตลอดจนแนวทางและกลไกการดำเนินงาน 2 ระดับ คือ ระดับคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และระดับของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

บทบาทหน้าที่หลักของ สศช.

1. การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการพัฒนาประเทศในแต่ละช่วงระยะเวลา 5 ปี นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่และภารกิจสำคัญอันเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ คือ

- สำรวจ ศึกษาและวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจและสังคม เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การเสนอแนะนโยบาย มาตรการทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อการพัฒนาประเทศ
- วิเคราะห์ ประเมินแผนงานและโครงการพัฒนาของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งประสานแผนงาน แผนปฏิบัติงาน โครงการพัฒนาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนศึกษาเกี่ยวกับกำลังเงิน กำลังคน และทรัพยากรอื่นที่มีอยู่และอาจหามาได้ และการจัดการทรัพยากรดังกล่าวเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ
- ติดตามและประเมินผลการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และรายงานผลต่อสาธารณะ พร้อมทั้งติดตามประเมินแผนงานโครงการพัฒนาของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ
- ประสานการพัฒนาเพื่อให้เกิดการแปลงแผนพัฒนาฯ ไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศสู่ประชาชนในทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อเสริมสร้างให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

2. ปฏิบัติหน้าที่ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 โดยทำหน้าที่กำกับ ดูแล และติดตามผลการดำเนินงานในโครงการที่มีการลงทุนหรือมีทรัพย์สินตั้งแต่ 1,000 ล้านบาทขึ้นไป

3. ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบว่าด้วยงบลงทุนของรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2522 ซึ่งมีหน้าที่สำคัญ ๆ คือ พิจารณางบลงทุนประจำปีของรัฐวิสาหกิจเพื่อเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีและกระทรวงเจ้าสังกัดของรัฐวิสาหกิจในประเด็นการบริหารจัดการรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการลงทุน รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อให้รัฐวิสาหกิจแต่ละแห่งถือปฏิบัติ โดยคำนึงถึงความคล่องตัวในการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจนั้น ๆ เป็นสำคัญ

4. ปฏิบัติงานตามหน้าที่เฉพาะกิจที่ได้รับมอบหมาย หรือสั่งการจากคณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีโดยตรง โดยทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการพิเศษชุดต่าง ๆ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(ณ เดือนมกราคม 2546)

นายทนง พิทยะ
ประธานกรรมการ

นายพนัส สิมะเสถียร
รองประธานกรรมการ

นายโฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์
กรรมการ

นางจุรี วิจิตรวาทการ
กรรมการ

นายบุญปลูก ชายเกตุ
กรรมการ

นายพรชัย นุชสุวรรณ
กรรมการ

นายประเวศ วะสี
กรรมการ

นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา
กรรมการ

นายเกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
กรรมการ

นายกฤษณพงศ์ กีรติกร
กรรมการ

นายนิพนธ์ พัวพงศกร
กรรมการ

นายประสิทธิ์ โฆวิไลกูล
กรรมการ

นายวิสุทธิ์ ศรีสุพรรณ
กรรมการ

หม่อมราชวงศ์ปรีดิยาธร เทวกุล
กรรมการ

นายจักรมณฑ์ ผาสุกวนิช
กรรมการและเลขานุการ

ผู้บริหาร สศช.

(ณ เดือนมกราคม 2546)

นายจักรมณฑ์ ผาสุกวนิช
เลขาธิการฯ

นายสมเจตน์ เตรคุพ
รองเลขาธิการฯ

นายสันติ บางอ้อ
รองเลขาธิการฯ

นายพรชัย รุจิประภา
รองเลขาธิการฯ

นายโกมล ชอบชื่นชม
รองเลขาธิการฯ

นายวิษณุ พูลสุข
รองเลขาธิการฯ

นายบุญยงค์ เวชมณีศรี
รองเลขาธิการฯ

นางสาวพรรณราย ขันธกิจ
รองเลขาธิการฯ

นางสาววิไลพร ลิ่วเกษมศานต์
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน

นายกิติศักดิ์ สินธุวนิช
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน

นายอุทิศ ขาวเธียร
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน

นายวิทิต รัชชตาตะนันท์
ผู้ช่วยเลขาธิการฯ

นายสุรนันท์ วงศ์วิทยกำจร
ผู้ช่วยเลขาธิการฯ

นางจุฑามาศ บาระมีชัย
ผู้ช่วยเลขาธิการฯ

นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ
ผู้ช่วยเลขาธิการฯ

ผู้อำนวยการสำนัก และเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ฯ 9 ชช.

(ณ เดือนมกราคม 2546)

นายบุญทวี ตันติสิระ
ผู้อำนวยการ
สำนักบัญชีประชาชาติ

นางสาวพรพิมล วรดิลก
ผู้อำนวยการ
สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา

นายปณิธาน ยามวินิจ
ผู้อำนวยการ
สำนักพัฒนาขีดความสามารถ
ในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

นายจารึก เจริญพานิช
ผู้อำนวยการ
สำนักพัฒนาพื้นที่

นายชำนาญ รุ่งแสง
ผู้อำนวยการ
สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้

นายเกียรติศักดิ์ มัธยมางกูร
ผู้อำนวยการ
สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคกลาง

นายเดชา วาณิชวโรตม์
ผู้อำนวยการ
สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นายเกรียงไกร บุณยโยธิน
ผู้อำนวยการ
สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้

นายสุรพันธุ์ จุ่นพิจารณ์
ผู้อำนวยการ
สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคเหนือ

นายสมบัติ ชุตินันท์
ผู้อำนวยการ
สำนักพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต

นายเกษมสันต์ จิณณวาโส
ผู้อำนวยการ
สำนักวางแผนทรัพยากรธรรมชาติ
สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

นายปรเมธี วิมลศิริ
ผู้อำนวยการ
สำนักวางแผนเศรษฐกิจมหภาค

นายสุวัฒน์ วาณีสุบุตร
ผู้อำนวยการ
สำนักวิเคราะห์โครงการลงทุนภาครัฐ

นางเพ็ญจา อ่อนชิต
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 9 ชช.
กลุ่มงานประสานและอำนวยการธนาคารสมอง

นางสยมพร คล่องวัฒนกิจ
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 9 ชช.
ภารกิจด้านประสานและอำนวยการฝ่ายบริหาร

นายสถาพร วชิรโรจน์
รักษาการ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบาย
และแผน 9 ชช. สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ

การแบ่งส่วนราชการของ สศช.

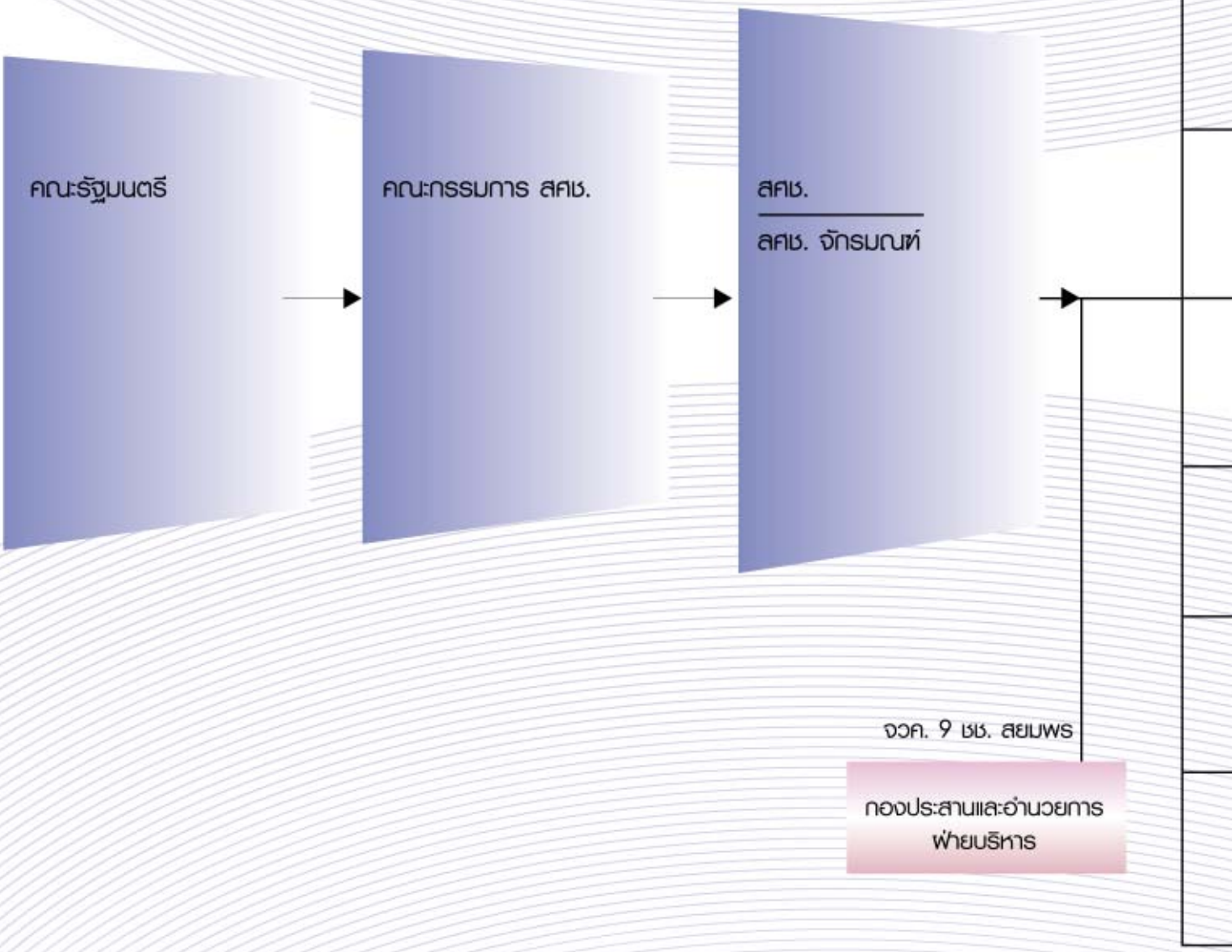

- รศช.สมเจตน์ — ผช.ลศช.อาคม*
  - สำนักบัญชีประชาชาติ — ผอ.บุญทวี
  - สำนักวางแผนเศรษฐกิจมหภาค — ผอ.ปรเมธี
- รศช.สันติ — ผช.ลศช.จุฑามาศ*
  - สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา — ผอ.พรพิมล
  - สำนักงานเลขานุการกรม
- รศช.พรชัย
  - สำนักพัฒนาพื้นที่ — ผอ.จารึก
- รศช.วิษณุ — ผช.ลศช.สุรนันท์*
  - สำนักวิเคราะห์โครงการลงทุนภาครัฐ — ผอ.สุวัฒน์
- รศช.บุญยงค์ — ผช.ลศช.วิทิต*
  - สำนักพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต — ผอ.สมบัติ
  - กลุ่มงานประสานและอำนวยการธนาคารสมอง — จวค. 9 ชช. เพ็ญจา
- รศช.โกมล
  - สำนักพัฒนาฯ ภาคเหนือ — ผอ.สุรพันธุ์
  - สำนักพัฒนาฯ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ — ผอ.เดชา
  - สำนักพัฒนาฯ ภาคกลาง — ผอ.เกียรติศักดิ์
  - สำนักพัฒนาฯ ภาคใต้ — ผอ.เกรียงไกร
- ทปษ.วิไลพร
  - สำนักพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ — ผอ.ปณิธาน
- ทปษ.กิติศักดิ์
  - สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ — ผอ.ชำนาญ
- ทปษ.อุทิศ
  - สำนักวางแผนทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี — ผอ.เกษมสันต์

หมายเหตุ : ภารกิจเฉพาะ
สำนักงานคณะกรรมการบริหารการพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ - ผอ.สุวัฒน์
* ตำแหน่ง ผช.ลศช. จะปรับเป็น ทปษ. 9/10

โครงสร้างองค์กรในปัจจุบัน

สศช. แบ่งส่วนราชการออกเป็น 13 สำนัก และอีก 2 กอง ประกอบด้วย

1. สำนักงานเลขานุการกรม
   [Office of the Secretary]
2. กองประสานและอำนวยการฝ่ายบริหาร
   [Management Coordination Division]
3. สำนักบัญชีประชาชาติ
   [National Accounts Office]
4. สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา
   [Development Evaluation and Communication Office]
5. สำนักพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ
   [Competitiveness Development Office]
6. สำนักพัฒนาพื้นที่
   [Spatial Development Office]
7. สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้
   [Community Economic Development and Income Distribution Office]
8. สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคกลาง
   [Central Region Economic and Social Development Office]
9. สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
   [Northeastern Region Economic and Social Development Office]
10. สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้
    [Southern Region Economic and Social Development Office]
11. สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคเหนือ
    [Northern Region Economic and Social Development Office]
12. สำนักพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต
    [Quality of Life and Social Development Office]
13. สำนักวางแผนทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี
    [Natural Resource, Environment, Science and Technology Office]
14. สำนักวางแผนเศรษฐกิจมหภาค
    [Macro Economic Office]
15. สำนักวิเคราะห์โครงการลงทุนภาครัฐ
    [Infrastructure Project Office]

อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ (ณ เดือนธันวาคม 2545)

จำนวนข้าราชการพลเรือนสามัญจำแนกตามระดับ	หญิง	ชาย	รวม
11	0	1	1
10	2	8	10
9	4	14	18
8	59	53	112
7	79	51	130
6	82	49	131
5	62	39	101
4	45	17	62
3	21	5	26
2	8	0	8
1	5	0	5
รวม	367	237	604

จำนวนข้าราชการพลเรือนสามัญจำแนกตามวุฒิการศึกษา	หญิง	ชาย	รวม
• ปริญญาเอก	5	16	21
• ปริญญาโท	158	123	281
• ปริญญาตรี	144	83	227
• ต่ำกว่าปริญญาตรี	60	15	75
รวม	367	237	604

จำนวนข้าราชการที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกแยกตามคณะ/สาขา	จำนวน (คน)
เศรษฐศาสตร์	7
สังคมศาสตร์ (รัฐศาสตร์/ประชากร/การศึกษา/ภาษาศาสตร์/นิติศาสตร์)	5
บริหาร (บริหารธุรกิจ/บัญชี/การเงิน/การธนาคาร)	1
การวางแผนภาคและเมือง/สถาปัตยกรรม/สิ่งแวดล้อม	7
วิศวกรรม	1
รวม	21

จำนวนข้าราชการที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทแยกตามคณะ/สาขา	จำนวน (คน)
เศรษฐศาสตร์	98
สังคมศาสตร์ (รัฐศาสตร์/ประชากร/การบริหารงานบุคคล/การบริหารจัดการ/นิติศาสตร์/นิเทศศาสตร์)	84
บริหาร (บริหารธุรกิจ/บัญชี/การเงิน/การธนาคาร)	31
การวางแผนภาคและเมือง/สถาปัตยกรรม/สิ่งแวดล้อม	46
สถิติ/คณิตศาสตร์/วิทยาศาสตร์/MIS/วิศวกรรม	14
อื่น ๆ	8
รวม	281

จำนวนข้าราชการที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีแยกตามคณะ/สาขา	จำนวน (คน)
เศรษฐศาสตร์	101
สังคมศาสตร์ (รัฐศาสตร์/ประชากร/การบริหารงานบุคคล/การบริหารจัดการ/การศึกษา/ภาษาศาสตร์/นิติศาสตร์/นิเทศศาสตร์)	76
บริหาร (บริหารธุรกิจ/บัญชี/การเงิน/การธนาคาร)	18
สถิติ/คณิตศาสตร์/วิทยาศาสตร์/MIS/วิศวกรรม/คอมพิวเตอร์	10
อื่น ๆ	22
รวม	227

จำนวนลูกจ้าง	หญิง	ชาย	รวม
ลูกจ้างประจำ	24	70	94
ลูกจ้างชั่วคราว	109	51	160
รวม	133	121	254

งบประมาณรายจ่ายประจำปี

งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2546 เทียบกับปี 2545 (จำแนกตามงบประเภทต่าง ๆ)

หน่วย : ล้านบาท

ประเภท	งบประมาณปี 2545 (บาท)	งบประมาณปี 2546 (บาท)	เปลี่ยนแปลง (บาท)	เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
1. งบบุคลากร	150.04	151.85	1.81	0.01
2. งบดำเนินงาน	37.35	39.85	2.50	0.07
3. งบลงทุน	22.64	3.00	-19.64	-0.87
4. งบเงินอุดหนุน	-	-	-	-
5. งบรายจ่ายอื่น ๆ	145.80	179.20	33.40	0.23
รวมทั้งสิ้น	355.83	373.90	18.07	0.05

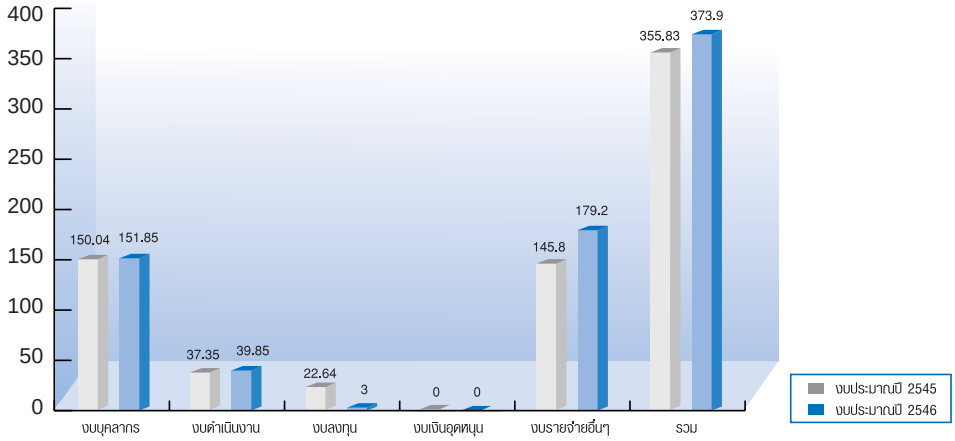

งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2546 จำแนกตามแผนงาน/โครงการ

หน่วย : ล้านบาท

แผนงาน	งบบุคลากร	งบดำเนินการ	งบลงทุน	งบเงินอุดหนุน	งบรายจ่ายอื่น ๆ	รวม
งานวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม	151.85	39.85	3.00	-	179.20	373.90
รวมทั้งสิ้น	151.85	39.85	3.00	-	179.20	373.90

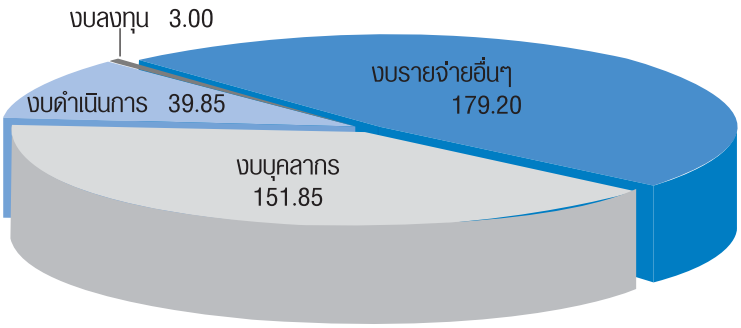

สศช. ก้าวสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้

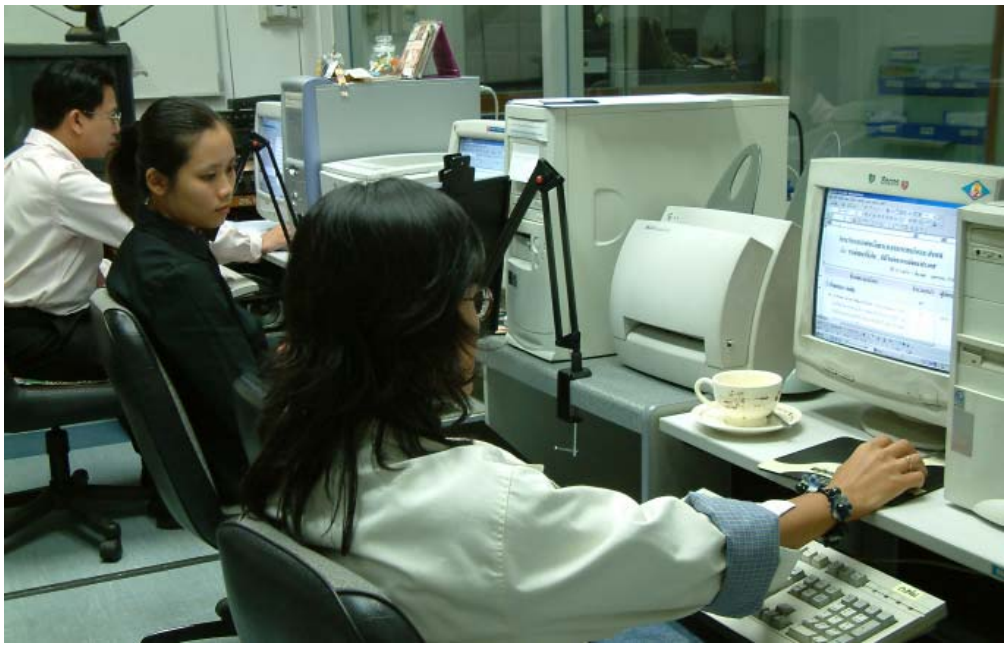

การปรับตัวให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

ตลอดระยะเวลา 53 ปีที่ได้สถาปนา สศช. ขึ้นมานั้น สศช. มีการปรับตัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา โดย*ยังคงรักษาไว้ซึ่งสถานภาพของการเป็นหน่วยงานกลางของภาครัฐ*ที่มีบทบาทต่อการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่มีเงื่อนไขใหม่ ๆ หลายประการ ทั้งที่เป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกซึ่งมีความสลับซับซ้อนขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา ส่งผลให้ *สศช. ได้มีการทบทวนและปรับปรุงบทบาทให้สอดคล้องกับสถานการณ์ดังกล่าวมาเป็นลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมพร้อมเพื่อให้ สศช. มุ่งไปสู่วิสัยทัศน์ที่จะเป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็งทางวิชาการและเป็นผู้นำในการวางแผนเป็นที่ยอมรับทั้งภายในและภายนอกประเทศ และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง*

จากเงื่อนไขปัจจัยดังกล่าว จึงเป็นแรงผลักดันให้ สศช. ได้ให้ความความสำคัญกับการ***สร้างองค์ความรู้*** *(Knowleage Base)* เป็นอย่างสูง โดยกำหนดให้เป็นพันธกิจหนึ่งที่จะต้องพัฒนาระบบสมองให้เกิดขึ้นทุกระดับของประเทศและมีบทบาทเป็นผู้นำในการประสานเพื่อนำองค์ความรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ มาสร้างและต่อยอดองค์ความรู้ให้เพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันก็ยังให้ความสำคัญกับ***พันธกิจ***ซึ่งเป็น***หน้าที่ตามกฎหมาย*** *(Function Base)* และ***พันธกิจเฉพาะกิจ*** *(Agenda Base)* ซึ่งจะต้องมีองค์ความรู้ที่หลากหลายสามารถชี้แนะข้อดีและข้อเสียของนโยบายและการดำเนินงานพัฒนาประเทศต่อรัฐบาลได้อย่างเป็นกลาง เพื่อดำรงไว้ซึ่งบทบาทของ สศช. ในการชี้นำการพัฒนาประเทศไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทยได้ในอนาคต

การเตรียมพร้อมก้าวสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้

สศช.ตระหนักถึงความสำคัญของการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาสร้างความได้เปรียบ เพื่อให้ประเทศสามารถปรับตัวก้าวทันกระแสโลกที่กำลังมุ่งสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ โดยมีองค์ความรู้เป็นพื้นฐานการพัฒนาประเทศให้แข็งแกร่งและเติบโตได้อย่างยั่งยืน สศช. จึงได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับการพัฒนา **"องค์ความรู้"** ให้เกิดขึ้นทุกระดับของประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาข้อมูล (Data) และข้อมูลข่าวสาร (Information) ของ สศช. เพื่อให้เกิดประโยชน์กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้มากที่สุด เพราะได้รับบทเรียนจากการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นเมื่อปี 2540 ว่า ประเทศไทยขาดข้อมูลที่ดีพอในการเตือนภัยทางเศรษฐกิจและสังคม ขณะที่สาธารณชนเองก็ยังไม่สามารถเข้าถึงระบบข้อมูลข่าวสารของทางราชการได้อย่างโปร่งใส

ด้วยสาเหตุสำคัญดังกล่าว จึงผลักดันให้ สศช. อาศัยความทันสมัยของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของยุคปัจจุบัน มาสร้างองค์ความรู้ที่เป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาประเทศให้แข็งแกร่ง โดยการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนและเตือนภัยทางเศรษฐกิจและสังคม และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่สาธารณชนให้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพมากขึ้นเป็นลำดับ ด้วยการจัดทำระบบการรายงานข้อมูลให้อยู่ในรูปอิเล็กทรอนิกส์มากยิ่งขึ้น โดยขอบข่ายการดำเนินงาน สศช.มีสาระที่น่าสนใจดังนี้

1. **การพัฒนาระบบบัญชีประชาชาติเพื่อการเตือนภัยทางเศรษฐกิจ** ระบบบัญชีประชาชาติของประเทศไทยได้ดำเนินการจัดทำตามกรอบแนวคิดของระบบบัญชีประชาชาติสากล หรือ System of National Accounts จัดทำและเผยแพร่ทั้งสถิติรายปีและรายไตรมาสเป็นประจำ โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

(1) **บัญชีประชาชาติหรือบัญชีรายได้ประชาชาติ** หรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า *Gross Domestic Production: GDP* สศช. ได้จัดทำทั้ง 3 ด้าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและสอดคล้องกัน ทั้งนี้ผลที่ได้จากทั้ง 3 ด้านจะต้องเท่ากันหรือในทางปฏิบัติจะต้องใกล้เคียงกัน คือ ***ด้านการผลิต*** หรือที่เรียกกันว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ***ด้านการใช้จ่าย*** ประกอบด้วยการใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการของครัวเรือนและรัฐบาล การลงทุน และการส่งออกสุทธิ และ ***ด้านรายได้*** ซึ่งเป็นผลรวมของผลตอบแทนปัจจัยการผลิต ทั้งนี้ได้นำเสนอภาพรวมความสัมพันธ์ของระบบเศรษฐกิจด้วยบัญชีหลัก 6 บัญชี คือ *1) ผลิตภัณฑ์ในประเทศ 2) รายได้ประชาชาติ 3) การสะสมทุนในประเทศ 4) รายได้และรายจ่ายของภาคครัวเรือนและสถาบันไม่แสวงหากำไร 5) รายได้และรายจ่ายของรัฐบาล และ 6) ภาคต่างประเทศ* พร้อมทั้งนำเสนอตารางสรุป 11 ตาราง และตารางประกอบอีก 49 ตาราง เพื่อประโยชน์สำหรับการใช้งานในระดับย่อย

(2) **ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศรายไตรมาส หรือ** QGDP นับตั้งแต่ประเทศไทยเผชิญภาวะวิกฤติเศรษฐกิจเมื่อกลางปี 2540 ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยหดตัวอย่างรุนแรงในเวลาต่อมา ข้อมูลระยะสั้นจึงมีความสำคัญมากขึ้นสำหรับใช้เป็นเครื่องมือเตือนภัยทางเศรษฐกิจหรือเครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจระยะสั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง QGDP ซึ่ง สศช. ได้จัดทำ 2 ด้าน คือ ด้านการผลิตและด้านการใช้จ่าย และเผยแพร่เป็นครั้งแรกเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2542 โดยนำเสนอข้อมูลทั้งที่ไม่ปรับและปรับด้วยดัชนีฤดูกาล เป็นอนุกรมตั้งแต่ปี 2536 เป็นต้นไป

ดังนั้น การจัดทำ *QGDP* จึง ***มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญสองประการ*** คือ ***ประการแรก*** สามารถชี้ทิศทางการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวขึ้นลงหรือจุดวกกลับ (turning point) ของภาวะเศรษฐกิจ ***ประการที่สอง*** สามารถรายงานผลได้รวดเร็วทันต่อการใช้ โดยข้อมูลของไตรมาสอ้างอิง (reference quarter) สามารถออกรายงานผลได้ในไตรมาสถัดไป ในกรณีของ สศช. ได้จัดให้มีการแถลงข่าวและเผยแพร่การจัดทำ QGDP ของไตรมาสอ้างอิงเป็นประจำในวันจันทร์ที่ 3 ของเดือนสุดท้ายของไตรมาสถัดไป โดยผ่านวิธีการเผยแพร่ 3 ทางพร้อมกัน คือ 1) การแถลงข่าว 2) เอกสาร และ 3) web site ของ สศช. http://www.nesdb.go.th

(3) **สถิติผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด** *(GRP และ GPP)* เป็นอีกองค์ความรู้หนึ่งที่ได้จัดทำและเผยแพร่เป็นประจำทุกปีภายหลังการเผยแพร่ GDP รายปีประมาณ 2 เดือน สถิติผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัดแสดงกิจกรรมการผลิตของประเทศที่เกิดขึ้นในแต่ละปีในระดับภาคและจังหวัด จึงมีประโยชน์ในการวิเคราะห์วางแผน กำหนดนโยบายในระดับพื้นที่ และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในแต่ละพื้นที่

(4) **ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต** เป็นตารางที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการผลิตและการใช้ผลผลิต โดยนำเสนอรายละเอียดประมาณ 180 สาขาการผลิต เพื่อประโยชน์สำหรับการวิเคราะห์ในแนวลึก ละเอียด และซับซ้อนกว่าบัญชีรายได้ประชาชาติ ซึ่งได้มีการจัดทำทุก 5 ปี คือตารางฯ ค.ศ.1975, 1980, 1985, 1990, 1995 ปัจจุบันกำลังดำเนินการจัดทำตารางฯ ค.ศ.2000 อย่างไรก็ตามได้มีการสร้างตารางฯ ค.ศ. 1998 ขึ้นมาเป็นพิเศษ เพื่อศึกษาผลกระทบจากภาวะวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 (ค.ศ.1997)

(5) **บัญชีเศรษฐกิจเงินทุน** เป็นบัญชีที่แสดงการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างสถาบันเศรษฐกิจภายในกรอบระยะเวลา 1 ปี โดยนำเสนอภาพรวมของความสัมพันธ์ระหว่างการออมและการลงทุนกับกิจกรรมด้านการเงินของภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ แสดงให้เห็นแหล่งที่มาของเงินทุนและการใช้เงินทุนผ่านเครื่องมือทางการเงินประเภทต่าง ๆ เช่น เงินสด เงินฝากธนาคาร พันธบัตร หุ้นกู้ เป็นต้น ซึ่งได้จัดพิมพ์เผยแพร่เป็นประจำทุกปี

(6) **บัญชีงบดุลแห่งชาติ** เป็นบัญชีที่แสดงทรัพย์สินและหนี้สินหรือฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ ณ สิ้นปี โดยจำแนกรายละเอียดเป็นทรัพย์สินที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ จึงสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ความมั่งคั่งของประเทศ ปัจจุบันได้จัดทำและเผยแพร่เฉพาะบัญชีสต๊อกทุน (Capital Stock)

(7) **บัญชีบริวาร** (Satellite Accounts) ซึ่งเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ที่แยกย่อยลงไปในรายละเอียดจากกรอบที่ระบบบัญชีประชาชาติจัดหาไว้ให้ เพื่อเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสำหรับการวิเคราะห์เชิงลึกในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความต้องการเป็นการเฉพาะ สศช. จึงได้ร่วมศึกษาและสนับสนุนการจัดทำข้อมูลบางส่วนสำหรับการพัฒนาบัญชีบริวารกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น บัญชีรายจ่ายสุขภาพแห่งชาติ บัญชีการท่องเที่ยว บัญชีเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

นอกจากนี้ สศช. ยังได้มีการพัฒนาข้อมูลพื้นฐานที่รวบรวมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นระบบฐานข้อมูล เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงสู่ระบบการประมวลผล GDP, QGDP, GRP, GPP โดยอัตโนมัติ ฐานข้อมูลที่สำคัญ ๆ เช่น รายรับพึงประเมินภาษีมูลค่าเพิ่ม ราคาและดัชนีราคา ปริมาณการใช้ไฟฟ้า สินค้านำเข้าส่งออก เป็นต้น โดยบางส่วนได้เผยแพร่แก่ผู้ใช้ทั้งภายในและภายนอกสำนักงาน

2. **พัฒนาระบบฐานข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมเพื่อการวางแผน** สศช. ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่ไม่ได้จัดอยู่ในระบบบัญชีประชาชาติ แต่มีความสำคัญต่อการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลทางด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน ด้านการสนับสนุนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยในรอบปี 2545 สศช. มีการดำเนินงาน ดังนี้

(1) **ระบบฐานข้อมูลคนและสังคม** ประกอบด้วย ระบบฐานข้อมูลการ***พัฒนาเพื่อลดปัญหาความยากจน*** เนื่องจาก สศช. ได้เล็งเห็นว่า การแก้ไขปัญหาความยากจนตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ไม่สามารถแก้ปัญหาในเชิงโครงสร้างได้ สศช. จึงพยายามพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่ยังเป็นจุดอ่อนคือ การเก็บข้อมูลที่แสดงภาพรวมของการแก้ไขปัญหาความยากจน พร้อมทั้งการจัดเก็บข้อมูลความยากจน ให้ครอบคลุมทั้งมิติด้านรายได้และมิติอื่น ๆ ที่จะวัดความยากจนในด้านคุณภาพชีวิตด้วย โดยใช้ดัชนีคุณภาพชีวิต (Human Development Index :HDI) เพื่อให้การวัดความยากจนในเชิงโครงสร้างมีความครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ อาทิ กรรมสิทธิ์หรือการถือครองทรัพย์สินที่ใช้เป็นปัจจัยการผลิต การเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคม

ส่วนระบบฐานข้อมูล*การพัฒนาเพื่อการเตือนภัยทางด้านสังคมและคุณภาพชีวิตของคนไทย* นับเป็นอีกองค์ความรู้หนึ่งที่ สศช. จะต้องเร่งพัฒนาขึ้น เพราะที่ผ่านมาข้อมูลทางด้านคนและสังคม ยังกระจัดกระจาย ไม่เป็นระบบ และไม่ทันสมัยสอดคล้องกับลักษณะการใช้งาน ดังนั้น การพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านคนและสังคม รวมทั้งข้อมูลผู้ด้อยโอกาส นอกจากจะช่วยเตือนภัยได้แล้ว ยังจะเป็นการเฝ้าระวังภาวะทางสังคมให้ดีกว่าในอดีต โดย สศช. ได้ร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูลภายใน สศช. ได้อย่างมีเอกภาพ

(2) **ระบบฐานข้อมูลเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง** แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ได้ให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนชุมชนภายใต้การสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สศช. จึงได้ปรับปรุงระบบฐานข้อมูลระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค.) และระดับครัวเรือน (จปฐ.) ให้สอดคล้องกับนโยบายการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และนโยบายรัฐบาล เพื่อให้เป็นฐานข้อมูลสำหรับชุมชน อำเภอ จังหวัด และส่วนกลาง ในการวางแผนพัฒนาชนบทและเมืองที่มีประสิทธิภาพในทุกระดับ และครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศอย่างแท้จริง

(3) **พัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน** จากผลการพัฒนาประเทศที่สะท้อนให้เห็นถึงความไม่ยั่งยืนอย่างเด่นชัดโดยเฉพาะทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น ทำให้ สศช. ได้พยายามพัฒนาระบบฐานข้อมูลและตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนผลลัพธ์การพัฒนาที่ยั่งยืนทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งจะสามารถใช้เป็นข้อมูลเตือนภัยที่แสดงถึงสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและสัญญาณเตือนภัยในภาวะวิกฤตในอนาคต

3. **พัฒนากลไกภายใน สศช. ให้เอื้อต่อการเรียนรู้** เมื่อ สศช. ได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลแล้ว ยังจำเป็นต้องมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่พัฒนาได้แล้ว ไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง พร้อมให้ความสำคัญกับการนำแนวคิด e-Government มาใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร เพื่อสามารถก้าวสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ในอนาคต

"สศช. ได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนและพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง มาเผยแพร่ผ่านทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์"

(1) **กลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ** เพื่อให้สาธารณชนสามารถใช้ประโยชน์จากระบบข้อมูลข่าวสารของ สศช. ได้อย่างโปร่งใส ภายใต้***พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540*** สศช. จึงได้จัดสถานที่ให้ประชาชนเข้ามาตรวจดูข้อมูลข่าวสารของ สศช. 4 แห่ง คือ ที่ห้องสมุด สศช. (กทม.) สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคเหนือ (จ.เชียงใหม่) สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จ.ขอนแก่น) และสำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้ (จ.สงขลา)

นอกจากนี้สศช.ยังได้นำผลงานการปรับปรุงและพัฒนาระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนและพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง มาเผยแพร่ผ่านทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์ จนขยายขอบเขตอย่างกว้างขวางเป็นลำดับ ซึ่งผู้ที่สนใจสามารถเข้าเยี่ยมชม Website สศช. ได้ที่ Address http://www.nesdb.go.th

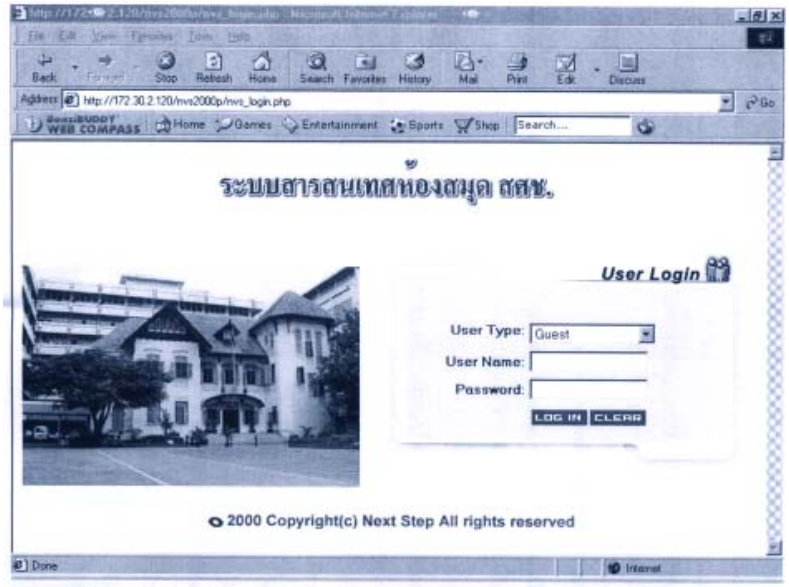

(2) **พัฒนาห้องสมุดสู่** e-Library เพื่อให้ห้องสมุด สศช. เป็นแหล่งในการเรียนรู้ที่มีความทันสมัย สามารถใช้บริการได้อย่างรวดเร็ว สศช. จึงได้ ***พัฒนาระบบบริการสารสนเทศห้องสมุด*** ผ่านทางระบบ INTERNET และ INTRANET โดยนำ ***ระบบโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติ*** *(e-Library)* นวสาร 2000 มาพัฒนาระบบบริการสารสนเทศด้านต่างๆ ได้แก่ ระบบการทำทะเบียนหนังสือ (Cataloging Module) ระบบการสืบค้นอัตโนมัติ (Online Public Access Catalog Module) ระบบการยืม - คืนอัตโนมัติ (Circulation Module) ระบบบริหารและจัดการ (Administration and Management Module) ระบบตรวจสอบและทำสถิติผู้เข้าใช้ห้องสมุด (Verification and Statistic Module) และระบบมัลติมีเดีย (Multi-media Module) ผู้ใช้บริการจึงสามารถศึกษา ค้นคว้าข้อมูลสิ่งพิมพ์ทางวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะเอกสารด้านการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่มีอยู่อย่างหลากหลายได้มากกว่าในอดีต นอกจากนั้น ยังได้***พัฒนาระบบบริการกฤตภาค*** *(News Clipping)* เพื่อการบริการกฤตภาคข่าว (News Clipping) ที่มีความสะดวก และรวดเร็วขึ้น โดยผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูลได้ที่ http://www.nesdb.go.th ***เมนู ห้องสมุด สศช.***

(3) **นำแนวคิด** e-Government **มาปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร** ในการปรับปรุงและพัฒนาด้านต่างๆ ดังที่กล่าวมาตั้งแต่ต้น เพื่อให้ สศช. มุ่งไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาเจ้าหน้าที่และองค์กรให้เป็นผู้เรียนรู้ที่ก้าวทันสมัย โดย สศช. ได้นำแนวคิด e-Government หรือโครงการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ มาใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กร ซึ่งในรอบปี 2545 นี้ สศช. ได้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลบริหารและธุรการครอบคลุมงานที่เป็นหัวใจความสำเร็จของประสิทธิภาพการบริหารงานองค์กร ได้แก่ ระบบฐานข้อมูลบริหารด้านงานคลัง ด้านงานพัสดุ ด้านงานสารบรรณ และงานด้านบริหารบุคคล

2

สศช. กับการพัฒนาประเทศเพื่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทย

1. สถานการณ์เศรษฐกิจและสังคมในรอบปี 2545
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามวาระแห่งชาติ 4 เรื่อง
3. การกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการและมาตรการที่สำคัญ
4. ภารกิจพิเศษของ สศช.

สถานการณ์เศรษฐกิจและสังคมในรอบปี 2545

ภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งของ สศช. คือ การศึกษา วิเคราะห์ สภาวะเศรษฐกิจและสังคม เพื่อใช้วางแผนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การเสนอแนะนโยบาย มาตรการทางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษา วิเคราะห์สภาวะเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าว สศช. จะดำเนินการในลักษณะของการรายงานสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่อรัฐบาลและสาธารณชนทั้งภายในและภายนอกประเทศเป็นประจำทุกปี สำหรับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมในรอบปี 2545 ที่น่าสนใจมีดังนี้

ภาวะเศรษฐกิจไทยในปี 2545

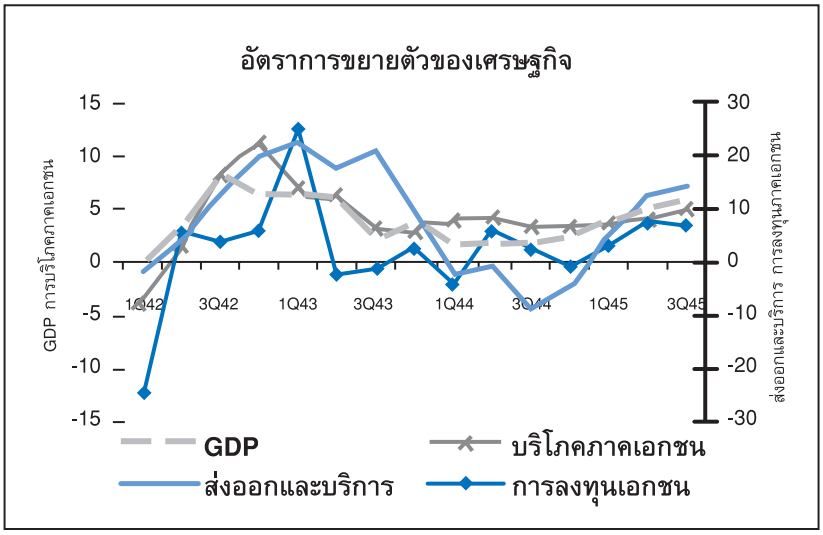

1. ภาพรวม : เศรษฐกิจขยายตัวได้ดี และมีเสถียรภาพ

เศรษฐกิจปี 2545 ปรับตัวดีขึ้นจากปี 2544 อย่างชัดเจน โดยมีแรงสนับสนุนจากด้านการใช้จ่ายภายในประเทศทั้งด้านการบริโภคและการลงทุนที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับปริมาณการส่งออกที่เพิ่มขึ้นมากโดยเฉพาะในช่วงครึ่งหลังของปี ความต้องการที่เพิ่มขึ้นทั้งภายในและต่างประเทศดังกล่าว ส่งผลต่อเนื่องทำให้การผลิตภาคอุตสาหกรรมขยายตัวเพิ่มขึ้น และการใช้กำลังการผลิตของเครื่องจักรอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามอัตราการใช้กำลังการผลิตในบางอุตสาหกรรมที่ยังคงต่ำกว่าอัตราการใช้กำลังการผลิตเฉลี่ย ชี้ให้เห็นถึงการขยายตัวที่ยังไม่ทั่วถึงของภาคอุตสาหกรรม

ในส่วน**ภาคการเงิน** ตลาดเงินยังคงมีสภาพคล่องของระบบการเงินสูง เนื่องจากมีเงินฝากเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง แม้ว่าการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์จะเริ่มขยายตัวดีขึ้นแล้วก็ตาม การแก้ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มีความก้าวหน้า แต่ NPLs ใหม่และหนี้ที่เคยปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้วกลับมาเป็น NPLS ใหม่ (Re-entry NPLs) ที่เพิ่มขึ้นในสัดส่วนค่อนข้างสูง ในขณะเดียวกัน ตลาดทุนปรับตัวดีขึ้นมากทั้งในตลาดแรกและตลาดรอง โดยตลาดแรกมีการเสนอขายหลักทรัพย์ที่ออกใหม่เพิ่มขึ้นทั้งตราสารหนี้และตราสารทุน ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการออกพันธบัตรออมทรัพย์ช่วยชาติของรัฐบาลจำนวน 305 พันล้านบาท สำหรับตลาดรอง การซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ปรับตัวดีขึ้น แม้ว่าในช่วงครึ่งหลังของปีจะได้รับผลกระทบจากความกังวลของนักลงทุนต่อสถานการณ์สงครามระหว่างสหรัฐและอิรัก และการก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียบ้างก็ตาม ใน**ด้านการคลัง** ภาครัฐยังคงดำเนินนโยบายการคลัง เพื่อช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจต่อเนื่องจากปีงบประมาณ 2544 แต่อยู่ภายใต้กรอบความยั่งยืนทางการคลังในระยะยาว

ใน**ด้านเสถียรภาพ** ทุนสำรองทางการเพิ่มขึ้นและคิดเป็นเกือบสามเท่าตัวของหนี้ต่างประเทศระยะสั้น อัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำ และภาวะเศรษฐกิจที่ดีขึ้นทำให้สถานการณ์การจ้างงานดีขึ้น อัตราการว่างงานต่ำลง

2. ภาวะเศรษฐกิจในปี 2545

2.1 การผลิต

ภาคเกษตร ผลผลิตพืชไร่โดยรวมยังคงขยายตัวเพิ่มขึ้น แม้ว่าผลผลิตพืชไร่หลักจะประสบปัญหาอากาศที่ไม่อำนวย แต่ผลผลิตโดยรวมยังคงขยายตัวเพิ่มขึ้น จากผักและผลไม้ และยางพารา ซึ่งเพิ่มขึ้นมาก ในขณะที่พืชไร่หลักประสบกับภาวะอากาศที่ไม่เอื้ออำนวย โดยหลายพื้นที่ประสบภาวะแห้งแล้งในต้นฤดูเพาะปลูก และหลายพื้นที่ประสบภาวะน้ำท่วมในช่วงปลายฤดูการเพาะปลูกทำให้ผลผลิตได้รับความเสียหาย อย่างไรก็ตาม ราคาพืชผลที่ขยายตัวดีตามลำดับ ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ผลผลิตหมวดปศุสัตว์เพิ่มขึ้นตามความต้องการภายในประเทศและต่างประเทศ ประกอบกับราคาที่จูงใจ ในขณะที่ผลผลิตหมวดประมงลดลง ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการความต้องการจากต่างประเทศที่ลดลงเนื่องจากตรวจพบสารตกค้างในกุ้งแช่แข็งสูงเกินกว่าระดับมาตรฐานกำหนด ทั้งนี้ตลอดปี 2545 คาดว่าการผลิตภาคเกษตรจะขยายตัวได้ไม่สูงมากนัก

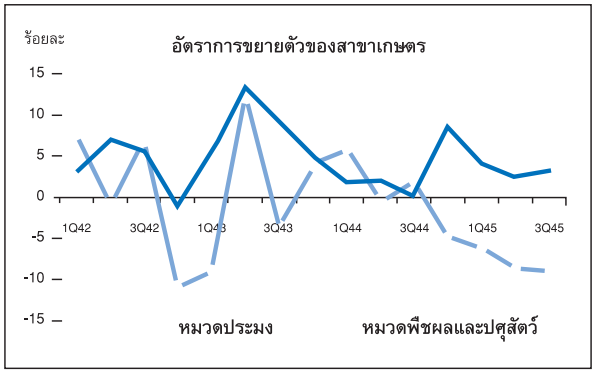

(หน่วย : ร้อยละ)	2543	2544	2545				
			Q1	Q2	Q3	Q4	ทั้งปี
ผลผลิตเกษตรกรรม	6.4	3.3	2.6	0.7	1.1	n.a.	n.a.
ดัชนีผลผลิตพืชไร่	2.2	5.1	3.2	-4.6	2.9	-0.9	0.2
ดัชนีราคาผลผลิตเกษตร	-3.5	2.6	5.2	5.0	4.8	7.8	5.7
- พืชไร่	-5.5	3.2	8.5	9.7	10.3	14.8	10.9
- ปศุสัตว์	-10.3	10.1	11.0	-0.9	-7.4	-7.7	-1.6
- ประมง	8.1	-4.4	-6.8	-1.4	1.7	3.5	-0.9
รายได้เกษตรกรจากการขายพืชไร่	-3.5	8.2	11.8	4.7	13.8	13.0	11.4

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

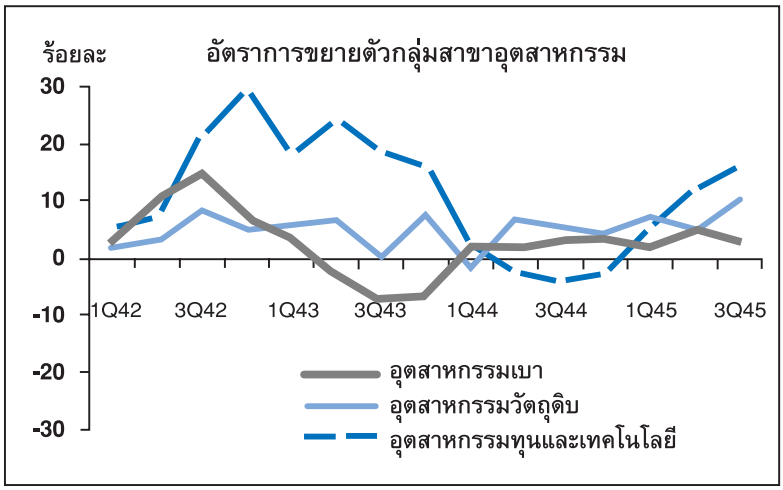

ภาคอุตสาหกรรมขยายตัวสูงขึ้น ตามความต้องการภายในประเทศและการส่งออกที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะผลผลิตของอุตสาหกรรมประเภททุนและเทคโนโลยีเป็นหลัก (capital and high technology industry) อาทิ เครื่องใช้ไฟฟ้า คอมเพรสเซอร์ แผงวงจรไฟฟ้า ขยายตัวสูงตามความต้องการส่งออกที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่อุตสาหกรรมวัตถุดิบขยายตัวในหมวดที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง และผลผลิตอุตสาหกรรมเบาเพิ่มขึ้นตามความต้องการบริโภคภายในประเทศ โดยเฉพาะผลผลิตประเภทอาหารและเครื่องดื่ม ทั้งนี้ในช่วง 9 เดือนแรกของปี ผลผลิตอุตสาหกรรมขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 6.7 และจากตัวเลขเบื้องต้นของดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมในไตรมาสที่สี่ยังคงเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ทำให้คาดว่าตลอดทั้งปี 2545 ผลผลิตภาคอุตสาหกรรมจะขยายตัวได้ในระดับที่สูงกว่าปี 2544 ที่ผ่านมา

การผลิตอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทั้งภายในและต่างประเทศ ทำให้มีการใช้กำลังการผลิตเพิ่มขึ้น โดยตลอดทั้งปี 2545 อัตราการใช้กำลังการผลิตเฉลี่ยอยู่ที่ระดับร้อยละ 59.7 เทียบกับร้อยละ 53.6 ในปี 2544 อย่างไรก็ตามการใช้กำลังการผลิตในบางอุตสาหกรรมยังคงอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าการใช้กำลังการผลิตเฉลี่ย อาทิ อุตสาหกรรมรถยนต์นั่ง น้ำตาล สับปะรดกระป๋อง เป็นต้น สะท้อนถึงการขยายตัวที่ยังไม่ทั่วถึงของภาคอุตสาหกรรม

(หน่วย : ร้อยละ)	2543	2544	2545				
			Q1	Q2	Q3	Q4	ทั้งปี
ผลผลิตอุตสาหกรรม	6.0	1.4	4.2	6.8	9.0	n.a.	4.0e
ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม	3.3	1.3	4.0	7.8	10.6	10.8	8.2
อัตราการใช้กำลังการผลิต	55.8	53.6	58.1	58.0	60.2	62.6	59.7
- ส่งออก < 30%	51.0	52.1	55.0	57.7	58.9	61.7	58.3
- ส่งออก 30 - 60%	64.5	63.7	60.9	65.4	74.9	75.2	69.1
- ส่งออก > 60%	59.5	48.7	62.8	52.9	51.1	54.1	55.2

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาคบริการท่องเที่ยวขยายตัวสูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยมีปัจจัยสนับสนุนจากภาวะเศรษฐกิจต่างประเทศดีขึ้น การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ส่งผลให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าในช่วงเดือนตุลาคมจะมีเหตุการณ์ก่อการร้ายกับแหล่งท่องเที่ยวบนเกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย และการก่อการร้ายในประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งหลายประเทศได้เตือนให้นักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมายังภูมิภาคเอเชียระมัดระวังเรื่องความปลอดภัย แต่เหตุการณ์ดังกล่าวไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทยมากนัก ข้อมูลเบื้องต้นของปี 2545 มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมายังประเทศไทยจำนวน 10.8 ล้านคนหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.1 มีอัตราการเข้าพักเฉลี่ย 7.9 วัน สูงกว่าเป้าหมายที่การท่องเที่ยวได้ตั้งไว้จำนวน 10.5 ล้านคน

2.2 การใช้จ่ายภาคเอกชน : ขยายตัวได้ดีทั้งการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค และการลงทุน

ในปี 2545 การบริโภคภาคเอกชนขยายตัวได้ดีในระดับที่น่าพอใจ โดยมีปัจจัยสนับสนุนมาจากอัตราดอกเบี้ยที่อยู่ในระดับต่ำ รายได้จากผลผลิตภาคเกษตรและภาคนอกเกษตรเพิ่มขึ้น และการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งความเชื่อมั่นผู้บริโภคที่ปรับตัวดีขึ้นตามลำดับตั้งแต่ต้นปี ประกอบกับเงื่อนไขของการให้บริการสินเชื่อบุคคลที่จูงใจมากขึ้น ส่งผลให้มีการใช้จ่ายของภาคเอกชนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการใช้จ่ายซื้อสินค้าคงทนประเภทรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า คอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิคส์ และโทรศัพท์เคลื่อนที่เพิ่มมากขึ้น ในขณะที่การใช้จ่ายเพื่อสินค้าไม่คงทนยังคงเพิ่มขึ้นแต่ไม่สูงมากนัก ในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2545 การบริโภคภาคเอกชนขยายตัวร้อยละ 4.2 และจากข้อมูลไตรมาสที่สี่ของเครื่องชี้การใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนได้แก่ การใช้กระแสไฟฟ้า ภาษีมูลค่าเพิ่ม สินค้าอุปโภคนำเข้า การจำหน่ายเครื่องดื่ม และการจำหน่ายหมวดยานยนต์ ยังคงขยายตัวเพิ่มขึ้น ทำให้ประมาณว่าตลอดปี 2545 การบริโภคภาคเอกชนจะเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 4.3

ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและนักลงทุนต่อภาวะเศรษฐกิจ ปรับตัวดีขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา

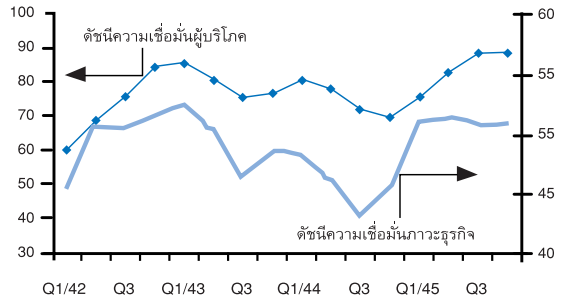

การลงทุนภาคเอกชนขยายตัวได้ดีทั้งการลงทุนก่อสร้างและการลงทุนในเครื่องจักรและอุปกรณ์ อันเนื่องมาจากความต้องการภายในประเทศและการส่งออกที่ขยายตัวดีขึ้น ในขณะที่ต้นทุนด้านอัตราดอกเบี้ยต่ำ รวมทั้งมาตรการของรัฐบาลในการกระตุ้นความต้องการที่อยู่อาศัย อาทิ การลดค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ การสนับสนุนให้ข้าราชการมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง เป็นต้น และการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัยของสถาบันการเงิน ช่วยสนับสนุนให้การลงทุนในการก่อสร้างที่อยู่อาศัย และอาคารพาณิชย์ขยายตัวเพิ่มขึ้น ในขณะที่การลงทุนในเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่เพิ่มขึ้นส่วนหนึ่งเป็นการทดแทนและปรับปรุงอุปกรณ์และเครื่องจักรเก่า ในช่วง 9 เดือนแรกการลงทุนภาคเอกชนขยายตัวร้อยละ 12.1 และจากข้อมูลไตรมาสที่สี่ของเครื่องชี้การลงทุน ได้แก่ การจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง การจำหน่ายรถยนต์เชิงพาณิชย์ มูลค่านำเข้าสินค้าประเภททุน พื้นที่ได้รับอนุญาตก่อสร้าง ยังคงขยายตัวในอัตราสูง จึงคาดว่าตลอดปี 2545 การลงทุนภาคเอกชนจะขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.8

2.3 ภาคการคลัง

ภาครัฐยังคงดำเนินนโยบายการคลังเพื่อช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจต่อเนื่องจากปีงบประมาณ 2544 ทั้งการดำเนินนโยบายเร่งด่วนและมาตรการสำคัญของรัฐบาล อาทิ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การพักชำระหนี้เกษตรกร ธนาคารประชาชน และกองทุนประกันสุขภาพถ้วนหน้า และเร่งรัดการเบิกจ่ายให้เป็นไปตามเป้าหมาย ทำให้อัตราการเบิกจ่ายเงินในช่วงครึ่งแรกของปีงบประมาณเพิ่มขึ้นมาก ในปีงบประมาณ 2545 รัฐบาลมีการใช้จ่ายรวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 973.3 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.1 จากปีงบประมาณ 2544 และคิดเป็นร้อยละ 89.7 ของวงเงินงบประมาณ

ด้านการจัดเก็บรายได้ในปีงบประมาณ 2545 รัฐบาลสามารถจัดเก็บรายได้ได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ทำให้การจัดเก็บภาษีเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีสรรพสามิต รายได้รวมทั้งปีงบประมาณเท่ากับ 843.2 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณก่อนร้อยละ 10.2 ตลอดปีงบประมาณ 2545 รัฐบาลขาดดุลเงินสด 133.5 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.5 ของ GDP

ฐานะการคลังของภาคสาธารณะตามระบบ GFS (หน่วย : พันล้านบาท)

ปีงบประมาณ	2543	2544	2545				
			Q1	Q2	Q3	Q4	รวม
1. รายได้	747.3	765.4	172.5	197.4	257.0	216.3	843.2
2. รายจ่ายงบประมาณ	850.4	876.0	257.1	259.8	220.8	235.5	973.3
(อัตราการเบิกจ่าย : %)		86.3	21.7	23.5	20.6	24.0	89.7
3. ดุลงบประมาณ	-103.1	-110.6	-84.6	-62.4	36.2	-19.2	-130.1
4. ดุลนอกงบประมาณ	-13.8	25.5	16.0	-7.0	-0.1	8.2	16.6
5. รายจ่ายจากเงินกู้ต่างประเทศ	24.7	20.0	4.8	4.6	7.0	4.1	20.0
6. ดุลเงินสด (3.+4.-5.)	-141.6	-105.1	-73.4	-74.0	29.1	-15.1	-133.5
สัดส่วนต่อ GDP (%)	2.9	2.1	5.6	5.5	2.2	1.1	2.5

หนี้สาธารณะคงค้าง ณ สิ้นเดือนสิงหาคมมีจำนวน 2,946.1 พันล้านบาท หรือเทียบเท่าร้อยละ 55.01 ของ GDP ลดลงเมื่อเทียบกับร้อยละ 56.86 ของ GDP ณ สิ้นธันวาคม 2544 โดยภาระหนี้ทั้งหมดเป็นหนี้ที่รัฐบาลกู้โดยตรงร้อยละ 25.43 ของ GDP ขณะที่หนี้ของรัฐวิสาหกิจที่มิใช่สถาบันการเงินทั้งที่รัฐบาลค้ำประกันและไม่ค้ำประกันเท่ากับร้อยละ 17.4 ของ GDP ส่วนที่เหลือร้อยละ 12.17 ของ GDP เป็นหนี้สินของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน

2.4 การจ้างงาน

การจ้างงานเพิ่มขึ้นมากตามภาวะการผลิตและการลงทุนที่ขยายตัวดี จากการสำรวจภาวะการมีงานทำและการว่างงานเฉลี่ย 4 รอบในปี 2545 พบว่าจำนวนผู้มีงานทำเท่ากับ 32.997 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.6 เป็นการเพิ่มขึ้นของแรงงานทั้งในภาคเกษตรและภาคนอกเกษตร ทั้งนี้การจ้างงานภาคนอกเกษตรเพิ่มขึ้นในสาขาเหมืองแร่ หัตถอุตสาหกรรม และก่อสร้าง ซึ่งชี้ว่าการขยายตัวของภาคนอกเกษตร

ยังไม่ทั่งถึงทุกสาขา สำหรับการว่างงานมีจำนวน 766,000 คน คิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 2.24 ลดลงเมื่อเทียบกับร้อยละ 3.23 ในปี 2544 จำนวนผู้ประกันตน ณ สิ้นเดือนธันวาคมมีจำนวน 6.90 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 17.6 จากระยะเดียวกันของปีก่อน เนื่องจากภาคธุรกิจมีการปรับตัวดีขึ้น และการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกันสังคมที่กำหนดให้สถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปเข้าสู่ระบบประกันสังคมตั้งแต่เมษายน 2545 เป็นต้นมา

(หน่วย : ร้อยละ)	2543	2544	2545				
			ก.พ.	พ.ค.	ส.ค.	พ.ย.	เฉลี่ยทั้งปี
ผู้มีงานทำ	2.1	2.8	3.9	4.3	0.7	1.7	2.6
ผู้ว่างงาน	-12.8	-8.3	-33.6	-29.1	-16.3	-37.4	-30.0
อัตราการว่างงาน	3.59	3.23	2.79	2.96	1.75	1.49	2.24

ที่มา : รายงานการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร พ.ศ. 2539 - 44 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2.5 ภาคต่างประเทศ

ในปี 2545 มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.8 มูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.6 ส่งผลให้ดุลการค้าเกินดุลประมาณ 3.5 พันล้านดอลลาร์ สรอ. เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับการเกินดุลการค้า 2.5 พันล้านดอลลาร์ สรอ. ในปีที่ผ่านมา ประกอบกับดุลบริการบริจาคและเงินโอนที่เกินดุลเพิ่มขึ้นตามรายรับด้านการท่องเที่ยวและการขนส่งที่เพิ่มขึ้นมาก ซึ่งส่งผลให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 7.6 พันล้านดอลลาร์ สรอ.

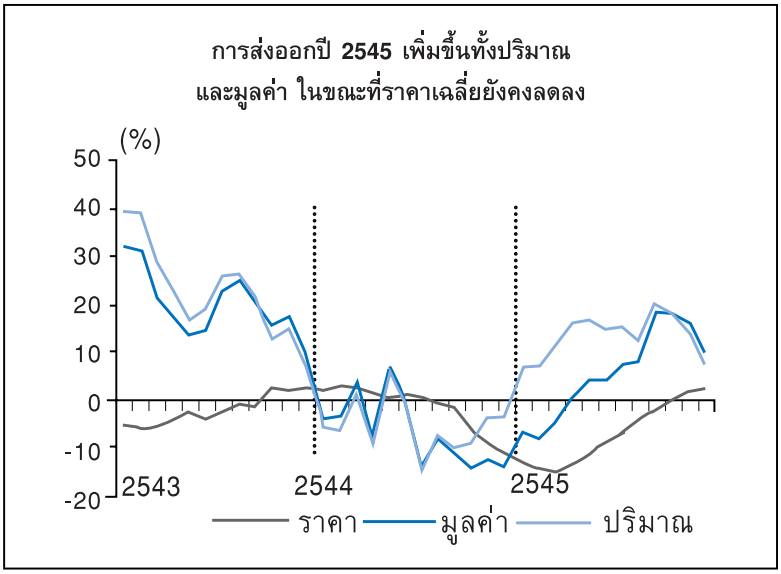

ดุลการชำระเงิน

(หน่วย: ล้านดอลลาร์ สรอ.)	2543	2544	2545				
			Q1	Q2	Q3	Q4	ทั้งปี
มูลค่าการส่งออก	67,889	63,190	15,015	16,163	17,820	17,888	66,886
• อัตราเพิ่มมูลค่า	19.5	-6.9	-6.3	3.4	11.3	15.2	5.8
- ปริมาณ (%)	22.3	-5.6	8.8	16.2	16.3	13.6	14.1
- ราคา (%)	-2.2	-1.5	-13.8	-11.1	-4.3	1.4	-7.2
มูลค่าการนำเข้า	-62,423	-60,665	-14,319	-15,546	-16,940	-16,628	-63,433
• อัตราเพิ่มมูลค่า	31.3	-2.8	-10.2	2.1	12.9	14.8	4.6
- ปริมาณ (%)	22.3	-10.7	-0.9	12.8	18.2	13.8	10.9
- ราคา (%)	7.4	8.8	-9.4	-9.6	-4.5	0.9	-5.8
ดุลการค้า	5,466	2,525	696	617	880	1,260	3,453
ดุลบริการบริจาคและเงินโอน	3,862	3,711	1,205	233	1,145	1,595	4,178
ดุลบัญชีเดินสะพัด	9,328	6,236	1,901	850	2,025	2,855	7,631
เงินทุนเคลื่อนย้าย	-10,261	-5,084	-1,518	797	-1,671	-	-
ดุลการชำระเงิน	-1,617	1,317	887	1,893	272	1,182	4,234

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาวะการส่งออกที่ลดลงในปี 2544 ได้เริ่มขยายตัวในไตรมาสที่สองของปี 2545 และขยายตัวในอัตราเร่งมากขึ้นในช่วงครึ่งหลังของปี โดยมีปัจจัยสนับสนุนจากภาวะเศรษฐกิจประเทศคู่ค้าหลักที่ปรับตัวดีขึ้น และเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคเอเชียขยายตัวได้ดี ประกอบกับภาวะการค้าอิเล็กทรอนิคส์ที่ปรับตัวดีขึ้นอย่างชัดเจนโดยเฉพาะในช่วงครึ่งหลังของปี และผู้ประกอบการสามารถขยายตลาดส่งออกใหม่ได้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้สามารถส่งออกสินค้าได้ในปริมาณที่มากขึ้น ในขณะที่ราคาสินค้าส่งออกยังคงลดลงตามราคาตลาดโลก ทั้งนี้สินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นได้แก่ สินค้าอุตสาหกรรมโดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรมประเภทที่ใช้เทคโนโลยีสูง และสินค้าอุตสาหกรรมที่พึ่งพาทรัพยากรภายในประเทศ ส่วนสินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกลดลงได้แก่ สินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้น ที่ยังคงประสบกับภาวะการแข่งขันที่สูงจากประเทศที่มีต้นทุนแรงงานที่ต่ำกว่า และสินค้าประมงที่ประสบกับการใช้มาตรการด้านสุขอนามัยของประเทศคู่ค้าที่เข้มงวดทำให้มีการระงับการนำเข้าสินค้าประมงบางประเภทจากไทย ตลอดปี 2545 มูลค่าการส่งออกเท่ากับ 66.9 พันล้านดอลลาร์ สรอ.

มูลค่าการส่งออก (หน่วย : ร้อยละ)	2543	2544	2545				
			Q1	Q2	Q3	Q4	ทั้งปี
สินค้าเกษตร	1.3	-3.2	4.5	1.0	10.3	15.7	8.2
สินค้าประมง	10.8	-11.9	-25.4	-24.6	-21.6	-4.7	-19.2
สินค้าอุตสาหกรรม	21.1	-6.9	-6.8	4.2	12.7	15.9	6.4
- ใช้แรงงานเข้มข้น	7.9	-1.9	-11.9	-1.9	2.0	6.8	-1.3
- ใช้เทคโนโลยีสูง	24.5	-9.8	-9.8	2.4	17.0	19.7	7.0
- ใช้พึ่งพาทรัพยากร	6.9	-0.7	8.1	7.0	-0.9	7.0	5.2

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

การนำเข้ามีปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นตามเศรษฐกิจภายในประเทศที่ขยายตัวได้ดีและภาวะการส่งออกที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ราคาสินค้านำเข้ายังคงลดลงต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา ตามราคาสินค้าในตลาดโลกที่อ่อนตัว ทั้งนี้การนำเข้าสินค้ามีปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นทุกหมวด โดยการนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภคเป็นการนำเข้าสินค้าประเภทคงทนเพิ่มขึ้น อาทิ เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องใช้ในครัวเรือน และยานยนต์ สินค้าหมวดวัตถุดิบที่นำเข้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่ใช้เพื่อการผลิตสินค้าทุนประเภทเหล็กและเหล็กกล้า ส่วนเครื่องจักรกลที่ไม่ใช้ไฟฟ้า และเครื่องจักรกลที่ใช้ไฟฟ้า และวัสดุก่อสร้างเป็นสินค้าที่นำเข้ามากในหมวดสินค้าทุน ตลอดปี 2545 มูลค่าการนำเข้าเท่ากับ 63.4 พันล้านดอลลาร์ สรอ. และดุลการค้าเกินดุล 3.45 พันล้านดอลลาร์ สรอ.

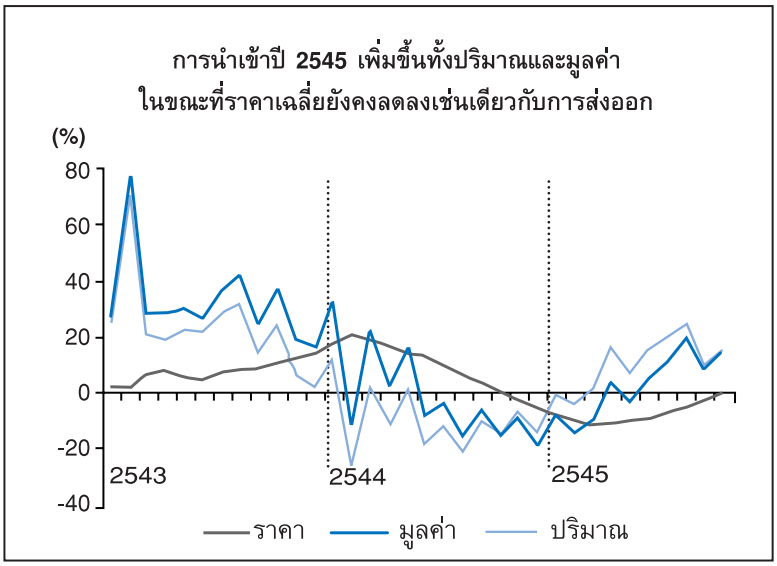

มูลค่าการนำเข้า (หน่วย : ร้อยละ)	2543	2544	2545				
			Q1	Q2	Q3	Q4	ทั้งปี
สินค้าอุปโภคบริโภค	20.1	-5.8	-1.8	6.7	12.5	18.7	9.1
สินค้าวัตถุดิบ	20.8	-5.8	-7.3	2.4	11.3	25.6	7.5
สินค้าทุน	32.8	-2.9	-11.5	-3.0	17.0	6.8	1.7
สินค้าเชื้อเพลิง	60.0	4.4	-12.1	12.4	-6.5	29.8	4.1

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ดุลบริการบริจาคเกินดุลมากกว่าปีที่ผ่านมา จากการเพิ่มขึ้นของรายรับด้านการท่องเที่ยวและการขนส่งที่เพิ่มขึ้นมาก ในขณะที่ผลตอบแทนรายได้สุทธิยังคงลดลงแต่ในระดับที่ต่ำ เนื่องจากผลตอบแทนรับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่องและผลตอบแทนจ่ายมีแนวโน้มลดลง

ในส่วนของเงินทุนเคลื่อนย้ายสุทธิยังคงขาดดุล เนื่องจากมีเงินทุนไหลออกมากโดยเฉพาะในช่วงครึ่งหลังของปี เนื่องจากมีการชำระหนี้ต่างประเทศของภาคเอกชนและภาคทางการ แม้ว่าธนาคารแห่งประเทศไทยจะเกินดุลสุทธิหรือนำเข้าเงินตราต่างประเทศเพื่อเพิ่มทุนสำรองระหว่างประเทศ ไว้ใช้ชำระหนี้ต่างประเทศที่จะครบกำหนดในอนาคตก็ตาม

การไหลออกของเงินทุนเคลื่อนย้ายเพื่อจ่ายชำระหนี้ทำให้หนี้ต่างประเทศคงค้างลดลงจาก 67.5 พันล้านดอลลาร์ สรอ. ณ สิ้นปี 2544 เหลือพียง 59.6 พันดอลลาร์ สรอ. ณ สิ้นเดือนพฤศจิกายน 2545 โดยเป็นการลดลงของหนี้ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน จำนวน 4.9 และ 3.0 พันล้านดอลลาร์ สรอ.ตามลำดับ ทั้งนี้ภาระหนี้ทั้งของภาครัฐ และภาคเอกชนที่ลดลงส่วนใหญ่เป็นหนี้ระยะยาว

การเกินดุลบัญชีเดินสะพัดจำนวนมาก สามารถชดเชยการขาดดุลของบัญชีเคลื่อนย้ายเงินทุน ทำให้ดุลการชำระในปี 2545 ยังคงเกินดุลจำนวน 4.23 พันล้านดอลลาร์ สรอ. สูงกว่าการเกินดุลจำนวน 1.32 พันล้านดอลลาร์ สรอ.ในปี 2544 เงินสำรองระหว่างประเทศ ณ สิ้นปี 2545 เท่ากับ 38.9 พันล้านดอลลาร์ สรอ. เทียบกับจำนวน 33.0 พันล้านดอลลาร์ สรอ. ณ สิ้นปี 2544

2.6 การเงิน

โดยภาพรวมภาคการเงินปี 2545 สภาพคล่องของระบบการเงินยังคงอยู่ในระดับสูง เนื่องจากมีเงินฝากเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ในขณะที่การให้สินเชื่อขยายตัวของธนาคารพาณิชย์ได้ช้ากว่าการขยายตัวของเงินฝากแม้ว่าในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปีสภาพคล่องของระบบการเงินจะมีแนวโน้มปรับตัวต่ำลงบ้าง เนื่องจากความต้องการเงินเพื่อชำระค่าพันธบัตรรัฐบาลในช่วงเดือนกันยายน และการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์เริ่มขยายตัว ทั้งนี้ ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2545 เงินฝากธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.5 สินเชื่อธนาคารพาณิชย์ที่ตัดหนี้สูญ หนี้ที่โอนไป AMCs และสินเชื่อที่ให้กับ AMCs ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2545 ขยายตัวร้อยละ 9.6 แต่หากบวกกลับหนี้สูญ หนี้ที่โอนไป AMCs และสินเชื่อที่ให้กับ AMCs แล้ว สินเชื่อขยายตัวร้อยละ 3.2 ซึ่งสะท้อนว่านโยบายอัตราดอกเบี้ยต่ำมีผลมากขึ้น

"การแก้ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ มีความคืบหน้าอย่างช้าๆ"

การแก้ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) มีความคืบหน้าอย่างช้า ๆ โดย NPLs ใหม่และหนี้ที่เคยปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้วกลับมาเป็น NPLS ใหม่ (Re-entry NPLs) เพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่สูง จากข้อมูล ณ สิ้นเดือนพฤศจิกายน NPLs ของสถาบันการเงินซึ่งไม่รวมสำนักงานวิเทศธนกิจของธนาคารต่างประเทศและเครดิตฟองซิเอร์มียอดคงค้างเท่ากับ 466.7 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 10.00 ต่อสินเชื่อรวม เทียบกับร้อยละร้อยละ 10.46 ต่อสินเชื่อรวม ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2544 NPLs ใหม่ และหนี้ที่เคยปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้วกลับมาเป็น NPLS (Re-entry NPLs) ต่อ NPLs โดยรวมคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 32 : 68 ในส่วนของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย บริหารหนี้ได้ข้อยุติตามเป้าหมาย

อัตราดอกเบี้ยธนาคารพาณิชย์ยังคงทรงตัวอยู่ในระดับต่ำ โดย ธปท. ได้ประกาศปรับลดอัตราดอกเบี้ย RP-14 วันซึ่งเป็นดอกเบี้ยนโยบายลงร้อยละ 0.25 ในเดือนมกราคม และเดือนพฤศจิกายนตามการปรับลดอัตราดอกเบี้ยของธนาคารกลางสหรัฐฯ ณ สิ้นปี 2545 อัตราดอกเบี้ยระหว่างธนาคารประเภทข้ามคืนและอัตราดอกเบี้ยซื้อคืนระยะ 1 วันมีค่าเฉลี่ยท่ากับร้อยละ 1.59 และ 1.52 ลดลงเมื่อเทียบกับเฉลี่ยร้อยละ 2.1 และ 2.1 ณ สิ้นปี 2544 สำหรับอัตราดอกเบี้ยธนาคารพาณิชย์ ณ สิ้นปี 2545 อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือนของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ 5 แห่งอยู่ที่ร้อยละ 1.75 และอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมแก่ลูกค้าชั้นดีแบบมีระยะเวลา (MLR) อยู่ที่ร้อยละ 6.75

(ณ สิ้นระยะเวลา) (หน่วย : พันล้านบาท นอกจากระบุ)	2543	2544	2545			
			Q1	Q2	Q3	Q4
เงินฝากธนาคารพาณิชย์	4,816.0	5,009.7	5,167	5,200.7	5,073.4	5,132.0
สินเชื่อภาคเอกชนของธนาคารพาณิชย์ 1/	5,177.7	5,331.0	5,337.4	5,371.1	5,457.1	5,501.6
Non Performing loan (ร้อยละต่อสินเชื่อรวม)	17.90	10.46	10.33	10.18	10.12	10.00 2/
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ MLR 3/ (ร้อยละ)	7.75	7.20	7.125	7.125	7.125	6.75
อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน 3/ (ร้อยละ)	3.00	2.25	2.0	2.0	2.0	1.75
ดัชนีตลาดหลักทรัพย์	269.19	303.85	373.95	389.1	331.79	356.48
อัตราแลกเปลี่ยน (บาท/ดอลลาร์ สรอ.)	43.09	43.91	43.39	42.15	42.82	43.32

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ 1/ บวกกลับตัดหนี้สูญและหนี้ที่โอนไป AMCs แต่ไม่รวมสินเชื่อที่ให้ AMCs

2/ สิ้นเดือนพฤศจิกายน 3/ ข้อมูลจาก 5 ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่

ตลาดทุนมีการเคลื่อนไหวในทิศทางที่ดีขึ้น การเสนอขายหลักทรัพย์ที่ออกใหม่ในตลาดแรกเพิ่มขึ้นทั้งตราสารหนี้และตราสารทุน ซึ่งส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการออกพันธบัตรออมทรัพย์ช่วยชาติของรัฐบาลจำนวน 305 พันล้านบาท เพื่อชดเชยการขาดทุนของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ตลอดปี 2545 มีการเสนอขายหลักทรัพย์ประเภทตราสารทุนในตลาดแรกมูลค่า 83.8 พันล้านบาท และมีการเสนอขายตราสารหนี้ออกใหม่รวมทั้งสิ้น 610.3 พันล้านบาท เป็นตราสารภาครัฐมูลค่า 512.0 พันล้านบาท และหุ้นกู้ภาคเอกชนมูลค่า 98.3 พันล้านบาท

สำหรับการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มูลค่าการซื้อขายเฉลี่ยต่อวันปรับตัวดีขึ้น แม้ว่าในช่วงครึ่งหลังของปีการมูลค่าซื้อขายจะอ่อนตัวลงเนื่องจากความกังวลต่อสถานการณ์สงครามในตะวันออกกลาง และเหตุการณ์ก่อการร้ายที่อาจจะเกิดขึ้นในภูมิภาคภายหลังจากเกิดเหตุก่อการร้ายบนเกาะบาหลีประเทศอินโดนีเซีย และประเทศฟิลิปปินส์ ตลอดปี 2545 มูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์เฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 1,984 พันล้านบาทเทียบกับ 1,479 ล้านบาท ในปี 2544 ดัชนีราคาหลักทรัพย์ ณ วันที่ 27 ธันวาคม 2545 ปิดที่ระดับ 356.48 เทียบกับระดับ 303.85 ณ สิ้นปี 2544

โดยภาพรวมดัชนีตลาดหลักทรัพย์อยู่ในระดับสูงกว่าปีที่ผ่านมา

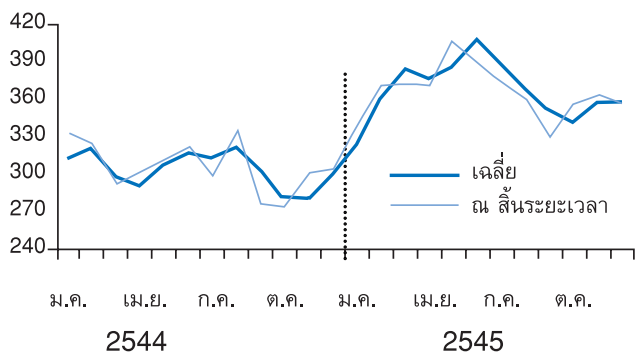

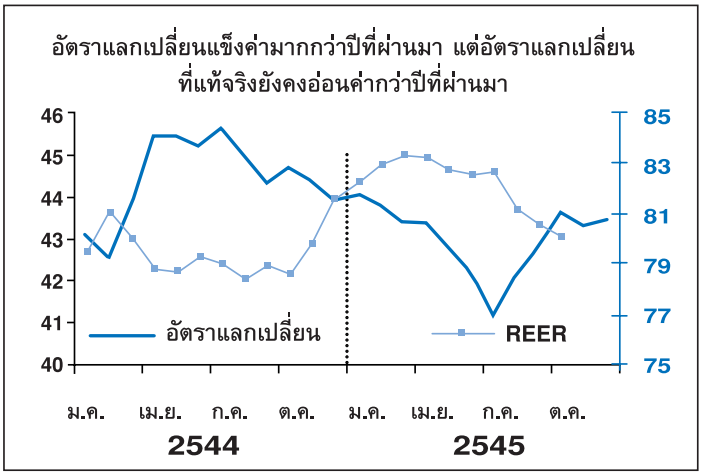

อัตราแลกเปลี่ยนมีเสถียรภาพ โดยตลอดทั้งปีมีการเคลื่อนไหวอยู่ระหว่าง ถึง 41.17 - 43.98 บาทต่อดอลลาร์ สรอ. และค่าเฉลี่ยตลอดทั้งปีเท่ากับ 42.96 บาทต่อดอลลาร์ สรอ. แข็งค่ากว่า 44.43 บาทต่อดอลลาร์ สรอ. ในปี 2544 เนื่องจากเศรษฐกิจไทยและเศรษฐกิจภูมิภาคปรับตัวดีขึ้นอย่างชัดเจน ประกอบกับในช่วงครึ่งหลังของปี บริษัทจัดอันดับความน่าเชื่อถือ S&P ได้ปรับเพิ่มแนวโน้ม (outlook) ของไทยจาก stable เป็น positive และปัญหาเรื่องการตกแต่งบัญชีและสภาวะตลาดหุ้นซบเซาในสหรัฐฯ ทำให้ความเชื่อมั่นในเงินดอลลาร์ สรอ. ลดลง อย่างไรก็ดี ระดับราคาที่เพิ่มขึ้นค่อนข้างต่ำในช่วงตลอดปี 2545 ทำให้ค่าเงินที่แท้จริง (Real Effective Exchange Rate) มิได้แข็งค่าขึ้น

2.7 เงินเฟ้อ

ในช่วงสามไตรมาสแรกของปีเงินเฟ้อยังคงอยู่ในระดับต่ำ แต่ได้เริ่มเพิ่มขึ้นในไตรมาสสุดท้ายของปีเนื่องจากมีแรงกดดันจากราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตามโดยเฉลี่ยทั้งปีเงินเฟ้อยังอยู่ในระดับต่ำร้อยละ 0.7 เมื่อเทียบกับร้อยละ 1.6 ในปี 2544 โดยดัชนีราคาสินค้าในหมวดอาหารและเครื่องดื่มสูงขึ้นร้อยละ 0.3 ในขณะที่ดัชนีราคาสินค้าในหมวดที่มิใช่อาหารและเครื่องดื่มเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.8 เงินเฟ้อพื้นฐานซึ่งหักรายการสินค้าในหมดอาหารสดและพลังงานออกแล้วอยู่ที่ระดับร้อยละ 0.4 เทียบกับร้อยละ 1.3 ในปี 2544

เงินเฟ้อทั่วไป เงินเฟ้อพื้นฐาน และการเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาผู้ผลิต

(หน่วย : ร้อยละ)	2543	2544	2545				
			Q1	Q2	Q3	Q4	ทั้งปี
เงินเฟ้อทั่วไป	1.6	1.6	0.6	0.2	0.3	1.4	0.7
- อาหาร	-1.2	0.7	0.3	-0.2	-0.1	1.1	0.3
- มิใช่อาหาร	3.2	2.2	0.8	0.3	0.5	0.3	0.8
เงินเฟ้อพื้นฐาน	0.8	1.3	0.9	0.3	0.3	0.1	0.4
ดัชนีราคาผู้ผลิต	3.8	2.5	1.2	1.0	0.9	1.5	1.6
- สินค้าสำเร็จรูป	2.6	2.3	3.4	2.0	1.1	0.7	2.3
- สินค้ากึ่งสำเร็จรูป	7.9	1.4	-3.9	-1.6	-0.2	2.5	-0.2
- วัตถุดิบ	0.7	7.5	3.0	1.0	3.0	4.0	3.7

ที่มา : สำนักดัชนีราคา กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

สถานการณ์ด้านสังคมไทย

สถานการณ์ด้านสังคมไทยในรอบปี 2545

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีเอกลักษณ์ของความเป็นไทย มีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่สั่งสมเป็นปึกแผ่นมายาวนาน รักความสงบ เป็นสังคมเปิดกว้าง สามารถปรับตัวรับวัฒนธรรมที่แตกต่างได้ง่าย มีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชาติ การนับถือศาสนามีความหลากหลายแต่ผสมผสานกลมกลืนด้วยดี คนในสังคมมีความเอื้ออาทรและเกื้อกูลซึ่งกันและกันบนพื้นฐานความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ระบบเครือญาติและชุมชน เป็นรากฐานที่สำคัญให้สังคมไทยสามารถดำรงอยู่ได้

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งจากปัจจัยภายนอกและภายในประเทศ มีผลกระทบต่อสังคมไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสโลกาภิวัตน์ที่โลกไร้พรมแดน อิทธิพลของเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ข้อมูลข่าวสารที่แพร่กระจายไปทุกส่วนมีผลทำให้คนและสังคมไทยต้องปรับตัวอย่างต่อเนื่อง ทั้งผ่านระบบการศึกษา ฝึกอบรม การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การพัฒนาสื่อสารมวลชนและอื่น ๆ รวมถึงการกำหนดกติกาของสังคมให้สอดคล้องกับสังคมโลก เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของประเทศให้สามารถยืนหยัดบนเวทีโลกได้อย่างสมศักดิ์ศรี ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ส่งผลให้สถานการณ์ทางสังคมไทยมีพัฒนาการก้าวหน้าและยังน่าเป็นห่วงในหลายด้าน

ด้านสุขภาพ สถานะทางสุขภาพของคนไทยมีพัฒนาการก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ภาวะการเจ็บป่วยลดลง และความแตกต่างของภาวะความเจ็บป่วยระหว่างคนชนบทและเมืองมีแนวโน้มลดลงด้วย แต่ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความตระหนักในการป้องกันสุขภาพ ขาดการออกกำลังกาย และมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทำลายสุขภาพ ส่งผลให้แนวโน้มการเจ็บป่วยและตายด้วยโรคที่ป้องกันได้เพิ่มขึ้น เช่น โรคเอดส์ เป็นต้น

ภาครัฐได้ขยายการคุ้มครองด้านการประกันสุขภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องหลายรูปแบบ เช่น สวัสดิการรักษาพยาบาลแก่ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ การคุ้มครองภายใต้ระบบประกันสังคม และกองทุนเงินทดแทน บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง 30 บาท) เพื่อให้บริการประชาชนได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะกลุ่มประชากรผู้ด้อยโอกาส นอกจากนี้ สังคมไทยมีแนวโน้มนิยมบริโภคสินค้าด้านสุขภาพมากขึ้น โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร และแพทย์พหุลักษณ์เริ่มมีบทบาทมากขึ้นตามกระแสนิยม ความจำเป็นของการสร้างระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค โดยเฉพาะด้านสุขภาพจึงมีความสำคัญมากในอนาคต

ด้านการศึกษาของคนไทย หากประเมินในภาพรวม โดยใช้ตัวชี้วัดด้านการศึกษา เช่น อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากร จำนวนปีเฉลี่ยที่ได้รับการศึกษา พบว่า มีแนวโน้มที่ดีขึ้นในทุกระดับการศึกษาและทุกกลุ่มอายุ ถึงแม้ว่ายังคงมีคนไทยเป็นจำนวนมากที่ยังไม่ได้รับการศึกษาจนถึงภาคบังคับ โดยอัตราส่วนด้านการศึกษาดังกล่าว คาดว่าจะมีแนวโน้มดีขึ้นตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอภาคกันที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2545 เห็นชอบที่จะไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย 1) ค่าใช้จ่ายพื้นฐาน เช่น ค่าเล่าเรียนและค่าอุปกรณ์การเรียน และ 2) ค่าใช้จ่ายพิเศษใน 2 ส่วน คือค่าใช้จ่ายพิเศษแก่ผู้เรียนยากจน และผู้พิการประเภทต่าง ๆ โดยรัฐจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนให้แก่นักเรียนในสถานศึกษาของรัฐและเอกชนบางประเภทในแต่ละระดับ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและสายอาชีพ

"การจ้างงานต่ำระดับ เป็นประเด็นที่น่าเป็นห่วง เพราะมีผลกระทบต่อรายได้ และสะท้อนว่า ระบบการศึกษาผลิตกำลังคนไม่ตรงกับการปฏิบัติงานจริง"

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการขยายตัวด้านการศึกษาในเชิงปริมาณมีแนวโน้มที่ดีขึ้นในทุกระดับ และมีความหลากหลายมากขึ้น แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางสังคมโลก ประกอบกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและการผลิตกำลังคนเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศและการปรับตัวของคนไทยจึงยังน่าเป็นห่วง ดังนั้น หากสังคมไทยจะพร้อมเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องให้ความสนใจและจริงจังกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ด้านความมั่นคงของมนุษย์ การมีงานทำถือเป็นตัวชี้วัดหนึ่งในหลาย ๆ ตัวที่สะท้อนถึงความมั่นคงของมนุษย์ สำหรับประเทศไทย ประชากรวัยแรงงานมีจำนวนเพิ่มขึ้นในช่วงปี 2545 เนื่องจากการขยายตัวของเศรษฐกิจ และจำนวนผู้มีงานทำน่าจะสูงขึ้น หากการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่น่าเป็นห่วงคือ การจ้างงานต่ำระดับ (Under-employment) ซึ่งมีผลกระทบต่อรายได้และสะท้อนว่าระบบการศึกษาผลิตกำลังคนไม่ตรงกับการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ

ในการสร้างความมั่นคงให้แก่ประชากรในวัยแรงงาน รัฐบาลได้ขยายหลักประกันความมั่นคงทางสังคมภายใต้พระราชบัญญัติ***ประกันสังคม***โดยให้มีการขยายการคุ้มครองให้แก่ลูกจ้างในสถานประกอบการที่มีลูกจ้างอย่างน้อย 1 คนขึ้นไป ซึ่งเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2545 เป็นต้นไป โดยครอบคลุมสิทธิประโยชน์ 7 ประเภท ได้แก่ กรณีเจ็บป่วย คลอดบุตร ชราภาพ สงเคราะห์บุตร เสียชีวิต ทุพลภาพ และว่างงาน นอกจากนี้ ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ได้มีมาตราที่กล่าวถึงชั่วโมงการทำงานของแรงงานในกลุ่มต่าง ๆ ความปลอดภัยในการทำงาน อายุขั้นต่ำของแรงงานเด็กและสตรี รวมทั้งค่าจ้างขั้นต่ำซึ่งแตกต่างกันไปตามพื้นที่

การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสนั้น ถือเป็นแนวทางสำคัญของการพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมและผู้ด้อยโอกาส สศช. จึงได้จัดทำโครงข่ายการคุ้มครองทางสังคมสำหรับคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแปลงยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคมของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ไปสู่การปฏิบัติ โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางของการช่วยเหลือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนยากจน ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ซึ่งจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาวต่อไป ในปัจจุบัน ได้มีการจัดตั้งกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อเป็นแกนหลักในการประสานให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ด้อยโอกาสกลุ่มต่าง ๆ เช่น เด็กกำพร้า คนพิการ คนชรา เด็กในครอบครัวยากจน โดยมีการดำเนินงานประสานความร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ ซึ่งความช่วยเหลือมีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น ทุนการศึกษา เบี้ยยังชีพคนพิการ คนชรา การฝึกอาชีพ เป็นต้น

การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ถือเป็นนโยบายเร่งด่วนที่รัฐบาลให้ความสำคัญลำดับสูง และได้มอบหมายให้ สศช. เป็นแกนหลักในการจัดทำแผนแม่บท ซึ่งเน้นการใช้ชุมชนบำบัดการให้ผู้เสพเป็นผู้ป่วย และเข้มงวดในการจัดการกับผู้ค้า โดยมีแผนปฏิบัติการรองรับอย่างชัดเจน

ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สังคมไทยยังคงได้รับผลกระทบจากปัญหาอาชญากรรมที่ยังมีแนวโน้มและความรุนแรงสูงขึ้น รวมทั้งผลกระทบจากอุบัติภัย ทั้งที่เกิดจากมนุษย์เป็นผู้กระทำ เช่น จากการจราจร ในสถานที่ทำงาน ในครัวเรือนและที่สาธารณะ จากสารเคมีและวัตถุมีพิษ และจากภัยธรรมชาติต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติภัยและปัญหาอาชญากรรม รัฐบาลมีแนวทางในการปรับเปลี่ยนแนวคิดและกระบวนการดำเนินงานให้เป็นไปในเชิงรุก เพิ่มประสิทธิภาพในการสนองตอบต่อปัญหาได้ทันท่วงที ภายใต้กลไกการมีส่วนร่วมและประสานการดำเนินงานของทุกฝ่าย โดยมีฐานข้อมูลที่ทันสมัยและมีเครือข่ายเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ

"สศช. ได้จัดทำโครงข่ายการคุ้มครองทางสังคมขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางของการช่วยเหลือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนยากจนให้พึ่งตนเองได้ ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย"

สรุป สถานการณ์ทางสังคมข้างต้น จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีความพยายามทั้งที่จะพัฒนาคุณภาพคนและสังคมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งลดผลกระทบในทางลบลง ป้องกันและขจัดปัญหาสำคัญ ๆ ที่สั่งสมมาเป็นเวลานาน ซึ่งเป็นโอกาสอันดีที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี 2540 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทที่ส่งผลให้มีการปฏิรูปภาคสังคมอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมมากขึ้น การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนา การสร้างกลไกการตรวจสอบการทำงานภาครัฐที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส การปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูปสุขภาพที่เน้นความทั่วถึง คุณภาพและประสิทธิภาพ การส่งเสริมการเมืองภาคประชาชนในทุกระดับให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมการใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต และพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามวาระแห่งชาติ 4 เรื่อง

แนวโน้มการพัฒนาสู่ *"เศรษฐกิจใหม่"* ในสังคมโลกที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงมาใช้ความก้าวหน้าของฐานความรู้ และนวัตกรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ เป็นปัจจัยชี้นำในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ทำให้ประเทศไทยต้องปรับตัวให้สามารถก้าวตามโลกได้อย่างรู้เท่าทันมากขึ้น ขณะที่โครงสร้างเศรษฐกิจไทยมีข้อจำกัดในการสร้างความมั่งคั่งในระยะยาว เนื่องจากโครงสร้างการผลิตทั้งภาคเกษตรและอุตสาหกรรมยังเน้นการผลิตโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานเป็นหลัก อีกทั้งความสามารถในการบริหารจัดการโดยเปรียบเทียบอยู่ในระดับต่ำ ประกอบกับพื้นฐานการศึกษาของคนไทยและการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังอ่อนแอ ต้องพึ่งพาต่างประเทศสูง นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจโลก ยังได้ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตและค่านิยมของคนไทยอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อมที่ดีและสร้างภูมิคุ้มกันให้ระบบเศรษฐกิจไทยในการที่จะสามารถรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อรักษาสมรรถนะทางเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโตต่อไปได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

นอกจากนี้ วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 2540 ยังชี้ให้เห็นว่าการสร้างความมั่งคั่งของชาติโดยอาศัยทุนทางกายภาพ (Physical Capital) และทุนทางการเงิน (Financial Capital) เป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญนั้นไม่สามารถผลักดันให้เศรษฐกิจและสังคมมีการขยายตัวอย่างยั่งยืนและมีคุณภาพได้ ประเทศไทยจึงควรมุ่งพัฒนาในเรื่องที่มีศักยภาพ และมีความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันอยู่แล้ว รวมทั้งอาศัยความได้เปรียบจากทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางสังคมที่มีอยู่ มาพัฒนาและใช้ให้เกิดประโยชน์ในการแข่งขันมากขึ้น

เพื่อให้การพัฒนาประเทศมีการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนและเป็นไปในทิศทางดังกล่าว สศช. จึงได้รับมอบหมายให้มีบทบาทหลักในการกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่เป็น *"วาระแห่งชาติ"* 4 เรื่อง ที่ทุกภาคส่วนของสังคมจะต้องมีบทบาทร่วมผลักดันด้วยกัน ดังนี้

การแก้ปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้

ความยากจนเป็นปัญหาระดับชาติ

ปัญหาความยากจนได้กลายเป็นปัญหาในเชิงระบบ และโครงสร้างระดับชาติที่สั่งสมมานานในสังคมไทย จนเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความยั่งยืนของการพัฒนาประเทศ แม้ว่าภาครัฐจะให้ความสนใจในการแก้ปัญหาความยากจนมาโดยตลอด โดยเฉพาะตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) เป็นต้นมา แต่ยังไม่สามารถแก้ไขให้หมดไปได้ในสังคมไทย ขณะที่สภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันได้ส่งผลให้ปัญหาความยากจนมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ปัญหาความยากจนจึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเป็นองค์รวมที่เชื่อมโยงมิติต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ได้กำหนดให้การแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศเป็นปัญหาเร่งด่วนของชาติที่จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องเร่งดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดระยะ 5 ปีของแผนฯ โดยได้กำหนดเป้าหมายการลดสัดส่วนคนจนจากร้อยละ 15.9 ในปี 2542 ให้เหลือร้อยละ 12 ในปี 2549 พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาความยากจนอย่างเป็นระบบ ด้วยการกระจายโอกาสให้คนจนสามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานของรัฐ มีการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพคนจนให้สามารถก่อร่างสร้างตัวและพึ่งตนเองได้มากขึ้น ควบคู่ไปกับการปรับปรุงระบบบริหารจัดการภาครัฐ ปรับกฎระเบียบต่าง ๆ ให้เอื้อต่อคนจน ให้ได้รับโอกาส สิทธิ และความเป็นธรรมอย่างทัดเทียมกับกลุ่มอื่นในสังคม

ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจน

ปัจจุบันการแก้ไขปัญหาความยากจนได้รับการผลักดันให้เป็น *"วาระแห่งชาติ"* ที่ต้องอาศัยการผนึกกำลังของทุกภาคส่วนในสังคมในการดำเนินงานพร้อมกันทุกระดับ ทั้งในระดับชาติ ท้องถิ่น และชุมชน โดย สศช. ได้จัดทำ ***"กรอบยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจนแบบยั่งยืน รวมถึงผู้ด้อยโอกาส"*** ขึ้น ซึ่งคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2545 ได้มีมติเห็นชอบกรอบยุทธศาสตร์ดังกล่าว ต่อมา สศช. ได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำรายละเอียดแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญในด้านต่าง ๆ ของ ***"ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจน"*** และได้นำเสนอในการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมระหว่างคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2545 ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบยุทธศาสตร์ดังกล่าว และมอบหมายให้ สศช. เป็นหน่วยงานหลักประสานการจัดทำแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาความยากจนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคีการพัฒนาต่าง ๆ

สำหรับสาระสำคัญของยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจน ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 5 ด้าน คือ

1. **การปรับปรุงระบบบริหารจัดการภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน** โดย

- **กำหนดพื้นที่เป้าหมายคนจน** และจัดทำแผนแก้ไขปัญหาความยากจน โดยมีชุมชนเป็นศูนย์กลางของการแก้ไขปัญหา และเพิ่มบทบาทของภาคประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สะท้อนสภาพปัญหาในท้องถิ่นของตน รวมถึงการประสานงานแผนงาน/โครงการของภาครัฐกับแผนงาน/โครงการของท้องถิ่น โดยยึดความต้องการของชุมชนเป็นหลัก และให้มีการบูรณาการในทุกระดับตั้งแต่ระดับกระทรวง กรมในส่วนกลาง จนถึงระดับภูมิภาคและท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้โครงการและกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาความยากจนมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและเข้าถึงคนจนมากยิ่งขึ้น

- **จัดระบบการบริหารกองทุน** เนื่องจากกองทุนต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจนที่มีอยู่จำนวน 18 กองทุน วงเงินรวม 225,853.33 ล้านบาท ยังมีความซ้ำซ้อนและขาดเอกภาพในการดำเนินงาน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดระบบกองทุนเหล่านี้โดยยึดหลักเกณฑ์ว่ากองทุนที่ไม่มีการเคลื่อนไหวหรือมีวัตถุประสงค์การดำเนินงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันควรบูรณาการเข้าด้วยกัน ส่วนกองทุนที่มีวัตถุประสงค์ต่างกันควรให้มีการประสานและเชื่อมโยงกัน

2. **การเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนจนและชุมชน** โดย

- **พัฒนาด้านการศึกษาและทักษะของเด็กและเยาวชนจากครอบครัวยากจน** โดยการขยายขอบข่ายการอุดหนุนการศึกษาให้ครอบคลุมค่าใช้จ่ายที่จำเป็นอื่น ๆ แก่เด็กยากจน ควบคู่ไปกับการพัฒนามาตรการอุดหนุนทางการศึกษาในพื้นที่ยากจนโดยเน้นการเพิ่มสัมฤทธิผลทางการศึกษาของเด็กยากจน และการสร้างเสริมโอกาสการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยให้นำระบบการจัดสรรโควต้าให้เรียนต่อแก่เด็กยากจน ควบคู่กับการให้ทุนและค่าใช้จ่ายระหว่างศึกษาโดยมีข้อผูกพันในการทำงานในท้องถิ่น ตลอดจนการใช้มาตรการการเงินและมาตรการทางการคลังเพื่อจูงใจให้ภาคเอกชน องค์กรชุมชน และ

องค์กรท้องถิ่นสนับสนุนการศึกษาแก่เด็กยากจน

- **ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความยากจนในท้องถิ่น** โดยส่งเสริมโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ทั้งทางด้านการผลิต การแปรรูป การพัฒนาคุณภาพสินค้า และการส่งเสริมการตลาด เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชน

- **ส่งเสริมการจัดทำแผนชุมชน** ให้ครบทุกตำบลเพื่อสนับสนุนให้ชุมชนจัดทำแผนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น ขณะเดียวกันแผนชุมชนจะนำมาใช้ประโยชน์สำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำโครงการ กิจกรรมและจัดสรรงบประมาณลงสู่พื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

3. **การจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อสนับสนุนการมีที่ดินทำกินของเกษตรกรรายย่อย** โดย

- **เร่งรัดสำรวจที่ดิน** เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการวางแผนบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ
- **เร่งรัดการจัดที่ดินทำกินของรัฐอย่างครบวงจร** ควบคู่กับการจัดหาสินเชื่อแก่เกษตรกร เพื่อเป็นทุนในการพัฒนาและปรับปรุงที่ดินให้มีคุณภาพ
- **เร่งรัดการจัดทำแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์** โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือกับชุมชนใกล้เคียงตามขอบแนวพื้นที่ป่า เพื่อให้เกิดการยอมรับแนวเขตร่วมกัน

- **จัดระบบเอกสารสิทธิในที่ดิน** โดยพิจารณาทบทวนประเภทของเอกสารสิทธิเพื่อให้สามารถใช้เป็นหลักประกันสินเชื่อในระบบได้

- **ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารกองทุนที่ดิน** เพื่อให้การดำเนินงานด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิรูปที่ดินในรูปของกองทุนที่ดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสนับสนุนเกษตรกรที่ต้องการที่ดินทำกินได้กว้างขวางกว่าเดิม

4. **การพัฒนาระบบคุ้มครองทางสังคม**

เพื่อมุ่งไปสู่การจัดสวัสดิการสังคมโดยชุมชนในรูปแบบที่พึ่งตนเองได้มากขึ้น โดยให้องค์กรปกครองของส่วนท้องถิ่นสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน ให้ครอบคลุมวิถีชีวิตของชุมชนทั้งด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา สาธารณประโยชน์ ครอบครัว และการผลิตของชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้คนด้อยโอกาสและผู้ยากไร้ในชุมชนได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ต่อไป

5. **การส่งเสริมนโยบายเศรษฐกิจมหภาคให้เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน**

โดยจำเป็นจะต้องทำการศึกษาเพิ่มเติมถึงระบบกฎหมาย และนโยบายเศรษฐกิจที่มีส่วนสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความยากจน เช่น นโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น นโยบายภาษี และมาตรการทางการเงินการคลังต่าง ๆ

การดำเนินงานในปัจจุบัน

สศช. ได้เสนอยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจนดังกล่าวต่อคณะกรรมการนโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น (กนภ.) เพื่อผลักดันให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติในการประชุม เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2545 เห็นชอบตามมติของ กนภ. โดยมอบหมายให้ สศช. เป็นหน่วยงานหลักในการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการแก้ไขปัญหาความยากจน รวมทั้งการส่งเสริมภาคีการพัฒนา และหน่วยงานภาครัฐให้มีส่วนในการสนับสนุนการจัดทำแผนชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในระดับพื้นที่ และการบูรณาการแผนงาน/โครงการ และงบประมาณของภาครัฐที่เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน ทั้งนี้ สศช. ได้จัดทำแนวทางการดำเนินงานดังกล่าวเสนอให้คณะกรรมการ สศช. พิจารณาเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2546 และได้รับความเห็นชอบด้วยแล้ว โดยจะนำเสนอให้ กนภ. และคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

"การแก้ไขปัญหาความยากจนจะต้องกำหนดพื้นที่เป้าหมาย ส่งเสริมภาคีการพัฒนาให้เข้ามามีส่วนร่วมแก้ไข รวมทั้งมีการบูรณาการแผนงาน/โครงการและงบประมาณให้เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน"

การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญต่อการปรับตัวของประเทศให้สามารถแข่งขันได้ภายใต้การเปลี่ยนแปลงสถานการณ์โลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งแนวคิดของการแข่งขันที่เปลี่ยนจากการมุ่งไปสู่ข้อได้เปรียบทางด้านทรัพยากร (Comparative Advantage) ที่นับวันจะมีข้อจำกัดมากขึ้น มาเป็นการสร้างความได้เปรียบทางด้านประสิทธิภาพทางการผลิต (Productivity) และความสามารถในการสร้างให้เกิดความแตกต่างของสินค้าและบริการ (Differentiation) ในการดำเนินการดังกล่าว เป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลา ซึ่งต้องการความร่วมมือในทุกด้านทั้งในระดับมหภาค (Macro) และระดับจุลภาค (Micro) รวมทั้งความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในการที่จะร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน ตลอดจนการจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับยุทธศาสตร์ในแต่ละด้านที่กำหนดไว้อย่างบูรณาการ ดังนั้น รัฐบาลจึงได้กำหนดให้นโยบายการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) เป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งเป็นแนวทางหลักในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศให้มีความเข้มแข็ง มีเสถียรภาพ และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

"กรอบแนวทางการทำงานร่วมกันในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน จะต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดการพัฒนาจากการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนน้อยกว่า มาสู่การลงทุนที่ได้มูลค่าตอบแทนที่มากกว่า และห่วงโซ่มูลค่าที่เน้นอุปสงค์เป็นตัวนำ ภายใต้ความร่วมมือในทุกระดับ บนพื้นฐานของเศรษฐกิจระบบคู่ขนาน"

ยุทธศาสตร์เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

มีการระดมความคิดเห็นระหว่าง สศช. ร่วมกับ 7 หน่วยงานเศรษฐกิจ ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง ***"ยุทธศาสตร์เพื่อการแข่งขันของเศรษฐกิจไทย ภายใต้สถานการณ์ใหม่ของเศรษฐกิจโลก"*** เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2545 เพื่อกำหนดกรอบแนวทางการทำงานร่วมกันในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งที่ประชุมเห็นชอบที่จะปรับเปลี่ยนแนวคิดการพัฒนา (Paradigm Shift) จากการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนน้อยกว่า (More for Less) มาสู่การลงทุนที่ได้มูลค่าตอบแทนที่มากกว่า (More for More) และห่วงโซ่มูลค่าที่เน้นอุปสงค์เป็นตัวนำ (Demand Driven Value Chain) ภายใต้ความร่วมมือในทุกระดับ ทั้งในระดับธุรกิจ ระดับประเทศ และระดับระหว่างประเทศ ในบริบทของเศรษฐกิจการเมืองโลกให้มากขึ้น บนพื้นฐานของเศรษฐกิจระบบคู่ขนาน (Dual Economy) คือ ให้ความสำคัญกับการแสวงหาเงินตราต่างประเทศโดยการส่งออก ในขณะเดียวกัน ก็ต้องเสริมสร้างความแข็งแกร่งของเศรษฐกิจภายในประเทศให้เป็นรากฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจที่สามารถพึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่ง โดยจะต้องมีการปรับทิศทางการพัฒนาและปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ทั้งในระดับมหภาค และระดับจุลภาคไปพร้อมกัน 4 ด้าน ได้แก่ (1) เศรษฐกิจมหภาค (Macroeconomics) (2) ภาคการผลิตและบริการ (Real Sector) (3) ปัจจัยสนับสนุนพื้นฐาน (Generic Factors) ซึ่งประกอบด้วย ทรัพยากรมนุษย์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โครงสร้างพื้นฐาน การบริหารจัดการ และ (4) การสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความพร้อม/จิตสำนึก (Awareness)

จากกรอบแนวคิดดังกล่าว ในเบื้องต้น ได้กำหนดออกมาเป็นความต้องการให้ประเทศไทยเป็น 7 ประการ คือ

1. **การวางรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจที่มั่นคง** (Economic Development Platform) ในลักษณะของ Dual Track ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ โดยสาขาการผลิตและบริการที่มีศักยภาพ เช่น การท่องเที่ยว การเป็นแหล่งวัฒนธรรม และการเป็นแหล่งแฟชั่น เป็นต้น ควบคู่กับสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยสนับสนุนการพัฒนาธุรกิจระดับรากหญ้า เช่น SMEs และวิสาหกิจชุมชน และให้ความสำคัญกับรูปแบบการบริหารจัดการที่ช่วยเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในประเทศ เพื่อลดการพึ่งพิงจากภายนอก ภายใต้การมีปัจจัยพื้นฐานที่ดีสำหรับสนับสนุนการพัฒนาดังกล่าว

2. **การมีบทบาทเชิงรุกในเวทีโลก** (Active International Player) ทั้งในระดับรัฐบาล ในการทำหน้าที่เป็นตัวจักรสำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือในระดับภูมิภาค เช่น ACD และ ASEAN เป็นต้น และในระดับภาคเอกชน ที่จะต้องมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการเป็นผู้ประสานการลงทุนและการผลิตของภูมิภาค เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ

3. **การเข้าสู่ความเป็นสากลของสินค้าและบริการ** (World Leader in Niche Market) ในเบื้องต้น ได้กำหนดไว้ 9 อย่าง ได้แก่ การเป็นครัวของโลก (Kitchen of the World) การเป็นศูนย์กลางการให้บริการทางด้านสุขภาพของโลก (World Health Service Center) การเป็นศูนย์กลางทางด้านรถยนต์ของภูมิภาค (Detriot of Asia) การเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวของเอเชีย (Asia Tourism Capital) การเป็นศูนย์กลางแฟชั่นของเอเชีย (Asia Tropical Fashion) การเป็นศูนย์กลางการออกแบบกราฟฟิคของโลก (World Graphic Design and Animation Center) การเป็นตลาดเฟอร์นิเจอร์ที่สำคัญของโลก (World Furniture Mart) การเป็นแหล่งผลิตยางพาราและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวเนื่องที่มีคุณภาพของโลก (World Leader in Good Quality of Rubber and Rubber Products) และการเป็นโรงเรียนนานาชาติสำหรับการสอนการให้บริการอย่างเป็นมิตร (World Hospitality International School)

4. **การเป็นประเทศที่สร้างสรรสิ่งใหม่ ๆ** จากภูมิปัญญาและฐานของการเรียนรู้ (Innovative Nation with Wisdom and Learning Base) ซึ่งจะต้องอาศัยการสร้างฐานเรียนรู้ของคนไทยให้เข้มแข็งอย่างทั่วหน้า ทั้งที่เป็นตัวบุคคล องค์กรและสถาบัน รวมทั้งปัจจัยสนับสนุนต่อการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะช่วยให้สามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในประเทศ ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของโลก เพื่อประโยชน์ของการพัฒนาประเทศ

5. **สังคมความเป็นผู้ประกอบการ** (Entrepreneurial Society) เพื่อสร้างคนไทยให้มีแนวคิดในเชิงพาณิชย์มากขึ้น โดยการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการประกอบธุรกิจ สร้างความรู้ ความเข้าใจและ Mindset ของความเป็นนักธุรกิจที่ดี โดยเฉพาะกับ SMEs และวิสาหกิจชุมชน

6. **สังคมที่เปิดกว้างบนพื้นฐานของความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง** (Society of Cultural Pride with Global Sense) คนไทยต้องรู้จักรัก ใช้ประโยชน์ และหวงแหนวัฒนธรรมของประเทศไว้ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ในขณะเดียวกันก็ต้องฉลาดในการที่จะเลือกใช้ประโยชน์และผสานวัฒนธรรมต่างชาติกับวัฒนธรรมของประเทศ

7. **การเป็นประเทศที่มีสิ่งแวดล้อมในการอยู่อาศัยที่ดี** (Country of Decent Environment of Living) ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาวะแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ เพื่อประโยชน์ทั้งในด้านสุขอนามัยที่ดีของประชาชน และเพื่อประโยชน์ต่อการแข่งขันของประเทศในตลาดโลก

"สนับสนุนการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ที่จะช่วยให้สามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในประเทศ ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของโลก"

กลไกการดำเนินงาน

เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2545 เห็นชอบให้มีการจัดตั้ง ***"คณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (กพข.)"*** และได้มีการลงนามแต่งตั้งคณะกรรมการฯ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2545 (ปรับเปลี่ยนเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2545 และเพิ่มเติมรองประธานกรรมการเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2545) โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และเลขาธิการ สศช. ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะกรรมการและเลขานุการ ขณะเดียวกันคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบให้จัดตั้ง ***"สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สพข.)"*** ขึ้นเป็นหน่วยงานภายใน สศช. ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการของ กพข. เพื่อเป็นกลไกการดำเนินงานสำหรับการจัดทำยุทธศาสตร์ การผลักดันยุทธศาสตร์ให้ไปสู่การปฏิบัติอย่างสอดคล้องและเหมาะสม รวมทั้งการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ภายใต้การประสานการทำงานร่วมกับคณะกรรมการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ พ.ศ 2545 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 13 ธันวาคม 2545 รองรับการดำเนินงานดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2545 เห็นชอบให้มีการแต่งตั้ง **"คณะกรรมการกลั่นกรองแผนงาน/โครงการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม"** ที่มีเลขาธิการ สศช. เป็นประธาน และเจ้าหน้าที่ของ สศช. ทำหน้าที่เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ สัดส่วนการจัดสรรงบประมาณและกิจกรรมการปรับปรุงโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมในกลุ่มภารกิจต่าง ๆ พิจารณากลั่นกรองและจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน/โครงการเพื่อเสนอขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรีภายใต้งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลจำนวน 16,600 ล้านบาท โดยมีองค์ประกอบจากหน่วยราชการ ได้แก่ ปลัดกระทรวงการคลัง ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 ท่าน ได้แก่ นายโอฬาร ไชยประวัติ และ นายชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์

สิ่งที่จะต้องดำเนินการต่อไป

สศช. ในฐานะฝ่ายเลขานุการ กพข. มีหน้าที่ที่จะต้องผลักดันให้เกิดการดำเนินการเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

1. **การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย** ภายใต้กรอบความต้องการที่จะเป็นทั้ง 7 ส่วนข้างต้น ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ที่ได้จัดทำขึ้นดังกล่าวเป็นมุมมองจากภายในสู่ภายนอก (Inside-Out) คือ จากหน่วยงานของรัฐเป็นสำคัญ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการทบทวนและระดมความคิดเห็นในมุมมองจากภายนอกสู่ภายใน (Outside-In) เพื่อให้เป็นยุทธศาสตร์ที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาวการณ์ของปัจจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น สศช. จะดำเนินการใน 2 ส่วน ได้แก่

- **การจัดจ้างผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ** ในเบื้องต้นคือ Prof. Michael E. Porter ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ผู้ที่มีชื่อเสียงและมีผลงานเป็นที่ยอมรับจากหลายประเทศทั่วโลกมาทำการศึกษาเพื่อให้ข้อเสนอแนะยุทธศาสตร์และแนวทางการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย

- **การจัดจ้างผู้ที่เป็นเลิศทางปัญญา** (The Best and the Brightest) เพื่อมาร่วมงานกับ สพข. ในการสนับสนุนการทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการของ กพข. ให้มีประสิทธิภาพ และการให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงปัจจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศได้อย่างทันท่วงที

2. **การผลักดันโครงการที่ควรเร่งดำเนินการ** คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2545 เห็นชอบกรอบแผนงานการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในกรอบวงเงินจำนวน 1,000 ล้านบาท โดยจัดสรรจากงบค่าใช้จ่ายสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในงบประมาณปี 2545 โดย สศช. ได้ประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อจัดทำโครงการที่มีศักยภาพและเห็นผลสัมฤทธิ์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว (Quick Win) เป็นโครงการที่ช่วยสนับสนุนประสิทธิภาพการดำเนินการของภาครัฐ และเป็นโครงการที่ช่วยสนับสนุนการบริหารงานของ สพข. ภายใต้ 5 แผนงาน คือ (1) แผนงานจัดทำยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ และการติดตามประเมินผล (2) แผนงานผลักดันการเพิ่มผลผลิต (3) แผนงานพัฒนาความเข้มแข็งภาคการผลิต (4) แผนงานพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ และ (5) แผนงานการบริหารจัดการทั่วไป

3. **การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ** ดำเนินงานภายใต้คณะกรรมการกลั่นกรองแผนงาน/โครงการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อพิจารณากลั่นกรองแผนงาน/โครงการ ภายใต้กลุ่มภารกิจหลัก ได้แก่ การปรับโครงสร้างรายสาขาและการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิต การยกระดับความเข้มแข็งของปัจจัยสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การดำเนินการตลาดเชิงรุก และการยกระดับขีดความสามารถในการให้บริการของภาครัฐ

4. **การติดตามและประเมินผล** ประกอบด้วย การติดตามการดำเนินงานตามโครงการ ผลกระทบที่ได้ตามโครงการ และการประเมินผลในระดับผลลัพธ์ (Output) และผลกระทบ (Outcome) โดยใช้ตัวดัชนีชี้วัดเพื่อประเมินความสำเร็จของการใช้ทรัพยากรสำหรับการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

การพัฒนาทุนทางสังคม

ปัจจุบัน *"ทุนทางสังคม"* *(Social Capital)* กำลังได้รับความสนใจและเป็นที่ยอมรับว่ามีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในกรณีของประเทศไทย คำว่า *"ทุนทางสังคม"* ได้รับความสนใจมากขึ้นในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ โดยมีนักคิดหลายท่านได้ประเมินว่า การที่ประเทศไทยต้องประสบปัญหาหลาย ๆ ด้าน จนเกิดวิกฤต เกิดจากสาเหตุหลายประการที่สำคัญคือ การพัฒนาในระยะที่ผ่านมาขาดการนำจุดเด่น หรือ สิ่งที่ดีงามที่มีในสังคมไทย เช่น มิติทางวัฒนธรรม ซึ่งถือว่าเป็นทุนทางสังคมประเภทหนึ่งมาใช้ประโยชน์

ขณะเดียวกันก็เห็นว่า การที่สังคมไทยยังคงดำรงอยู่ได้ไม่ล่มสลายจากวิกฤติก็เกิดจากการที่ยังมีทุนทางสังคมหลงเหลืออยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเอื้ออาทร สายใยผูกพันภายในครอบครัว เครือญาติ ชุมชน การรวมตัวกันเพื่อช่วยผู้เดือดร้อน ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับข้อวิเคราะห์ของ สศช. โดยเห็นว่า หากมีการพัฒนาทุนทางสังคมและนำมาใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด ก็จะมีส่วนช่วยทำให้การพัฒนาประเทศไทยมีความยั่งยืนและประชาชนส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ภายใต้สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น สศช. จึงได้เสนอให้ *"การพัฒนาทุนทางสังคม"* เป็นเรื่องหนึ่งที่สมควรผลักดันให้เป็นวาระแห่งชาติ

ความหมายและองค์ประกอบของทุนทางสังคม

เนื่องจากคำว่า *"ทุนทางสังคม"* เป็นเรื่องใหม่ จึงมีคำจำกัดความและองค์ประกอบหรือขอบเขตที่ค่อนข้างหลากหลาย ขึ้นกับสภาพแวดล้อมและพื้นฐานของแต่ละสังคมที่แตกต่างกัน สำหรับ *"ทุนทางสังคม"* ในบริบทของสังคมไทย สศช. ได้ข้อสรุปว่าน่าจะหมายถึง *"ผลรวมของสิ่งดีงามต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคม ทั้งในส่วนที่ได้จากการสั่งสมและการต่อยอด ซึ่งครอบคลุมถึงการรวมตัวของคนที่มีคุณภาพเพื่อสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวม บนพื้นฐานของความไว้เนื้อเชื่อใจ สายใยแห่งความผูกพันและวัฒนธรรมที่ดีงาม"* ซึ่งหากนำมาพัฒนาและใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมแล้วจะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติและสังคมให้สมดุลและยั่งยืน

สำหรับประเทศไทย ขอบเขต/องค์ประกอบของ ***"ทุนทางสังคม"*** จำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. **ทุนมนุษย์** ที่มีคุณภาพ มีความรู้ สติปัญญาและทักษะ มีคุณธรรม มีวินัย และความรับผิดชอบ มีทัศนคติที่ดีในการทำงาน และทำประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยครอบคลุมทั้งนักคิด ผู้นำ ปูชนียบุคคล และบุคคลทั่วไปที่ทำประโยชน์ต่อสังคม

2. **ทุนที่เป็นสถาบัน** เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา ศาสนา การเมืองการปกครอง รวมทั้งองค์กรที่ตั้งขึ้นมา เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน สมาคมวิชาชีพ ฯลฯ

3. **ทุนทางปัญญาและวัฒนธรรม** ครอบคลุมถึงระบบคุณค่า เช่น คุณธรรม วินัย จิตสำนึกสาธารณะ ระบบเครือญาติ วัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมที่แสดงเอกลักษณ์ไทย

สศช. ได้มีการประเมินทุนทางสังคมที่มีอยู่ในเบื้องต้น พบว่า มีอยู่เป็นจำนวนมาก หลากหลาย และเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาในทุกมิติทุกระดับถ้ามีการบริหารจัดการที่ดี อาทิ การส่งเสริมบทบาทของทุนที่เป็นสถาบันรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามาทำงานเพื่อสังคม การต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือการปรับลดค่านิยมและพฤติกรรมของคนไทยในบางเรื่องเพื่อสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อกระบวนการพัฒนา อย่างไรก็ตาม การประเมินทุนทางสังคมต้องทำอย่างเป็นระบบโดยพิจารณาว่า ที่ผ่านมาได้ละเลยทุนทางสังคมบางอย่างไปหรือไม่ ทำให้ไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์และไม่ได้รับการดำรงคุณค่าจึงสูญหายไป หรือมีการใช้ทุนทางสังคมบางอย่างมากเกินไปจนเกิดความเสื่อมถอยอย่างรวดเร็วและย้อนกลับคืนไม่ได้ นอกจากนี้ มีการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ทุนทางสังคมที่มีอยู่อย่างต่อเนื่องหรือไม่ เพื่อให้ทุนดังกล่าวมีโอกาสเพิ่มพูนและผนึกกำลังกับทุนด้านอื่น ๆ ในการพัฒนาด้วย

กรอบแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาทุนทางสังคม

ในการดำเนินงานพัฒนาทุนทางสังคมนั้น สศช. ได้กำหนด ***กรอบแนวคิดพื้นฐาน*** ดังนี้

- ต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของผู้บริหาร/ผู้วางแผน โดยคำนึงถึงความหลากหลายของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในแต่ละพื้นที่ และคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

- ต้องมุ่งไปที่การรักษา ต่อยอด ฟื้นฟู พัฒนาทุนทางสังคมที่ดีอยู่แล้ว ผสมผสานทุนดีที่มีอยู่เข้ากับทุนดีที่เกิดใหม่อย่างเหมาะสมและสนับสนุนสอดคล้องกลมกลืนกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ ควบคู่กับลดค่านิยมหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และสร้างทุนทางสังคมใหม่ ๆ ขึ้นมา

- การใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคมต้องมีความสมดุลระหว่างการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่กับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยระมัดระวัง มิให้ทุนทางสังคมเป็นเพียงเครื่องมือในการแสวงหารายได้หรือเพิ่มสมรรถนะทางเศรษฐกิจเท่านั้น

- ในทางปฏิบัติต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบตั้งแต่การระดมความคิด การสร้างความตระหนักแก่คนไทย การสร้างเครือข่ายในทุกสาขาอาชีพ รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมให้ทุนทางสังคมเจริญงอกงามและเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนา

"ทุนทางสังคมที่มีอยู่เป็นจำนวนมากหลากหลาย จะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาในทุกมิติทุกระดับ ถ้ามีการบริหารจัดการที่ดี"

ขณะนี้ สศช. ได้มีการนำเสนอ (ร่าง) ***"กรอบแนวคิดการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน"*** ต่อผู้บริหาร สศช. และคณะกรรมการ สศช. แล้วเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 254 โดยคณะกรรมการ สศช. ให้ความเห็นชอบกับกรอบแนวคิดฯ ดังกล่าว และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อประกอบการดำเนินงานต่อไป ดังนี้

1. ควรพัฒนาสถาบันต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้เป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนาทุนทางสังคมที่จะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจด้วย

2. ประเทศไทยมีทุนทางสังคมที่มีคุณค่ามากมายที่สามารถนำไปพัฒนาให้ยั่งยืนได้การพัฒนาทุนทางสังคมให้เห็นผลเป็นรูปธรรมควรดำเนินการเป็นขั้นตอน แบ่งเป็นระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว โดยเลือกดำเนินการในเรื่องหลัก ๆ (Core Activities) ที่สามารถพัฒนาให้เห็นผลได้ในระยะสั้นก่อน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนพลังของชาติ โดยร่วมมือกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่สู่สาธารณชนทั้งในด้านการส่งเสริมพัฒนาทุนทางสังคมและปรับลดค่านิยมที่ไม่ดีลง

3. การพัฒนาทุนทางสังคมควรเริ่มต้นที่การพัฒนาและสร้างพื้นฐานที่ดีแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของกระทรวงศึกษาธิการ โดยจะต้องประสานงานอย่างใกล้ชิดกับกระทรวงวัฒนธรรม เพื่อให้การดำเนินงานมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ทั้งนี้ ต้องทำความเข้าใจว่าวัฒนธรรมมีขอบเขตที่กว้างและสามารถปรับเปลี่ยนได้

4. การปรับเปลี่ยนค่านิยมของคนไทยที่ไม่เหมาะสมและไม่สร้างประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศเป็นสิ่งจำเป็น ในขณะเดียวกันการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีย่อมสร้างประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศและสามารถพัฒนาให้ยั่งยืนได้ การดำเนินงานในเรื่องดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องมีแนวร่วมทางความคิดเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง โดย สศช. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงศึกษาธิการ ควรร่วมกันเป็นผู้รับผิดชอบผลักดันแนวคิดในการพัฒนาทุนทางสังคมไปดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติต่อไป

การดำเนินงานขั้นต่อไป

สศช. จะผลักดันให้เกิดยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมที่เป็นวาระแห่งชาติที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมโดยจะจัดทำร่าง ***"ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน"*** ซึ่งจะได้มาจากการประสานงานกับหน่วยงานหลัก ๆ ที่เกี่ยวข้อง การจัดระดมความคิดจากผู้ทรงคุณวุฒิและภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งระดับชาติ และระดับภาค รวมทั้งกับคณะรัฐมนตรี การจัดเวทีประชุม/เสวนาในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งจะ***เสนอร่างยุทธศาสตร์ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อผลักดันเป็นวาระแห่งชาติ และการผลักดันสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม*** โดยจะได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาทุนทางสังคมมาดำเนินการในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ ในแต่ละขั้นตอนจะมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง เพื่อระดมความคิดและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม รวมทั้งการพัฒนาตัวชี้วัดและพัฒนาระบบการติดตามประเมินผลทุนทางสังคมของไทยต่อไป

การพัฒนาที่ยั่งยืน

ปัจจุบันกระแส *"การพัฒนาที่ยั่งยืน"* ได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาประเทศมากขึ้น โดยหลายประเทศทั่วโลกได้ตระหนักถึงสถานการณ์ของการพัฒนาที่ไม่สมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในหลายด้าน และหลากหลายรูปแบบ จึงได้ลงนามร่วมกันในแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ของสหประชาชาติเมื่อปี พ.ศ. 2535 ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ซึ่งถือเป็นแผนแม่บทของโลกสำหรับการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนจะเป็นการผสมผสานมิติการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และระบบนิเวศเข้าไว้ด้วยกันอย่างสมดุล และไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งซึ่งกันและกันในแต่ละมิติของการพัฒนา

ประเทศไทยได้รับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนมาประยุกต์ใช้ในแนวทางเดียวกับกระแสโลก โดยได้กำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ตอบสนองแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนมาโดยลำดับ อย่างไรก็ตาม ผลการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาได้ชี้ให้เห็นว่า ประเทศไทยมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติไปในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างขาดความระมัดระวังและไม่ประหยัด รวมทั้งระบบการบริหารจัดการในทางปฏิบัติยังเป็นการดำเนินงานแบบแยกส่วน กลไกการประสานงานยังขาดเอกภาพ และยุทธศาสตร์การพัฒนาในมิติต่าง ๆ ยังขาดความเชื่อมโยงกัน จึงส่งผลให้เกิดความไม่สมดุลของการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และระบบนิเวศขึ้นในสังคมไทย

ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว จำเป็นต้องสร้างกระบวนทัศน์ร่วมเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน และมีการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติในทิศทางที่ประสานสอดคล้องกัน สศช. จึงได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้เป็นหน่วยงานหลักในการผลักดัน *"การพัฒนาที่ยั่งยืน"* ให้เป็นวาระแห่งชาติที่ทุกภาคส่วนของสังคมจะต้องมีบทบาทร่วมกัน

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

สมัชชาโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development) ได้เสนอว่ามนุษยชาติสามารถทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนขึ้นมาได้ และได้ให้คำนิยามของการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า *"การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การพัฒนาที่สนองตอบต่อความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดทอนความสามารถของเขาในการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง"* หรืออีกนัยหนึ่ง แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนจะเป็นการผสมผสานให้เกิดความสมดุลของการพัฒนาใน 3 มิติ คือ

- **มิติทางเศรษฐศาสตร์** การพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เพียงพอ สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชน และขจัดความยากจนได้ รวมทั้งลดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม

- **มิติทางสังคม** การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องสนับสนุนแบบแผนการบริโภคที่เหมาะสม อยู่ในระดับธรรมชาติสามารถแบกรับได้ พร้อมทั้งส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อร่วมกันพัฒนาให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน โดยประชากรในแต่ละกลุ่มจะต้องร่วมกันสร้างฐานความสัมพันธ์ที่ดีในหน่วยการผลิตแต่ละหน่วย เพื่อก่อให้เกิดการกระจายผลผลิตอย่างเป็นธรรม และนำไปสู่การผลิตสินค้าที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคและคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

- **มิติทางนิเวศวิทยา** การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องมีรูปแบบการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับที่สามารถพลิกฟื้นให้กลับสู่สภาพใกล้เคียงกับสภาพเดิมทางธรรมชาติให้มากที่สุด

แนวทางการปรับตัวของประเทศไทยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ในการพัฒนาประเทศไทยไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนภายใต้พันธกิจที่ได้ยอมรับร่วมกันในประชาคมโลก ดังกล่าว สศช. ได้เสนอแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. **การผลักดันให้เกิดความเชื่อมโยงและความสมดุลในมิติการพัฒนา** ที่ทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องมีบทบาทร่วมกัน ซึ่งต้องเชื่อมโยงแนวคิดและยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกันอย่างสมดุล และเป็นบูรณาการ เพื่อป้องกันและลดผลกระทบต่อระบบนิเวศในด้านต่าง ๆ อันจะส่งผลต่อเนื่องสู่คุณภาพชีวิตของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ

2. **วางระบบบริหารจัดการและปรับองค์กรกลไกสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน** โดยให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและชุมชนอย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ เปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียในกระบวนการพัฒนาทุกระดับ เพื่อการกระตุ้นให้เกิดความรับผิดชอบ มีการดำเนินงานอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้และกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาที่เป็นธรรม

3. **สร้างกลไกในการกำกับดูแล ตรวจสอบ และติดตามประเมินผล** ให้เป็นไปตามแนวนโยบายของรัฐอย่างเร่งด่วน ภายใต้กรอบแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนที่จะกำหนดขึ้น พร้อมทั้งพัฒนาตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Index) ของประเทศ เพื่อเป็นเครื่องมือจัดการความยั่งยืนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การดำเนินงานในปัจจุบัน

เพื่อให้การพัฒนาประเทศเป็นไปในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2545 และ วันที่ 17 ธันวาคม 2545 เห็นชอบให้แต่งตั้ง ***"คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน"*** ขึ้น โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รัฐมนตรีกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 ท่าน คือ น.พ.ประเวศ วะสี และนายไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม ร่วมเป็นกรรมการ และเลขาธิการ สศช. เป็นกรรมการและเลขานุการ เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบาย กรอบทิศทาง และยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ รวมทั้งผลักดันให้มีการนำกรอบทิศทางและยุทธศาสตร์ดังกล่าวไปแปลงสู่การปฏิบัติภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่และการบูรณาการแผนงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนได้มีการประชุมครั้งแรก เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2546 โดยที่ประชุมได้ให้ความเห็นชอบกับกรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนตามที่ สศช. นำเสนอ ซึ่งจะต้องสร้างความสมดุลในมิติการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้เกิดขึ้นในกระบวนการพัฒนาประเทศ พร้อมทั้งมอบหมายให้ สศช. ประสานงานร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อสามารถนำไปแปลงสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

3 การกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการและมาตรการที่สำคัญ

บทบาทของ สศช. นอกจากการประเมินสถานการณ์เศรษฐกิจและสังคม และการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาภายใต้วาระแห่งชาติทั้ง 4 เรื่อง ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในรอบปี 2545 ที่ผ่านมา สศช. ยังมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ และมาตรการที่สำคัญอีกหลายด้าน ครอบคลุมทั้งนโยบายเศรษฐกิจของประเทศ การพัฒนาศักยภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนาโครงการพื้นฐาน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยสามารถสรุปผลการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ดังนี้

"สศช. ได้ให้ความสำคัญลำดับสูงกับการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับมิติอื่นๆ ของการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน"

การบริหารเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพ

สศช. ในฐานะหน่วยงานวางแผนส่วนกลางที่กำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ได้ให้ความสำคัญลำดับสูงกับการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับมิติอื่น ๆ ของการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน อันจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและความอยู่ดีมีสุขของประชาชนทุกคน ทั้งนี้ การกำหนดนโยบายเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศและสนับสนุนการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ได้เป็นภารกิจหลักของ สศช. ที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง โดยผลงานที่สำคัญในปี 2545 ประกอบด้วย

1. **การพัฒนาระบบฐานข้อมูลทางเศรษฐกิจ** ซึ่ง สศช. ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์และติดตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของ สศช. ให้มีประสิทธิภาพและแม่นยำมากขึ้น รวมทั้ง เพื่อเผยแพร่สำหรับการใช้ประโยชน์ของสาธารณชน นักวิชาการ และใช้ประกอบการตัดสินใจของนักลงทุน ทั้งนี้ ระบบฐานข้อมูลของ สศช. มิได้จำกัดอยู่เฉพาะเรื่องการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมด้วย

2. **การวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจ และคาดการณ์แนวโน้มเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต** เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจและการกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยดำเนินการในระดับภาพรวม ซึ่งให้ความสำคัญกับการประเมินสถานการณ์ใน 3 เรื่องหลัก คือ 1) การขยายตัวของเศรษฐกิจ 2) เสถียรภาพของเศรษฐกิจ และ 3) สถานการณ์การจ้างงาน พร้อมทั้ง จัดให้มีการแถลงข่าวเพื่อนำเสนอข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และการประเมินสถานการณ์และแนวโน้มเศรษฐกิจเป็นประจำทุกไตรมาส ส่งผลให้การติดตามสถานการณ์เศรษฐกิจมีความรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์มากขึ้น นอกจากนี้ สศช. ยังได้ทำการศึกษาผลกระทบของเหตุการณ์และความผิดปกติที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกประเทศที่มีต่อเศรษฐกิจไทย เพื่อเตรียมเสนอมาตรการเพื่อบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น เช่น ผลกระทบของภาวะน้ำท่วม ผลกระทบของการก่อวินาศกรรมตึกเวิร์ลเทรด และผลกระทบราคาน้ำมันที่มีต่อเศรษฐกิจไทย เป็นต้น

3. **การเสนอแนะนโยบายเศรษฐกิจที่สำคัญ** สศช. ได้ผลักดันให้มีการพิจารณาประเด็นทางเศรษฐกิจที่สำคัญเพื่อให้มีการติดตามปัญหาอย่างใกล้ชิด และสามารถแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมและทันต่อเหตุการณ์ เช่น การรายงานความคืบหน้าการแก้ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้อย่างต่อเนื่อง การใช้บัตรเครดิตและผลกระทบต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของประชาชนที่ต้องระมัดระวัง รวมทั้ง ข้อเสนอการดำเนินการเพื่อสนับสนุนสภาพคล่องแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นต้น

นอกจากนี้ สศช. ได้จัดทำกรอบการใช้จ่ายภาครัฐในระยะปานกลางเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการใช้จ่ายของภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความมั่นคงของฐานะการคลัง รวมทั้ง ได้มีบทบาทสำคัญร่วมกับกระทรวงการคลังในการพิจารณากลั่นกรองโครงการเงินกู้จากต่างประเทศ และการกำหนดเพดานเงินกู้ต่างประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับกรอบภาพรวมด้านเศรษฐกิจมหภาค ตลอดจนการจัดทำแผนโครงการเงินกู้ต่างประเทศ 3 ปี เพื่อเป็นกรอบทิศทางการผูกพันเงินกู้จากต่างประเทศในอนาคต และเป็นแนวทางในการจัดลำดับความสำคัญของโครงการในระยะ 3 ปีข้างหน้าอีกด้วย

4. **การติดตามการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน** (Strategy Plan Framework Toward Quality and Sustainability of Thailand Economic Development) ของกระทรวงและหน่วยงานที่รับผิดชอบให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และมีการรายงานความคืบหน้าการดำเนินงานเป็นระยะตามกรอบเวลาที่กำหนด ซึ่งประกอบด้วย มาตรการทางด้านการเงิน ได้แก่ การฟื้นฟูระบบการเงินและดูแลสภาพคล่อง การดำเนินงานของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย การพัฒนาตลาดทุน และการสนับสนุนสภาพคล่องแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นต้น และมาตรการด้านการคลัง ได้แก่ การบริหารหนี้สาธารณะให้มีประสิทธิภาพ และการใช้จ่ายเงินงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ

5. **การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระยะยาวและการสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ** (Economic Fundamentals) **ที่แข็งแกร่ง** สศช.ได้ให้ความสำคัญกับการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจให้มีอยู่อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน ประชาชนและนักลงทุนมีความเชื่อมั่นในสถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศ และสามารถดำเนินนโยบาย

ทางเศรษฐกิจให้สัมฤทธิ์ผลได้อย่างเต็มที่ โดยได้กำหนดให้การฟื้นฟูเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพและมีภูมิคุ้มกันเป็นวัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่งในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 พร้อมทั้ง กำหนดแนวทางการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์การบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมในเรื่องที่สำคัญ ดังนี้

(1) การดำเนินนโยบายการเงินเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อวิกฤตเศรษฐกิจ โดยการดูแลสภาพคล่องและรักษาเสถียรภาพด้านราคา และอัตราแลกเปลี่ยนที่เหมาะสม สร้างความเข้มแข็งและระบบระวังภัยของภาคการเงิน ปรับปรุงการกำกับดูแลสถาบันการเงินให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใส ตลอดจนเพิ่มบทบาทของตลาดทุนเพื่อกระตุ้นการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจและให้เป็นทางเลือกของแหล่งระดมทุนของประเทศ

(2) การดำเนินนโยบายการคลังและสร้างความมั่นคงฐานะการคลัง เช่น การรักษาวินัยทางการคลัง และการบริหารหนี้สาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ บริหารรายได้และรายจ่ายและทรัพย์สินของรัฐเพื่อความยั่งยืนของฐานะการคลังในระยะยาว รวมทั้งการส่งเสริมระบบการออมของประเทศ ตลอดจนการกระจายอำนาจการคลังและถ่ายโอนภารกิจท้องถิ่นอย่างเหมาะสม

(3) การเตรียมความพร้อมของเศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศ ให้มีภูมิคุ้มกันจากผลกระทบการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ โดยเน้นการสร้างความพร้อมในการเจรจาการค้าและประสานกลไกความร่วมมือเพื่อการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศให้เป็นประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ของประเทศ

การพัฒนาศักยภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม

ภายใต้กระแสการพัฒนาสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ ที่อาศัยความรู้เป็นฐานการพัฒนา ประกอบกับข้อผูกพันในการปฏิรูปการศึกษาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ทำให้สังคมไทยต้องปรับตัวเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge Base Economy) มากขึ้น โดยในปี 2545 สศช. ได้มีบทบาทสำคัญร่วมกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ และมาตรการที่สำคัญเพื่อพัฒนาคุณภาพคนไทย และพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคม ในอันที่จะเสริมสร้างฐานรากของสังคมให้เข้มแข็ง สามารถสรุปผลการดำเนินงานได้ ดังนี้

การพัฒนาศักยภาพคนไทย

สศช. ได้เข้าไปมีบทบาทและมีส่วนร่วมสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพคนไทย เพื่อเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ในเรื่องที่สำคัญ ๆ รวม 4 เรื่องด้วยกัน คือ

1. **การจัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี** โดยรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2545 จึงถือได้ว่าเป็นการประกันโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะกลุ่มที่อยู่ในวัยเรียนให้สามารถขยายโอกาสทางการศึกษาได้เพิ่มขึ้น ขณะเดียวกัน ก็ได้มีการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 แล้ว ขณะนี้อยู่ระหว่างการเตรียมดำเนินโครงการนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนเครือข่ายประมาณ 2,000 โรง

2. **ความร่วมมือกับภาคเอกชนและท้องถิ่นในการผลิตกำลังคน** ที่สำคัญได้แก่ ความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการและสถาบันการศึกษาในการผลิตกำลังคนระดับกลาง ซึ่งขณะนี้ได้มีการกำหนดคุณวุฒิวิชาชีพไทย (Thailand Vocational Qualification : TVQ) เพื่อเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินสมรรถนะการปฏิบัติงานของกำลังคนในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับพื้นฐานไปจนถึงระดับปริญญาเอก โดยความร่วมมือระหว่างสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยกับสถาบันการศึกษาและสถานฝึกอบรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้เริ่มดำเนินการกำหนดคุณวุฒิวิชาชีพใน 5 กลุ่มอุตสาหกรรมแล้ว ขณะนี้กำลังอยู่ในขั้นตอนการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพไทย (Thailand Vocational Qualification Institute : TVQI) โดยสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก

3. **การสร้างหลักประกันคุณภาพทางการศึกษา** ขณะนี้กฎกระทรวงและกฎทบวง ว่าด้วยการกำหนดระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเรียบร้อยแล้ว ส่วนการประเมินคุณภาพภายนอก ได้มีการจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ซึ่งได้มีการประเมินสถานการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว 218 แห่ง จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2545 อีกประมาณ 4,000 แห่ง ส่วนในระดับอุดมศึกษาได้ประเมินสถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญา 5 แห่ง และต่ำกว่าปริญญา 7 แห่ง

"สศช. ได้มีบทบาทสำคัญร่วมกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ และมาตรการที่สำคัญเพื่อพัฒนาคุณภาพคนไทย และพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคม"

4. **การสร้างเสริมสุขภาวะเพื่อให้คนไทยทุกคนมีสุขภาพที่ดี** โดยกระทรวงสาธารณสุขได้พัฒนาระบบบริการหน่วยปฐมภูมิให้บริการสุขภาพพื้นฐานและส่งเสริมสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ เช่น การพัฒนาให้เกิดศูนย์สุขภาพชุมชนที่สถานีอนามัยจำนวน 4,166 แห่ง ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาให้เกิดชมรมส่งเสริมสุขภาพจำนวน 13,857 ชมรม และพัฒนาให้เกิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจำนวน 20,438 โรง เป็นต้น รวมทั้งได้มีการอบรมประชาชนที่เป็นกลุ่มแกนนำให้มีความรู้เรื่องการบริโภคอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ

การคุ้มครองทางสังคม

สศช. ได้มีส่วนร่วมกับภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาและการดำเนินงานด้านคุ้มครองทางสังคมที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1. **การวางแนวทางประสานการจัดโครงข่ายคุ้มครองทางสังคม** สศช.ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการประสานการจัดโครงข่ายคุ้มครองทางสังคมขึ้น เพื่อกำหนดแนวคิด กรอบทิศทางการจัดโครงข่ายการคุ้มครองทางสังคม โดยมีเป้าหมายเน้นไปที่กลุ่มผู้ด้อยโอกาส คนยากจนและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความเสี่ยงทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมให้ได้รับบริการขั้นพื้นฐานที่จะช่วยให้สามารถดำรงชีวิตได้ตามอัตภาพ ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการนำกรอบแนวคิดดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้เห็นชอบเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

นอกจากนี้ สศช. ยังได้ริเริ่มจัดทำโครงการนำร่องในพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ พะเยา ร้อยเอ็ด นครศรีธรรมราช อุทัยธานี และปทุมธานี ตามกรอบแนวทาง มาตรการดังกล่าว ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจากธนาคารโลก การดำเนินงานใช้เวลา 2 ปี ระหว่างปี 2545-2546 โดยคาดว่า ผลสัมฤทธิ์ของโครงการคือ ได้รูปแบบการดำเนินงานบริการสวัสดิการสังคมที่หลากหลายตามลักษณะของชุมชน และสร้างเครือข่ายคุ้มครองทางสังคมโดยชุมชน เพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองในระยะยาว

2. **การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด** สศช. สำนักงบประมาณ สำนักงาน ป.ป.ส. และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันจัดทำแผนแม่บทเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2545-2549 ขึ้นซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแล้วเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2544 ทั้งนี้ กรอบแผนแม่บทฯ ดังกล่าว ได้เน้นการทำงานในลักษณะองค์รวมและบูรณาการ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว ชุมชน และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายในสังคมเข้ามามีบทบาทในการป้องกันแก้ไขปัญหา ขณะนี้ สศช.อยู่ระหว่างการเตรียมการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทฯ ดังกล่าว

3. **การจัดทำแผนหลักการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ** สศช. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดทำแผนหลักการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2545 เรียบร้อยแล้ว ขณะนี้อยู่ระหว่างการนำเสนอคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ แผนฯ ดังกล่าวมุ่งส่งเสริมให้สังคมมีความเข้มแข็ง มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการด้านการป้องกันอุบัติภัยได้อย่างมีคุณภาพ และพัฒนาระบบกลไกการบริหารจัดการป้องกันอุบัติภัยให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพรวมทั้งมีเครือข่ายการดำเนินงานครอบคลุมทั่วประเทศ

4. **การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม** สศช. ได้ผลักดันให้กระทรวงยุติธรรมเป็นแกนหลักในการจัดทำแผนแม่บทกระบวนการยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2545-2549 เพื่อวางกรอบแนวทางนำไปสู่การปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการและการจัดโครงสร้างองค์กรต่าง ๆในกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวทางการปรับปรุงระบบบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ขณะนี้ ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนแม่บทฯ และอยู่ระหว่างการระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนของสังคม ก่อนสรุปเป็นร่างแผนแม่บทฯ เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ต่อไป

5. **แผนคุ้มครองและส่งเสริมแรงงานไทย** สศช.และกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้จัดทำแผนส่งเสริมการมีงานทำในต่างประเทศ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ซึ่งได้ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการ สศช. เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2545 ขณะนี้อยู่ระหว่างการนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

ทั้งนี้ แผนคุ้มครองและส่งเสริมแรงงานไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่สำคัญไว้ 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การคุ้มครองแรงงานก่อนเดินทางไปทำงานต่างประเทศอย่างถูกต้อง การขยายตลาดแรงงานในต่างประเทศ การเพิ่มขีดความสามารถของแรงงาน การรองรับแรงงานไทยที่กลับจากต่างประเทศ การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับตลาดแรงงาน ขั้นตอนและวิธีการเดินทางไปทำงานต่างประเทศ

การพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่

การพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ได้เริ่มขึ้นในประเทศไทยมาตั้งแต่ปลายช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 และขยายวงกว้างขึ้นในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 โดยมีการนำแนวคิดขององค์การอนามัยโลก รวมทั้งแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนมาประยุกต์ปรับใช้ ทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้การดำเนินงาน มีความตื่นตัว อยากร่วมคิด ร่วมทำ ประกอบกับในช่วงเวลาขณะนั้นเป็นช่วงของการเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ประชาชนในทุกภูมิภาคจึงได้ร่วมกันสะท้อนแนวคิด และความต้องการให้มีการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 จึงได้กำหนดเป้าหมาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่มุ่งเน้นการสร้างกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง และกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเมืองและชุมชนให้น่าอยู่ตามศักยภาพความพร้อม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมยึดคนเป็นศูนย์กลาง และความเข้มแข็งของชุมชนเป็นรากฐานในการพัฒนา ภายใต้แนวทางการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งการสร้างสภาวะแวดล้อมที่ดี การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สามารถปรับใช้ประโยชน์และพัฒนาต่อยอดได้อย่างเหมาะสม การพัฒนาเศรษฐกิจของเมืองและชุมชนให้เข้มแข็ง รวมทั้งการบริหารจัดการเมืองและชุมชนอย่างมีส่วนร่วม มุ่งให้เกิดความสงบ สะดวก สะอาด ปลอดภัย มีระเบียบวินัย มีเศรษฐกิจฐานรากเข้มแข็ง มีระบบบริหารจัดการที่ดี ประชาชนมีคุณภาพชีวิตดี วิถีชีวิตดี มีความสุข ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทยในที่สุด

การขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ไปสู่การปฏิบัติ

การขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติได้นั้น จำเป็นต้องสร้างความรู้ สร้างความเข้าใจในหลักการ แนวคิด ตลอดจนยุทธศาสตร์การพัฒนาและสร้างพลังการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้น โดยภาครัฐต้องปรับบทบาทมาเป็นผู้สนับสนุน เปิดโอกาสให้ประชาชนและทุกภาคส่วนในสังคมได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบพัฒนาเมืองและชุมชนของตนให้เข้มแข็งและน่าอยู่ในบริบทที่ต่างกันไปตามศักยภาพ ความพร้อม ตลอดจนวัฒนธรรมและค่านิยมทางสังคมของแต่ละเมือง แต่ละชุมชน การพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่จึงไม่มีสูตรสำเร็จ ต้องทำไปเรียนรู้ไป และสังเคราะห์องค์ความรู้มาปรับใช้ให้เกิดกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ปัจจุบันการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ได้เกิดขึ้นแล้วในหลายพื้นที่ และดำเนินการในหลายมิติ สศช. ในฐานะหน่วยงานกลางระดับนโยบาย จึงมีบทบาทสำคัญในการประสานเชื่อมโยงและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสอดคล้องตามยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 โดยดำเนินการดังนี้

1. **สนับสนุนและพัฒนาสร้างองค์ความรู้เพื่อการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ไปสู่การปฏิบัติ** โดย

(1) **นำร่องศึกษาเชิงปฏิบัติเพื่อเรียนรู้การแปลงแนวทางการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ไปสู่การปฏิบัติในระดับท้องถิ่นชุมชน** ในพื้นที่เป้าหมายระดับเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล รวม 13 พื้นที่ใน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดลพบุรี แพร่ บุรีรัมย์ และนราธิวาส โดยมอบให้มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนาประสานดำเนินการร่วมกับเครือข่ายภาคีภาคประชาสังคมในแต่ละจังหวัด ร่วมกันเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อค้นหาแนวทางดำเนินการขับเคลื่อนและขยายผลการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ในระดับท้องถิ่นชุมชน ซึ่งได้ดำเนินการแล้วเสร็จไปเมื่อกลางปี 2545

(2) **ริเริ่มศึกษาจัดทำเครื่องชี้วัดการพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่ เพื่อเป็นเครื่องมือในการติดตามประเมินผล** โดยได้มีการจัดทำดัชนีชี้วัดบนพื้นฐานการระดมความคิดและการมีส่วนร่วมจากท้องถิ่นและชุมชน ร่วมกันพิจารณาหาค่าดัชนีที่เป็นเกณฑ์กลางสำหรับกำหนดกรอบการพัฒนาเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ในระดับภาพรวม ซึ่งจัดแบ่งได้เป็น 7 กลุ่ม หรือ 4 องค์ประกอบหลักของเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ครอบคลุมด้านความน่าอยู่ คุณภาพชีวิตและวิถีชีวิต ด้านเศรษฐกิจฐานรากเข้มแข็ง ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม ประกอบด้วยดัชนีชี้วัดทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพรวมทั้งสิ้น 45 ตัวชี้วัด ซึ่งยังจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและทดสอบการนำไปใช้ได้จริงในแต่ละพื้นที่ พร้อมทั้งจัดทำคู่มือแนะนำแนวทางการพัฒนาจัดทำเครื่องชี้วัดการพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่ โดย สศช. จะดำเนินการต่อเนื่องในปี 2546 นี้ต่อไป

2. **สร้างกลไก และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา เพื่อเป็นเครื่องมือสนับสนุนกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่** โดย

(1) **แต่งตั้งให้มี "คณะอนุกรรมการประสานการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน : เมืองน่าอยู่" ขึ้นภายใต้คณะกรรมการ สศช.** เพื่อเป็นกลไกประสานสนับสนุนการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ ทั้งในระดับยุทธศาสตร์และการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติ ตลอดจนการติดตามประเมินผล โดยมีนายแพทย์ดำรงค์ บุญยืน เป็นประธาน มีผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ร่วมเป็นอนุกรรมการ ซึ่งที่ผ่านมาคณะอนุกรรมการชุดนี้ได้ดำเนินการเผยแพร่แนวคิด และสร้างความเข้าใจในยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ ผ่านสื่อและเอกสารในหลากหลายรูปแบบ

(2) **ปรับวิธีการทำงานเน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา** เพื่อระดมการใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการประสานสนับสนุนกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ โดยจัดให้มีเวทีสัมมนาระดมความคิดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ

การสัมมนารวมพลัง...ขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองน่าอยู่สู่การปฏิบัติ เมื่อเดือนมกราคม 2545 ภายใต้ความร่วมมือและการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการร่วมคิด-ร่วมทำ เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ ในภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง ซึ่งได้จัดขึ้นในช่วงเดือนสิงหาคม - กันยายน 2545 ภายใต้ความร่วมมือและการสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน มูลนิธิชุมชนไท เครือข่ายองค์กรชุมชนระดับภาค และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

สรุปบทเรียนและองค์ความรู้เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่

จากประสบการณ์ ในการประสานสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ที่ผ่านมา สามารถสังเคราะห์บทเรียน และองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ในประเด็นสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

1. **แนวทางการดำเนินการเพื่อการขยายผลและสร้างความร่วมมือในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่**

(1) **มุ่งสร้างกระแสท้องถิ่นเรื่องเมืองน่าอยู่ชุมชนน่าอยู่ทั่วประเทศ** โดยเน้นกระแสความสนใจในคุณภาพชีวิต สุขภาพ สิ่งแวดล้อมของเมืองและชุมชน ตลอดการสร้างจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่นเพื่อผลักดันทำให้เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ เป็นวาระของท้องถิ่น ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นชุมชนจะต้องมีสำนึกความเป็นเจ้าของร่วมเกิดความพยายามในการร่วมแก้ปัญหา ร่วมพัฒนาท้องถิ่นชุมชนอย่างมีเอกลักษณ์สอดคล้องกับสภาพของแต่ละพื้นที่และตรงกับความต้องการของประชาชน

(2) **เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการปฏิบัติอย่างแท้จริง** โดยสนับสนุนให้มีการจัดเวทีการเรียนรู้ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้และเคลื่อนไหวระหว่างเมือง ชุมชน พร้อมทั้งหนุนเสริมบทบาทประชาคมในท้องถิ่นได้ค้นหาประเด็นร่วมในการขับเคลื่อนและร่วมเรียนรู้พัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ จากการลงมือปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรมโครงการที่ใช้งบประมาณไม่มาก โดยพยายามทำจากจุดเล็กๆ ให้สำเร็จเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและเป็นแบบอย่างที่ดีในการขยายผล แต่หากต้องการให้เกิดผลสะเทือนอย่างต่อเนื่อง ควรมุ่งทำเรื่องที่จะโยงให้เกิดความรักภาคภูมิใจในท้องถิ่น คำนึงถึงรากเหง้าเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเชื่อมสู่ลูกหลานได้

(3) **พัฒนาระบบการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์เพื่อสนับสนุนกระบวนการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่** โดยส่งเสริมการใช้สื่อภาคประชาชนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูลข่าวสาร และสร้างกระแสท้องถิ่น และใช้สื่อบุคคลเพื่อสร้างจิตสำนึก ทัศนคติ ค่านิยม รวมทั้งใช้สื่อชุมชนเพื่อเสริมกระบวนการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง

(4) **ส่งเสริมการสร้างกลไกในระดับพื้นที่เพื่อสนับสนุนกระบวนการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่** โดยสนับสนุนการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในท้องถิ่นชุมชน พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีกลไกการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ ซึ่งอาจเป็นกลไกเดิมหรืออาจจัดตั้งขึ้นใหม่เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ในพื้นที่ และสร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงทั้งในระดับเมืองและภาค

2. **ข้อคำนึงและปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่**

(1) **การดำเนินงานพัฒนาเมืองน่าอยู่ชุมชนน่าอยู่ไม่ใช่เรื่องของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความร่วมมือและการจัดการจากหลายหน่วยงานหลายองค์กร** ทั้งจากภาคประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจเอกชน ภาคราชการ และภาคประชาสังคม เข้ามาร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อให้เกิดเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่

(2) **การพัฒนาเพื่อความเป็นเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา** ดังนั้นในการพัฒนาทุกภาคส่วนควรต้องมองไปสู่อนาคตข้างหน้า เพื่อหาวิธีการจัดการเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ร่วมกัน และระดม "ทุน" ที่มีอยู่แล้วในชุมชน ซึ่งมีทั้งทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม ทุนที่เป็นเงิน ทุนทางความคิด ความรู้ มาจัดการอย่างคิดเป็น ทำเป็น และมีพลัง เพื่อให้เกิดผลสำเร็จอย่างยั่งยืน

(3) **การบริหารจัดการยุทธศาสตร์เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ต้องมีการรวมภารกิจ รวมปัจจัยต่างๆ** โดยเฉพาะอย่างยิ่ง *"กำลังแรงงาน"* ซึ่งหมายถึง ปัญญา ความคิด และแรงงาน เข้าด้วยกันให้ได้และถือเป็นสิ่งสำคัญลำดับแรกในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่

(4) **การพัฒนาเมืองน่าอยู่ชุมชนน่าอยู่ในแต่ละพื้นที่ ต้องปรับแนวคิดให้ผู้ที่เป็นเจ้าของพื้นที่ เจ้าของเมือง หรือเจ้าของชุมชนนั้น ๆ มีบทบาทหลัก** คือเป็นผู้คิดและทำ ขณะเดียวกันภาครัฐก็ต้องปรับแนวคิดและบทบาทเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการจัดการทั้งความรู้ เทคโนโลยี และข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นให้สามารถนำมาปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละพื้นที่ แต่ละเมือง แต่ละชุมชน และเกิดประโยชน์ต่อการจัดการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับพื้นที่นั้น ๆ

(5) **การมีผู้นำทุกระดับที่เข้มแข็ง จะช่วยหนุนให้เกิดการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ได้เร็วขึ้น** โดยเฉพาะผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำธรรมชาติ แกนนำท้องถิ่นชุมชน จะต้องมีจิตสำนึกสาธารณะ มีวิสัยทัศน์ เปิดใจกว้างทำงานต่อเนื่อง มีความตั้งใจจริง ยืดหยุ่น ยุติธรรม มีการบริหารจัดการที่ดีซึ่งจะเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่

(6) **การมีและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรบุคลากรที่มีคุณค่าในท้องถิ่นชุมชนจะช่วยสนับสนุนการขับเคลื่อนและขยายผลการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่** โดยสนับสนุนให้เชื่อมโยงและใช้ประโยชน์จากวิทยากรกระบวนการ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มนักวิชาการ ข้าราชการเกษียณที่เป็นคลังสมองในท้องถิ่นชุมชน เพื่อมีบทบาทและช่วยสนับสนุนให้เกิดการเคลื่อนไหวพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่และขยายผลได้เร็วขึ้น

การพัฒนาพื้นที่เฉพาะ

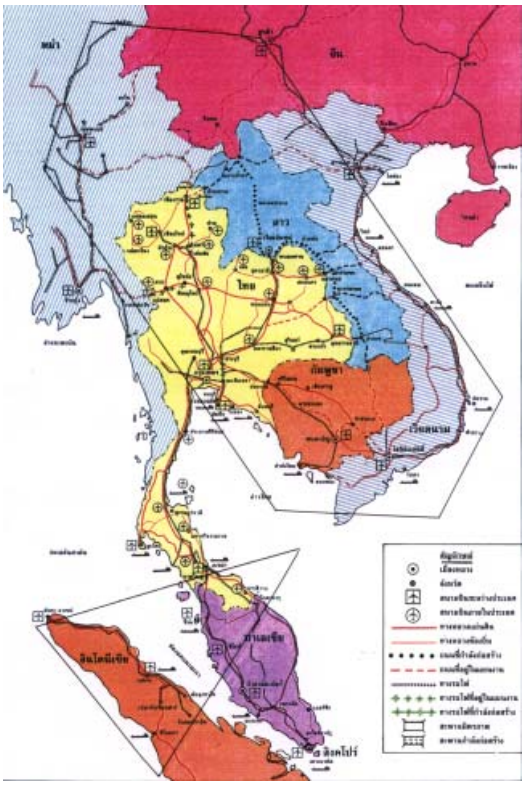

สถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในเชิงพื้นที่ของประเทศไทยที่กำลังก้าวเข้าสู่ยุคของสังคมเมืองอย่างรวดเร็ว ทำให้ต้องเตรียมการวางแผนพัฒนาพื้นที่และระบบชุมชนเมืองให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุล มีการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่ เพื่อให้เมืองและชุมชนเติบโตอย่างเหมาะสม เป็นฐานเศรษฐกิจที่เข้มแข็งสามารถถ่ายทอดความเจริญไปสู่พื้นที่โดยรอบ และชุมชนชนบทได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวางทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ของประเทศที่เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสของแต่ละพื้นที่ ได้เป็นภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งของ สศช. ในการนำความได้เปรียบเชิงพื้นที่ที่มีอยู่ มากำหนดเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อเตรียมประเทศเป็นประตูเศรษฐกิจของภูมิภาคที่เชื่อมโยงกับตลาดโลกอย่างเป็นระบบ โดยในปี 2545 สศช. ได้มีบทบาทนำในการกำหนดนโยบาย และประสานการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมในพื้นที่ต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

การพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน

สศช. ในฐานะสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการประสานการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านและพื้นที่เฉพาะ ได้ผลักดันโครงการภายใต้ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์ในทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และเสริมขีดความสามารถด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งประกอบด้วย 2 โครงการหลัก คือ

1. **โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ หรือหกเหลี่ยมเศรษฐกิจ** โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจหลัก (Economic Corridor) ในเส้นทางเชื่อมโยงพื้นที่ตามแนวตะวันออก-ตะวันตก (เวียดนาม-ลาว-ไทย-พม่า) ซึ่งจะเปิดใช้เส้นทางได้ในปี 2548 และพื้นที่ตามแนวเหนือ-ใต้ (จีน-พม่า/ลาว-ไทย) จะเปิดใช้เส้นทางได้ในปี 2550 รวมทั้ง พื้นที่ด้านใต้ (ไทย-กัมพูชา) จะเปิดใช้เส้นทางได้ในปี 2548 โดยการพัฒนาเขตประกอบการร่วมตามแนวชายแดน ที่มุ่งเน้นให้มีการใช้ทรัพยากรและวัตถุดิบร่วมกัน

2. **โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย (อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย)** โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจปีนัง-สงขลา ในลักษณะของการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลายและเกื้อหนุนกัน รวมถึงการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลที่จังหวัดปัตตานี ให้เป็นศูนย์กลางผลิตอาหารฮาลาลของภูมิภาค และการเปิดบริการของธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้สามารถดำเนินธุรกรรมต่าง ๆ ได้

นอกจากนี้ สศช.ได้เสนอคณะรัฐมนตรีให้มีการพัฒนาพื้นที่บริเวณอำเภอแม่สาย และอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่นำร่องในการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เพื่อเป็นประตูการค้า ฐานการผลิต การลงทุน และบริการ ของนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ โดยอาศัยวัตถุดิบและทรัพยากรจากพื้นที่โดยรอบทั้งภายในและประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงจีนตอนใต้ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2545 โดยจะเริ่มดำเนินการที่จังหวัดเชียงรายเป็นอันดับแรก ครอบคลุมพื้นที่ใน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ

การพัฒนาพื้นที่เฉพาะที่มีความสำคัญเร่งด่วน

1. **พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเกาะช้างและพื้นที่ใกล้เคียง**

สศช. ได้ทำการศึกษาแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเกาะช้างและพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อนำไปสู่การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอ่าวไทยตอนบนเชื่อมโยงกับอ่าวไทยตอนล่าง และแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ กับประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะกัมพูชา โดยให้ความสำคัญกับการดูแลป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อม การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้ง การรักษาเอกลักษณ์เดิมไว้ ซึ่งปัจจุบันการศึกษาแล้วเสร็จและอยู่ระหว่างการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ

2. **พื้นที่ชายแดน**

สศช. ร่วมกับ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) และหน่วยที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบกับแผนดังกล่าว เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2545 และให้ยึดถือเป็นแผนแม่บทการดำเนินงานยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ซึ่งขณะนี้ สศช. อยู่ระหว่างประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ 30 จังหวัดชายแดน 23 จังหวัดชายทะเล และ 12 จังหวัดพื้นที่สูง

นอกจากนี้ สศช. ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จาก USAID ในการจัดทำโครงการศึกษาแนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนชายแดน กรณีศึกษาหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ไทย-ลาว พื้นที่ จ.เลย และอุบลราชธานี เพื่อค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้านชายแดนนำมาประกอบการกำหนดนโยบาย แนวทางและมาตรการพัฒนาชุมชนชายแดนให้เข้มแข็งและยั่งยืน ขณะนี้อยู่ระหว่างการสำรวจข้อมูลภาคสนาม และคาดว่าจะจัดทำรายงานผลการศึกษาแล้วเสร็จภายในเดือนมีนาคม 2546

ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค

สศช.ได้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ โดยคำนึงถึงความพร้อม ศักยภาพและโอกาสการพัฒนาพื้นที่แต่ละส่วนซึ่งมีความแตกต่างกันไป โดยมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาที่เหมาะสมเอื้อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายระยะยาว มีการกระจายโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้เท่าเทียมกันในทุกพื้นที่และสร้างโอกาสการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและเสถียรภาพเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคต่าง ๆ มีดังนี้

1. **ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคกลาง** ให้ความสำคัญกับการใช้ทุนทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่ ควบคู่กับศักยภาพของภาคธุรกิจเอกชนในการพัฒนาฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรมและบริการที่มีอยู่เดิมให้แข็งแกร่งและมีประสิทธิภาพ เกิดสมดุลกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

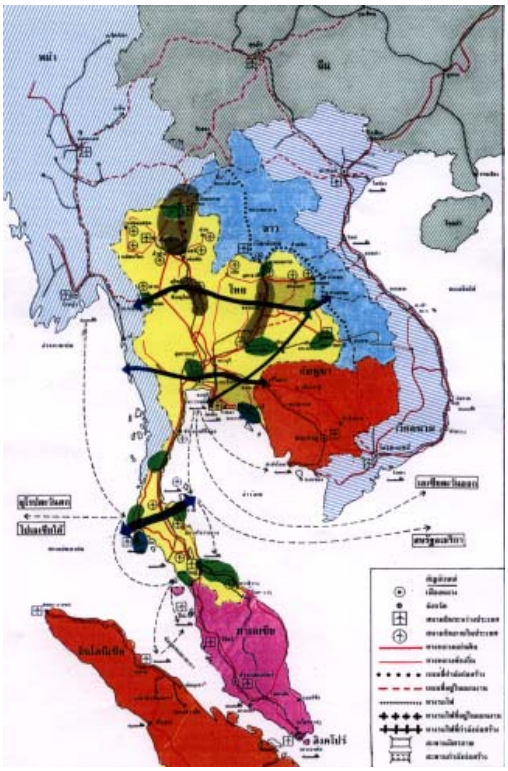

(1) กระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจออกจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑลสู่พื้นที่ภาคตะวันออก ภาคกลางตอนบน และภาคตะวันตกอย่างเป็นระบบ โดยพัฒนาพื้นที่ปริมณฑลเป็นฐานการผลิต ศูนย์กลางธุรกิจบริการ และการคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจหลักของประเทศ พัฒนาภาคตะวันออกเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมหลักสมัยใหม่ สนับสนุนให้ภาคกลางตอนบนเป็นแหล่งอุตสาหกรรมใหม่ที่เชื่อมโยงพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และส่งเสริมการพัฒนาภาคตะวันตกเป็นเขตเศรษฐกิจแห่งใหม่ที่เชื่อมโยงพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

(2) พัฒนาโครงข่ายการคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงให้เป็นระบบ โดยเฉพาะทางถนนและรถไฟในแนวตะวันตก-ตะวันออก และถนนเชื่อมโยงพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตกตอนล่างจากอ่าวไทยสู่ชายฝั่งทะเลอันดามัน ประเทศพม่า เพื่อเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

(3) พัฒนาจุดผ่านแดนเพื่อสร้างความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวไปสู่กลุ่มประเทศอินโดจีน เอเชียใต้ และตะวันออกกลาง โดยเฉพาะจุดผ่านแดนด้านตะวันออกที่ติดกับประเทศกัมพูชา เช่น บ้านคลองลึก จ.สระแก้ว และด้านตะวันตกที่ติดกับประเทศพม่า เช่น บ้านพระเจดีย์สามองค์ บ้านหินกอง (อิต่อง) ด่านพุน้ำร้อน-บ้านเก่า จ.กาญจนบุรี เป็นต้น

(4) พัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวระดับนานาชาติ โดยเฉพาะการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน และการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวทางทะเลเชื่อมโยงภาคตะวันตกกับพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้เพื่อเป็นศูนย์กลางหลักของการท่องเที่ยวทางทะเลที่ได้มาตรฐานระดับนานาชาติ

(5) ปรับปรุงกฎระเบียบให้เอื้อต่อการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะการเร่งให้มีการทำข้อตกลงการคุ้มครองสิทธิการลงทุนระหว่างไทย-พม่า และไทย-กัมพูชา

2. **ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเหนือ** มุ่งอนุรักษ์แหล่งต้นน้ำลำธารให้มีความอุดมสมบูรณ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์แหล่งวัฒนธรรมล้านนาที่เป็นเอกลักษณ์ให้สามารถพัฒนาเชื่อมโยงเป็นศูนย์กลางอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

(1) สร้างฐานเศรษฐกิจใหม่เชื่อมโยงเศรษฐกิจกับนานาชาติ โดยใช้ศักยภาพแหล่งที่ตั้งและความพร้อมของโครงสร้างบริการพื้นฐานที่มีอยู่ โดยเฉพาะการพัฒนาประตูการค้าทางน้ำที่ อ.เชียงแสน และประตูการค้าทางบกที่ อ.แม่สอด การจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมซอฟแวร์เชียงใหม่-ลำพูน การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.เชียงราย และ อ.แม่สอด จ.ตาก รวมทั้ง การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้ จ.เชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการบินพาณิชย์ของภูมิภาค

(2) นำคุณค่าด้านศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น สถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติเป็นฐานในการสร้างรายได้ ทั้งด้านการท่องเที่ยวและหัตถอุตสาหกรรม โดยเฉพาะการนำศิลปล้านนาและสุโขทัยมาเป็นเอกลักษณ์ของสินค้าหัตถกรรมภาคเหนือ เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าหัตถกรรมและพัฒนามาตรฐานเข้าสู่ Niche Market รวมทั้งสนับสนุนการสร้างเครื่องหมายการค้าของตนเองให้มีชื่อเสียงระดับโลก พร้อมกับเร่งประชาสัมพันธ์และจัดทำตลาดแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม และเร่งฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่นให้เข้มแข็ง

(3) ใช้ศักยภาพการผลิตและทรัพยากรมนุษย์สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและกระจายรายได้ โดยสร้างมูลค่าเพิ่มของการผลิตด้านการเกษตร ทั้งพืชเศรษฐกิจ การปศุสัตว์ และการประมงน้ำจืด พร้อมพัฒนา จ.นครสวรรค์ และ จ.พิษณุโลก เป็นศูนย์กลางสินค้าเกษตร เชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจที่มีศักยภาพ เช่น เชียงใหม่-ลำพูน-เชียงรายกับประเทศเพื่อนบ้าน และเร่งแก้ไขปัญหาความยากจน ยาเสพติด และปัญหาสังคมภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและทุกภาคส่วนในสังคม

(4) เร่งฟื้นฟูและอนุรักษ์เพื่อคืนความอุดมสมบูรณ์สู่ธรรมชาติ โดยกำหนดมาตรการในการรักษาป่าต้นน้ำอย่างเคร่งครัด จัดทำแผนบริหารจัดการลุ่มน้ำภาคเหนือ โดยเฉพาะลุ่มน้ำหลักและลุ่มน้ำสาขา และฟื้นฟูอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธารของภาคโดยให้ชุมชนท้องถิ่นและประชาชนมีส่วนร่วม รวมทั้งเร่งศึกษาและจัดทำแผนความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อใช้เป็นฐานการวิจัยเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะในเขตป่าด้านตะวันตกของภาคเหนือ

3. **ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาความยากจนของคนในภาค การอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม เพื่อเป็นประตูเชื่อมโยงกลุ่มประเทศอินโดจีน พร้อมทั้งเร่งพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มผลผลิตการเกษตรและการแปรรูปการเกษตร โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา 4 ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ดังนี้

(1) สร้างศักยภาพและโอกาสให้คนยากจน โดยจัดที่ดินทำกินให้แก่เกษตรกรผู้ไร้ที่ดิน 1.6 แสนครัวเรือน ผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) รายละไม่เกิน 5 ไร่ เพื่อการผลิตการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ พร้อมทั้ง

สร้างศักยภาพการผลิตให้หมู่บ้านยากจนที่สุดของภาค 806 หมู่บ้าน เป็นลำดับแรก โดยเร่งสนับสนุนแหล่งน้ำและปัจจัยการผลิต และเพิ่มวงเงินกองทุนหมู่บ้านให้กรณีที่มีหนี้เสียน้อย ตลอดจนสนับสนุนให้มีตลาดกลางสินค้าเกษตร ตลาดซื้อขายล่วงหน้า ระบบประกันภัยพืชผลและส่งเสริมระบบสหกรณ์

(2) ***เพิ่มมูลค่าฐานเศรษฐกิจเดิมให้สูงขึ้น*** โดยพัฒนาพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ (6.25 แสนไร่) ให้เป็นเขตผลิตข้าวหอมมะลิปลอดสารพิษแบบบูรณาการ (ภาครัฐ เอกชน เกษตรกร) เพื่อการส่งออก พัฒนาอีสานตอนบน (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร ร้อยเอ็ดและกาฬสินธุ์) ให้เป็นแหล่งผลิตโคเนื้อคุณภาพดี และพัฒนาพื้นที่อีสานตอนล่างให้เป็นฐานอุตสาหกรรมเชื่อมโยงพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และอินโดจีน พร้อมทั้งเร่งฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มคุณค่าและความน่าสนใจให้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเช่นเขาใหญ่และภูกระดึง

(3) ***สร้างฐานเศรษฐกิจใหม่*** โดยพัฒนาเมืองมุกดาหารให้เป็นประตูการค้าสู่อินโดจีนและตะวันออกไกล ส่งเสริมการค้าชายแดนบริเวณด่านชายแดนช่องจอม ช่องเม็ก บึงกาฬ และนครพนม พร้อมทั้งเชื่อมโครงข่ายการท่องเที่ยวเข้ากับแหล่งท่องเที่ยวของเพื่อนบ้าน ตามเส้นทางการท่องเที่ยว (1) เลย-ท่าลี่-หลวงพระบาง (2) หนองคาย-เวียงจันทร์-หลวงพระบาง (3) มุกดาหาร-สะหวันเขต-ดานัง (เวียดนาม) (4) คอนพะเพ็ง (ลาว)-อุบลราชธานี-เขาพระวิหาร (ศรีสะเกษ)-เสียมเรียบ (นครวัด นครธม)

(4) ***ฟื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมบูรณ์*** โดยจัดทำแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำมูล ลุ่มน้ำชี และลุ่มน้ำโขง กำหนดมาตรการฟื้นฟูพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในบริเวณที่มีอัตราการทำลายป่าสูงรวมทั้งกำหนดเขตและมาตรการฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความหลากหลายทางชีวภาพระดับนานาชาติ 7 แห่ง ให้ชัดเจน ได้แก่ หนองหาร (สกลนคร) หนองหาร (อุดรฯ) บึงละหานและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า (ชัยภูมิ) เขตห้ามล่าสัตว์บึงโขงหลวง แม่น้ำโขงช่วงบ้านเชียงราย (อุบลฯ) และแม่น้ำสงคราม ตลอดจนศึกษาผลกระทบจากการก่อสร้างฝายในโครงการโขง-ชี -มูล ทั้ง 13 แห่ง ให้เป็นระบบเพื่อป้องกันผลกระทบจากภาวะน้ำท่วมในฤดูฝน ภาวะการแพร่กระจายของดินเค็ม และภาวะการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

4. **ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคใต้** ให้ความสำคัญกับการสร้างความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับภูมิภาคเอเชียทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านตะวันตกและด้านเหนือ ได้แก่ พม่า กลุ่มเอเชียใต้ และจีนตอนใต้ ด้านตะวันออก ได้แก่ กลุ่มประเทศอินโดจีนและเอเชียตะวันออก และด้านใต้ ได้แก่ มาเลเซีย สิงค์โปร์และอินโดนีเซีย ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ภาคใต้ และกระจายการพัฒนาสู่พื้นที่ด้อยโอกาส โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา 3 ยุทธศาสตร์ แบ่งแนวทางการพัฒนาเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะเร่งด่วน (ดำเนินการปีที่ 1-2) และระยะปานกลาง (ดำเนินการปีที่ 3-5) ดังนี้

(1) ใช้ประโยชน์ด้านที่ตั้งทางภูมิศาสตร์เพื่อเชื่อมโยงภาคใต้กับภูมิภาคเอเชีย โดย **ระยะเร่งด่วน** ปรับปรุงประสิทธิภาพและการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ ท่าเรือระนอง ท่าเรือสงขลา และท่าเรือภูเก็ต พร้อมทั้ง เร่งรัดการใช้ประโยชน์นิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ (ฉลุง) เพื่อเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมยางพาราแบบครบวงจร ควบคู่กับกับการจัดหาพลังงาน เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านพลังงานของภาค ส่วน**ระยะปานกลาง** ปรับปรุงท่าเรือท่าทอง (สุราษฎร์ธานี) เพื่อเปิดเส้นทางการขนส่งทางทะเลสู่กัมพูชาและเวียดนาม พร้อมทั้งปรับปรุงท่าเรือสงขลาและท่าเรือกันตัง (ตรัง) เชื่อมโยงกับท่าเรือปีนัง (มาเลเซีย) และปรับปรุงโครงข่ายคมนาคมชายแดนไทย-มาเลเซีย

(2) เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจในพื้นที่ภาคใต้และกระจายการพัฒนาสู่พื้นที่ด้อยโอกาส โดย **ระยะเร่งด่วน**ส่งเสริมเกาะภูเก็ตเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติทางทะเล และพัฒนาสุราษฎ์ธานี-เกาะสมุยให้รองรับการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน ส่งเสริมสงขลา-หาดใหญ่ เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวภาคใต้ตอนล่าง และพัฒนาเกาะตะรุเตาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อุทยานทางทะเล พร้อมทั้งเร่งศึกษาวิจัยพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เพื่อเพิ่มผลผลิต และกำหนดเขตเกษตรเศรษฐกิจพืชที่สำคัญ รวมทั้งพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลที่มีปัตตานีเป็นศูนย์กลาง พัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราครบวงจรที่สงขลา และส่งเสริมให้จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นแหล่งออกแบบและผลิตเครื่องแต่งกายมุสลิม สำหรับใน **ระยะปานกลาง** เร่งปรับโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร โดยลดพื้นที่ปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมันในพื้นที่ไม่เหมาะสมและปลูกไม้ผลทดแทน กำหนดเขตประมงทะเลให้ชัดเจน และส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในระบบการจัดการฟาร์มที่ดี

(3) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน โดย **ระยะเร่งด่วน** ฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเล และเร่งจัดทำแผนแม่บทการฟื้นฟูทะเลสาบสงขลา รวมทั้งบูรณาการหลักสูตรการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยเฉพาะการจัดการเรียน การสอนอิสลามศึกษา ส่วน**ระยะปานกลาง** เร่งขยายการศึกษาระดับปฐมวัย และอุดมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำเทพา-นาทวี

สศช. ได้นำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ในการประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจรของแต่ละภาค ซึ่งได้รับความเห็นชอบให้ใช้เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาพื้นที่แต่ละภาคของประเทศ พร้อมทั้งเป็นแนวทางการจัดทำแผนงาน โครงการในรายละเอียดเพื่อการเร่งรัดดำเนินงานต่อไป สำหรับยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเหนือ สศช. อยู่ระหว่างการเตรียมการเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีสัญจรภาคเหนือประมาณต้นปี 2546

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

สศช. เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ของประเทศ โดยเฉพาะการลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ที่ต้องดำเนินการวิเคราะห์โครงการตามขั้นตอน พ.ร.บ. ว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 และการดำเนินการตามระเบียบการก่อหนี้ของประเทศ พ.ศ. 2528 รวมทั้งตามที่ พ.ร.บ.พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2521 กำหนดไว้

ทั้งนี้ การวิเคราะห์โครงการโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ของ สศช. จะพิจารณาครอบคลุมถึงเรื่องความเหมาะสมของโครงการ ขีดความสามารถของหน่วยงานในการดำเนินโครงการ ประสิทธิภาพและผลกระทบต่อฐานะทางการเงินของหน่วยงานในระยะยาว รวมทั้งความสอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 พร้อมทั้งการเสนอแนวคิดและข้อเสนอแนะที่นำไปสู่การกำหนดประเด็นเชิงนโยบายของรัฐบาลโดยในรอบปี 2545 ที่ผ่านมา สศช. ได้มีการวิเคราะห์โครงการโครงสร้างพื้นฐาน และนำเสนอต่อคณะกรรมการ สศช. ก่อนการเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติให้ดำเนินการโดยโครงการที่สำคัญ ๆ มี ดังนี้

1. **โครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ** จำนวน 2 โครงการ ประกอบด้วย

(1) โครงการลงทุน ณ ท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2 (สุวรรณภูมิ) ของบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) โดยมีกิจกรรมที่ขออนุมัติดำเนินการ 6 กิจกรรม คือ โครงการพาณิชย์สินค้าและไปรษณียภัณฑ์ โครงการครัวการบิน โครงการบริการลานจอดและอุปกรณ์ภาคพื้น โครงการศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยาน โครงการบริการลูกค้า และโครงการศูนย์ปฏิบัติการ

(2) การให้เอกชนเข้าร่วมดำเนินการในโครงการคลังสินค้า โครงการครัวการบิน โครงการอุปกรณ์การบิน ภาคพื้นและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการซ่อมบำรุง และโครงการระบบให้บริการเชื้อเพลิงอากาศยาน (ยกเว้น Hydrant) ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ของบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)

2. **โครงการด้านการขนส่งทางบก จำนวน 4 โครงการ ประกอบด้วย**

(1) โครงการรถไฟฟ้าสายสีน้ำเงิน ช่วงหัวลำโพง-บางแค ตอนหัวลำโพง-บางหว้า ของการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย

(2) โครงการก่อสร้างทางคู่ในเส้นทางรถไฟสายชายฝั่งทะเลตะวันออก ช่วงศรีราชา-ฉะเชิงเทรา-คลองสิบเก้า-แก่งคอย ตอนศรีราชา-ฉะเชิงเทรา ของการรถไฟแห่งประเทศไทย

(3) แผนหลักการพัฒนาระบบการจราจรและขนส่ง ฉบับที่ 2 ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ของ สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก (สจร.)

(4) แผนแม่บทการขนส่งมวลชนระบบรางในเขตกรุงเทพมหานครและพื้นที่ต่อเนื่องของสำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก

3. **โครงการด้านสาขาพลังงาน** จำนวน 5 โครงการ ประกอบด้วย

(1) โครงการโรงไฟฟ้าเซลล์แสงอาทิตย์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

(2) โครงการขยายระบบส่งไฟฟ้าระยะที่ 10 ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

(3) โครงการเชื่อมโยงระบบจำหน่ายด้วยสายเคเบิ้ลใต้น้ำไปยังเกาะสีบอยา เกาะปู และเกาะพีพีดอน จังหวัดกระบี่ ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

(4) แผนปรับปรุงและขยายระบบจำหน่ายพลังไฟฟ้า ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2550) ของการไฟฟ้านครหลวง

(5) โครงการพัฒนาระบบสายส่ง และสถานีไฟฟ้าระยะที่ 6 ส่วนที่ 2 ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

4. **โครงการด้านสาธารณูปการ** จำนวน 1 โครงการ คือ โครงการปรับปรุงขยายระบบประปา จำนวน 24 แห่ง ของการประปาส่วนภูมิภาค

5. **การวิเคราะห์งบลงทุนของรัฐวิสาหกิจ ในปีงบประมาณ** 2545 สศช. ได้พิจารณางบประมาณลงทุนประจำปี 2546 ของรัฐวิสาหกิจ จำนวน 50 แห่ง ที่เสนอขออนุมัติงบลงทุนทั้งสิ้น 222,596 ล้านบาท และประมาณรายจ่ายการลงทุนรวมทั้งสิ้น 167,732 ล้านบาท

ทั้งนี้ สาระสำคัญของโครงการต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการ สศช. ได้ปรากฏอยู่ในส่วนที่ 4 : ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการ สศช. แล้ว

การพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

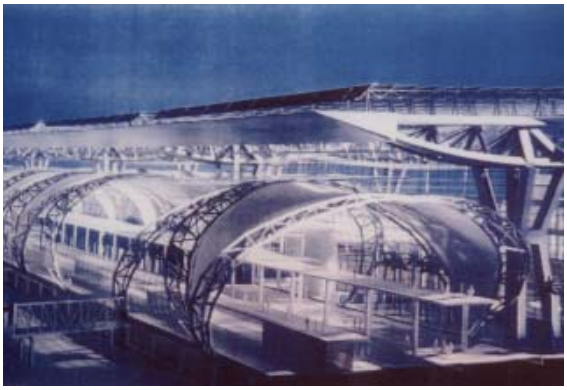

แผนการพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เพื่อให้เป็นท่าอากาศยานสากลที่ทันสมัยที่สุดแห่งใหม่ของโลกทดแทนท่าอากาศยานกรุงเทพ (ดอนเมือง) จะทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางอากาศของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แผนงานดังกล่าวจึงมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและภาพลักษณ์ของประเทศ และจะเป็นการเตรียมประเทศไทยให้พร้อมรองรับการขยายตัวของการขนส่งทางอากาศในอนาคต ตลอดจนการเติบโตของระบบการค้าโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในประชาคมโลก รวมทั้งส่งเสริมและกระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทั้งภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การบริการ ฯลฯ อันจะนำมาซึ่งประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศในระยะยาว รัฐบาลจึงได้กำหนดให้การพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิเป็นวาระแห่งชาติที่ทุกหน่วยงานจะต้องร่วมกันดำเนินการ และจะต้องเร่งรัดแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อให้สนามบินแล้วเสร็จพร้อมเปิดให้บริการได้ในปี พ.ศ. 2548

สนามบินสุวรรณภูมิ ตั้งอยู่ในเขตตำบลบางโฉลง ตำบลราชาเทวะ และตำบลหนองปรือ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีพื้นที่รวมประมาณ 20,000 ไร่ (ประมาณ 32 ตารางกิโลเมตร หรือ ขนาด 4X8 กิโลเมตร) ใหญ่กว่าพื้นที่สนามบินดอนเมืองประมาณ 6 เท่า (สนามบินดอนเมืองมีพื้นที่รวม 3,486 ไร่) เมื่อเริ่มเปิดให้บริการในปี 2548 จะมีทางวิ่ง 2 เส้น ขนาด 60 x 3,700 เมตร มีอาคารจอดเทียบเครื่องบินได้ 51 หลุม และมีหลุมจอดระยะไกล 24 หลุม มีอาคารผู้โดยสารขนาดพื้นที่ประมาณ 500,000 ตารางเมตร เชื่อมต่อกับอาคารเทียบเครื่องบิน มีอาคารที่จอดรถ มีเขื่อนดินป้องกันน้ำท่วมล้อมรอบพื้นที่สนามบิน รวมความยาวประมาณ 23.5 กิโลเมตร มีระบบสาธารณูปโภค/สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้บริการภายในสนามบินครบครัน มีโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงกับพื้นที่ภายนอกที่มีประสิทธิภาพ ในระยะแรกสนามบินมีขีดความสามารถรองรับผู้โดยสารได้ไม่น้อยกว่า 40 ล้านคน/ปี รองรับเที่ยวบินได้มากกว่า 76 เที่ยวบิน/ชั่วโมง และรองรับการขนส่งสินค้าทางอากาศได้มากกว่า 1.5 ล้านตัน/ปี

เพื่อให้การพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิและกิจการที่เกี่ยวเนื่อง ตลอดจนระบบคมนาคม/โครงสร้างพื้นฐานสำหรับรองรับท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ คณะรัฐมนตรีภายใต้การนำของฯพณฯ นายกรัฐมนตรี (พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร) จึงได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ พ.ศ. 2545 โดยให้มีผลเริ่มตั้งแต่ วันที่ 30 เมษายน 2545 เป็นต้นมา ระเบียบดังกล่าวได้กำหนดให้มี ***คณะกรรมการบริหารการพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ (กทภ.)*** ซึ่งมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ และมีรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ สำหรับคณะกรรมการฯ จะประกอบด้วยรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ปลัดกระทรวง หัวหน้าส่วนราชการ และหัวหน้ารัฐวิสาหกิจ โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ พร้อมกับให้มี ***สำนักงานคณะกรรมการบริหารการพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ (สกภ.)*** เป็นหน่วยงานภายใน สศช. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ กทภ.

คณะกรรมการ กทภ. มีอำนาจหน้าที่ทั่วไปในการกำกับดูแลนโยบายและบริหารการพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล โดยให้ความเห็นชอบแผนงาน/โครงการและวงเงินค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ทั้งภายในและภายนอกเขตพื้นที่ท่าอากาศยาน ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขแผนงาน/โครงการให้ทันสมัย และติดตามผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศเป็นหลัก

ในปี 2545 ที่ผ่านมา คณะกรรมการ กทภ. ได้มีมติในเรื่องต่างๆ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ลงมติเห็นชอบแล้วเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2545 ดังนี้

1. การจัดหาอุปกรณ์บริการจราจรทางอากาศและหอบังคับการบิน
2. การก่อสร้างอุโมงค์สถานีรถไฟในส่วนที่อยู่ใต้อาคารผู้โดยสาร
3. การย้ายแนวสายไฟแรงสูงด้านเหนือท่าอากาศยาน
4. การวางผังเมืองเฉพาะพื้นที่บริเวณโดยรอบท่าอากาศยาน
5. การลงทุนพื้นที่เขตปลอดอากรและพื้นที่จอดเครื่องบินในท่าอากาศยาน
6. การผลิตและจำหน่ายไฟฟ้าและน้ำเย็นสำหรับท่าอากาศยาน

นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีในฐานะประธานกรรมการ กทภ. ยังได้แต่งตั้ง ***คณะอนุกรรมการบริหารและพัฒนากิจการภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ*** โดยมีปลัดกระทรวงคมนาคม เป็นประธานอนุกรรมการ เพื่อทำหน้าที่กำกับดูแล ประสานงาน พิจารณาแก้ไขปัญหาอุปสรรคและกำหนดมาตรการเพื่อให้การดำเนินงานจัดบริการภายในท่าอากาศยานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และทันกำหนดการที่ได้วางไว้ ในส่วนของกระทรวงคมนาคมเองก็ได้มีการแต่งตั้ง***คณะกรรมการเร่งรัดการดำเนินงานก่อสร้างท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ*** ปัจจุบันคณะกรรมการชุดนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาความเป็นไปได้ในการขอลดขั้นตอนการอนุมัติเพื่อใช้เงินกู้จาก JBIC การลดขั้นตอนการประกวดราคาจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบของบริษัท ท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งใหม่ จำกัด (บทม.)

การดำเนินงานพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การดำเนินงานภายในท่าอากาศยาน และการดำเนินงานภายนอกท่าอากาศยาน ในส่วนของ***ความก้าวหน้าของการดำเนินงานภายในท่าอากาศยาน นั้น งานที่ดำเนินการแล้วเสร็จ*** คิดเป็นวงเงินรวมประมาณ 12,558 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นการเตรียมพื้นที่ก่อสร้าง และงานปรับพื้นที่ทางวิ่งและลานจอดเครื่องบิน ซึ่งได้แก่ การถมทรายทางวิ่งฝั่งตะวันตก สำหรับ***งานที่อยู่ระหว่างดำเนินการ*** มีวงเงินรวมประมาณ 44,439 ล้านบาท ได้แก่ งานเสาเข็ม งานอาคารผู้โดยสาร และงานอาคารเทียบเครื่องบิน ส่วน***งานที่จะเริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ 2546*** ได้แก่ งานสาธารณูปโภคต่างๆ ภายในสนามบิน งานให้สัมปทานกิจกรรมเชิงพาณิชย์แก่เอกชน เช่น คลังสินค้า ครัวการบิน บริการภาคพื้น อาคารสินค้าด่วน ระบบสื่อสารท่าอากาศยาน และอาคารที่จอดรถของบริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) และบริษัทท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งใหม่ จำกัด กิจกรรมในส่วนการลงทุนของบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ได้แก่ กิจกรรมการบินพาณิชย์สินค้าและไปรษณียภัณฑ์ ครัวการบิน บริการลานจอดและอุปกรณ์ภาคพื้น ศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยาน กิจกรรมบริการลูกค้า และศูนย์ปฏิบัติการ ซึ่งปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนจัดจ้างที่ปรึกษาบริหารโครงการ

สำหรับ *ความก้าวหน้าของการดำเนินการภายนอกท่าอากาศยาน* มี *งานที่กำลังดำเนินการ* วงเงินรวมประมาณ 4,810 ล้านบาท ได้แก่ งานก่อสร้างเส้นทางเข้าสู่ด้านเหนือสนามบินจากทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 สายกรุงเทพ-ชลบุรี (มอเตอร์เวย์) และทางด้านใต้จากทางหลวงหมายเลข 34 (บางนา-บางปะกง) งานย้ายแนวสายไฟฟ้าแรงสูงด้านเหนือท่าอากาศยาน และงานจัดเตรียมงบประมาณเพื่อจ้างที่ปรึกษาวางผังเมืองเฉพาะพื้นที่บริเวณโดยรอบท่าอากาศยาน สำหรับ***งานที่มีแผนจะดำเนินการต่อไปเริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ 2546*** ได้แก่ การขยายทางหลวงพิเศษ หมายเลข 7 (มอเตอร์เวย์) ตอนศรีนครินทร์-ทางเข้าสนามบินสุวรรณภูมิ การก่อสร้างระบบทางด่วนขั้นที่ 3 สายใต้ ตอน S1 ช่วงอาจณรงค์-บางนา และงานก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำจากคลองสำโรงไปยังอ่าวไทย

สศช. โดย สกภ. นอกจากจะทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ กทภ. แล้ว ยังได้รับมอบหมายให้บริหารโครงการวางแผนผังการพัฒนาเมืองศูนย์กลางการบินสุวรรณภูมิ เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่ รวมทั้งกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม เชื่อมโยงกับการพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในลักษณะ Aerotropolis ตลอดจนศึกษาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อพื้นที่โดยรอบสนามบินดอนเมือง เนื่องจากการย้ายกิจกรรมการบินไปที่สนามบินสุวรรณภูมิด้วย ในการนี้ สศช. ได้ว่าจ้างกลุ่มบริษัทที่ปรึกษา ประกอบด้วย บริษัท ทีม คอนซัลติ้ง เอนจิเนียริ่ง แอนด์ แมเนจเมนท์ จำกัด/ บริษัท เอเชี่ยน เอ็นจิเนียริ่ง คอนซัลแต้นส์ จำกัด/ บริษัท แมเนจเมนท์ โซลูชั่นส์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด/ และบริษัท Shankland Cox Asia Ltd.ให้เป็นผู้ดำเนินการศึกษา การศึกษาดังกล่าวมีระยะเวลาดำเนินการ 12 เดือน โดยเริ่มงานแล้วตั้งแต่เดือนตุลาคม 2545 เป็นต้นมา

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สศช. ได้ประเมินสถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในช่วงเวลาที่ผ่านมา พบว่า ผลของการพัฒนาประเทศในอดีตที่ได้มีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาเป็นปัจจัยหลักด้านการผลิตทางการเกษตร อุตสาหกรรม และการบริการอย่างฟุ่มเฟือยและต่อเนื่อง ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันอยู่ในภาวะวิกฤต และสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น พื้นที่ป่าไม้ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ ทำให้ขาดความสามารถในการดูดซับน้ำ ส่งผลให้เกิดปัญหาน้ำท่วมทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น รวมทั้งทรัพยากรดินและที่ดินมีความเสื่อมโทรม ป่าชายเลนและทรัพยากรประมงถูกทำลายลง ประกอบกับมาตรการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังขาดความรัดกุม ก่อให้เกิดปัญหามลพิษต่าง ๆ ส่งผลต่อปัญหาสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ และบริเวณใกล้เคียง นอกจากนี้ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังส่งผลให้ต้นทุนการพัฒนาสูงขึ้น โดยมีผลกระทบต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามกติกาสากลด้านสิ่งแวดล้อมและกติกาการค้าโลกมากขึ้น

สศช. ได้นำเสนอผลการประเมินสถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติที่ก่อให้เกิดวิกฤต และประเด็นท้าทายด้านการบริหารจัดการดังกล่าวข้างต้น ในการประชุมประจำปี 2545 ของ สศช. ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาแล้วมีมติเห็นควรให้มีมาตรการด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ต้องดำเนินการแก้ไขโดยเร่งด่วน 2 ประเด็น คือ

(1) **ปรับปรุงกระบวนการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม** โดยเพิ่มความสำคัญของการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม ให้มีความละเอียดและครอบคลุมมากขึ้น โดยเฉพาะประเด็นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มประชากรที่ได้รับผลกระทบ และผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย รวมทั้งให้มีการติดตามเพื่อนำมาตรการลดผลกระทบต่าง ๆ ที่รายงานฯ เสนอไปปฏิบัติอย่างจริงจังด้วย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

(2) **เร่งรัดการจัดทำร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำแห่งชาติ**โดยให้มีข้อยุติที่ชัดเจนในเรื่องสิทธิในการใช้น้ำ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ และอำนาจรัฐในการอนุรักษ์ พัฒนา ฟื้นฟูและจัดสรรน้ำ เพื่อลดปัญหาขัดแย้งในการใช้น้ำ รวมทั้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานและเชื่อมโยงการทำงานระหว่างกันอย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในระดับลุ่มน้ำได้อย่างมีระบบ

ทั้งนี้คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบตามที่ สศช. เสนอ เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2545 ขณะนี้ สศช.อยู่ระหว่างการประสานหน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามข้อเสนอดังกล่าวให้เป็นรูปธรรม ซึ่งคาดว่าจะมีส่วนช่วยแก้ไขและลดความขัดแย้งในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ และจะช่วยให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

โครงการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก

การประเมินผลภาพรวมของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเป็นการจัดหาน้ำประเภทหนึ่งเพื่อการแก้ไขปัญหาและบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรและประชาชนในชนบท ในระยะ 20 ปีที่ผ่านมารัฐบาลได้ใช้งบประมาณไปทั้งสิ้นเกือบ 70,000 ล้านบาท เพื่อการก่อสร้างโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในหลายรูปแบบเป็นจำนวนกว่า 550,000 แห่ง เช่น ฝาย อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำบาดาล ประปาชนบท เป็นต้น สศช. จึงได้ว่าจ้างมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ให้ดำเนินการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ การลงทุนพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก การจัดทำฐานข้อมูลการลงทุน รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์การลงทุนพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และจัดทำการวิเคราะห์กรณีศึกษาใน 5 ภาค ๆ ละ 1 กรณี ซึ่งผลการศึกษามีประเด็นสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรและขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ระบบฐานข้อมูลกระจัดกระจายไม่ทันสมัย ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

2. ระบบฐานข้อมูลกระจัดกระจายไม่ทันสมัย ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

3. การประเมินประโยชน์จากโครงการฯ พบว่า มีการใช้เงินงบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเป็นจำนวนมากในแต่ละปี แต่ผลที่ได้รับไม่คุ้มค่าต่อการลงทุนและประชาชนไม่ได้รับผลประโยชน์เท่าที่ควร

4. หลักเกณฑ์การลงทุนไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ทั้งในการคัดเลือกพื้นที่และโครงการลงทุน

ผลการศึกษาดังกล่าว จะสามารถเป็นเครื่องมือช่วยในการติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กได้ และสามารถใช้ในการกำหนดนโยบายการลงทุนการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กและติดตามประเมินผลการใช้ประโยชน์โครงการฯ ที่จะมีการถ่ายโอนไปให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในระยะต่อไป นอกจากนี้ ยังเอื้อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะการปรับปรุงรูปแบบการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ชุมชน และประชาชนในท้องถิ่น

กรอบนโยบายและหลักเกณฑ์การจัดทำโครงการเงินกู้ด้านสิ่งแวดล้อม

สศช. ได้ยกร่างกรอบนโยบายและหลักเกณฑ์การจัดทำข้อเสนอกรอบนโยบายลงทุนด้านการจัดการมูลฝอยและบำบัดน้ำเสียชุมชนเพื่อใช้ในการพิจารณาจัดสรรทรัพยากรของรัฐให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับแนวทาง และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการที่มุ่งสู่การจัดการที่ยั่งยืนและกำหนดให้โครงการที่จะขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐโดยใช้เงินกู้ต่างประเทศต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งประกอบด้วยหลักเกณฑ์ทั่วไป ด้านการเงิน ด้านเทคนิค และด้านการบริหารจัดการ เช่น องค์กรท้องถิ่นต้องสมทบเงินลงทุน พัฒนาการบริหารจัดการทั้งระบบ มีมาตรการที่ชัดเจนในการจัดเก็บค่าบริการ เพื่อนำรายได้มาใช้ในการบริหารจัดการโครงการได้อย่างยั่งยืน มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน และได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งโครงการจะต้องมีความสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์ สามารถสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาอื่น ๆ ด้วย

ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2545 เห็นชอบในหลักการกรอบนโยบายการลงทุนและหลักเกณฑ์การจัดทำโครงการเงินกู้ด้านสิ่งแวดล้อม (โครงการจัดการมูลฝอยชุมชน และโครงการจัดการน้ำเสีย) และข้อเสนอการดำเนินงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปพิจารณาดำเนินการและใช้เป็นแนวปฏิบัติต่อไป

โครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมเพื่อการวางแผนทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สศช. กำลังเตรียมการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้สามารถจัดทำระบบข้อมูลที่สะท้อนผลลัพธ์การพัฒนาที่ยั่งยืนทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และเพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดการพัฒนา และเป็นสัญญาณเตือนภัยในการติดตามความก้าวหน้าและประเมินผล นโยบายและแผนด้านทรัพยากรฯ พร้อมกับการพัฒนาระบบเชื่อมโยงการกำกับตรวจสอบ ตามกิจกรรมและผลลัพธ์ในการพัฒนากับระบบข้อมูลของหน่วยงานอื่น ๆ ที่จะเกิดประโยชน์ต่อการวางแผนต่อไป โดยได้ว่าจ้างบริษัท ปัญญาคอนซัลแตนท์ จำกัด ให้ดำเนินการศึกษาในครั้งนี้ โดยข้อมูลที่จะจัดลงฐานข้อมูลทั้งหมดนั้น จะรวบรวมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องย้อนหลังมากกว่า 5 ปี เพื่อเป็นประโยชน์ในการคาดการณ์แนวโน้มในอนาคต ซึ่งสามารถจำแนกข้อมูลออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มทรัพยากรธรรมชาติ กลุ่มสิ่งแวดล้อม และกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ระบบฐานข้อมูลดังกล่าว จะเป็นเครื่องมือช่วยในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปรับทิศทางการพัฒนาประเทศให้อยู่ภายใต้กรอบการพัฒนาที่ยั่งยืน และใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และระบบนิเวศควบคู่กันไปด้วย

การพัฒนาความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ในปี 2545 สศช. ได้มีส่วนร่วมสนับสนุนการดำเนินการเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สำคัญ ๆ ใน 3 เรื่องด้วยกัน สามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1. **การจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ พ.ศ.** 2545-2549 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแปลงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ลงสู่ภาคปฏิบัติ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2544 โดยแผนฯ ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในสาขาที่มีศักยภาพและความได้เปรียบ และพัฒนากำลังคนให้ตรงตามความต้องการของภาคเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งเร่งรัดการปฏิรูประบบการบริหารและระบบการกำหนดนโยบายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมีส่วนร่วม พร้อมทั้ง ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

แผนกลยุทธ์ดังกล่าวมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ๆ คือ 1) การใช้เครือข่ายวิสาหกิจเป็นกลไกในการเพิ่มขีดความสามารถทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมของภาคการผลิตในอุตสาหกรรมเป้าหมาย 2) การพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ 3) การปรับปรุงระบบบริหารจัดการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้มีการประสานร่วมมือกันอย่างเข้มแข็ง 4) การขยายการใช้ประโยชน์และเพิ่มประสิทธิผลมาตรการสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม และ 5) การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ขณะนี้ แผนกลยุทธ์ฯ อยู่ระหว่างการนำเสนอคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติพิจารณาก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรี พิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนที่หน่วยงานต่าง ๆ จะนำไปปฏิบัติต่อ ๆ ไป

2. **การศึกษาศักยภาพการวิจัยและพัฒนา และจัดทำแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพของไทย**เพื่อรองรับผลกระทบและพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพในยุคปฏิวัติมวลสารทางพันธุกรรมด้านจีโนม โพสต์จีโนมิกส์ และชีวสารสนเทศที่มีต่อการสร้างความเข้มแข็งในการแข่งขัน และเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชน โดย สศช. ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการประสานงานเพื่อกำหนดนโยบาย ทิศทางการวิจัยและพัฒนา และศึกษาแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพของประเทศ รวมทั้งทบทวนรูปแบบการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีชีวภาพทางการแพทย์และสาธารณสุข ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2545 ให้ความเห็นชอบในหลักการ โครงการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีชีวภาพด้านการแพทย์และสาธารณสุขตามที่กระทรวงสาธารณสุขเสนอ ให้เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพในภาพรวมของประเทศ

ขณะนี้ สศช. อยู่ระหว่างการดำเนินการจัดทำเอกสารรายงานแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพของไทย เพื่อนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การพัฒนาเทคโนโลยีชีวิภาพของประเทศ โดยได้จัดประชุมหารือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวม 3 ครั้ง และได้ทำการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชน เพื่อนำไปเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพของไทยต่อไป

3. **การยกระดับการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร** (ICT) เพื่อเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญในการเผยแพร่องค์ความรู้และข่าวสารช่วยสนับสนุนการฟื้นฟูเศรษฐกิจและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดย สศช. ได้ร่วมกับหน่วยงานงานภาครัฐและเอกชนในการจัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย พ.ศ. 2545-2549 ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2545 โดยแผนแม่บทฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ พัฒนาสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ที่สนองคุณภาพได้โดยตรง รวมทั้งการพัฒนาที่ยั่งยืน

ทั้งนี้ แผนแม่บทฯ ดังกล่าวได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2545 โดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์หลักไว้ 7 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาอุตสาหกรรม ICT เพื่อให้เป็นผู้นำในภูมิภาค 2) การใช้ ICT เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยและสังคมไทย 3) การปฏิรูปและการสร้างศักยภาพการวิจัยและพัฒนา ICT 4) การยกระดับศักยภาพพื้นฐานของสังคมไทยเพื่อการแข่งขันในอนาคต 5) การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการเพื่อมุ่งขยายตลาดต่างประเทศ 6) การส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมใช้ ICT และ 7) การนำ ICT มาใช้ประโยชน์ในการบริหารและการให้บริการของภาครัฐ โดยประกอบด้วยแผนงานที่สำคัญ ดังนี้

(1) **การพัฒนาอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์** ประกอบด้วย 1) การปรับโครงสร้างทางสถาบันเพื่อผลักดันการพัฒนาอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีโครงการเร่งด่วน คือ โครงการจัดตั้งองค์กรดำเนินการส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ 2) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านซอฟต์แวร์ ประกอบด้วยโครงการจัดตั้งสถาบันฝึกอบรมวิชาชีพชั้นสูงแก่นักพัฒนาซอฟต์แวร์ โครงการนำเข้าแรงงานความรู้ด้านซอฟต์แวร์ และโครงการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศทางวิชาการด้านซอฟต์แวร์ และ 3) การกระตุ้นตลาดในประเทศสำหรับผู้ประกอบการซอฟต์แวร์ไทย ประกอบด้วย โครงการใช้ตลาดภาครัฐเป็นตัวนำ โครงการรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และโครงการรับรองคุณภาพมาตรฐานซอฟต์แวร์และมาตรฐานวิชาชีพบุคลากร

(2) **การพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์** (e-Government) ภาครัฐจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงกฎหมาย และกฎระเบียบต่างๆ ที่จะเอื้อต่อการดำเนินงานในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการสารบรรณและการพัสดุ โครงการหลัก ได้แก่ 1) โครงการพัฒนาบัตรประจำตัวอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถใช้งานได้หลากหลาย (multi-application smart ID card) 2) โครงการพัฒนาระบบจัดซื้อ จัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Procurement) 3) โครงการพัฒนาและจัดทำมาตรฐานซอฟต์แวร์กลางเพื่อการบริหารของภาครัฐ (ระบบ back office) 4) โครงการจัดตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลภาครัฐ 5) โครงการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ และ 6) โครงการจัดตั้งสถาบัน e-Government

(3) **ส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมในการนำ ICT มาประยุกต์ใช้** โดยมีโครงการเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ ได้แก่ 1) โครงการเสริมสร้างความแข็งแกร่งของ SMEs ด้วย ICT 2) โครงการพัฒนาหน่วยงานกลางที่บริหารระบบงานพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ 3) โครงการนำร่องเพื่อพัฒนา e-Business ในกลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์

4 ภารกิจพิเศษของ สศช.

นอกจากบทบาทหน้าที่หลักของ สศช. ในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานตามวาระแห่งชาติ และการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ และมาตรการที่สำคัญแล้ว สศช.ยังมีภารกิจพิเศษที่คณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้ สศช. เป็นหน่วยงานกลางประสานการดำเนินงานใน 3 องค์กรหลัก ได้แก่ ธนาคารสมอง มูลนิธิพัฒนาไท และสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

ธนาคารสมอง : ธนาคารแห่งภูมิปัญญา

ความเป็นมา

สืบเนื่องจากพระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทาน เนื่องในมงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2543 ซึ่งมีประเด็นรับสั่งเกี่ยวกับเรื่องธนาคารสมอง โดยการนำผู้ที่เกษียณอายุแล้ว แต่ยังมีความรู้ ความสามารถมาช่วยงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ คณะรัฐมนตรีได้ดำเนินการเพื่อสนองพระราชดำรัสดังกล่าว โดยมอบหมายให้ สศช. ทำหน้าที่เป็นหน่วยทะเบียนกลางธนาคารสมอง มีหน้าที่รวบรวมข้อมูล จัดทำบัญชีหรือทำเนียบผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนเป็นตัวกลางประสานเชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้วุฒิอาสาได้นำความรู้ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ มาช่วยงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

หน่วยทะเบียนกลางธนาคารสมองได้ดำเนินการภายใต้มูลนิธิพัฒนาไทของ สศช. และได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการธนาคารสมอง จำนวน 18 ท่าน โดยมีพลอากาศตรี กำธน สินธวานนท์ องคมนตรี เป็นประธานที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต เป็นประธานกรรมการ ทำหน้าที่กำหนดกรอบนโยบาย และแนวทางในการดำเนินงานโครงการธนาคารสมอง ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด นอกจากนี้ สศช. ได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานอำนวยการธนาคารสมอง เพื่อทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการอำนวยการขึ้นชุดหนึ่งด้วย

ผลการดำเนินงาน

1. **การจัดทำระบบฐานข้อมูลวุฒิอาสาธนาคารสมอง**

หน่วยทะเบียนกลางธนาคารสมอง สศช. ได้จัดทำระบบฐานข้อมูลผู้เกษียณอายุที่มีความพร้อมจะอาสาทำงานเพื่อประเทศชาติ โดยแยกตามประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ ตลอดจนความสนใจที่จะให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาสาขาต่าง ๆ แต่ละภูมิภาคเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยเผยแพร่ข้อมูลของวุฒิอาสาในเว็บไซต์ของ สศช. (www.nesdb.go.th) เพื่อให้หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ขอรับความช่วยเหลือต่อไป

ขณะนี้มีผู้ที่เกษียณอายุแล้วจากภาครัฐและเอกชนแสดงความจำนงสมัครเป็นวุฒิอาสาธนาคารสมอง จำนวน 2,157 คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิสาขาต่าง ๆ ถึง 21 สาขา โดยเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก จำนวน 964 คน และเป็นอดีตข้าราชการระดับสูง เช่น ปลัดกระทรวง อธิบดี รองอธิบดี และหัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 662 คน

2. **การให้ความช่วยเหลือมุ่งเน้นพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก**

ในช่วงที่ผ่านมาหน่วยทะเบียนกลางธนาคารสมอง สศช. ได้ประสานงานให้วุฒิอาสา จำนวน 700 ท่าน ได้นำความรู้ ความสามารถ ตลอดจนประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญมาช่วยงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศมากมาย อาทิ

- **ด้านการพัฒนาสังคม ท้องถิ่นและชุมชน** เป็นที่ปรึกษาแก่องค์กรส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เช่น อบต.เกาะขวาง จังหวัดจันทบุรี อบต.โป่ง จังหวัดชลบุรี และ อบต.ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้พร้อมรับต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

- **ด้านการศึกษา** เป็นที่ปรึกษาและวิทยากรแก่โรงเรียนต่าง ๆ โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในเขตกรุงเทพฯ และชนบท เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา หรือวิทยากรบรรยายพิเศษให้แก่นิสิตนักศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ

- **ด้านการแพทย์และสาธารณสุข** โดยร่วมออกหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ตรวจรักษาตามชุมชนต่าง ๆ เป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้ด้านการแพทย์และสาธารณสุขในสถาบันการศึกษา และชมรมหรือชุมชนต่าง ๆ

- **ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** เป็นที่ปรึกษาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบำบัดน้ำเสีย การป้องกันการพังทลายของดิน

- **ด้านอุตสาหกรรม** เป็นที่ปรึกษากลั่นกรองข้อมูลธุรกิจและความรู้ด้านการบริหารจัดการให้กับสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำด้านการเงิน การตลาดและการจัดการ เทคนิคกระบวนการผลิตแก่โรงงานต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาอุตสาหกรรมยาของประเทศให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน

- **ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ** เป็นที่ปรึกษาในการปรับปรุงการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือกับประเทศเพื่อนบ้าน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้โครงการเร่งด่วนในระยะแรก คือ โครงการความร่วมมือด้านสาธารณสุขกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และโครงการติดตามประเมินผลการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเกษตรป่าไม้ควันตัน จังหวัดบัคซาง ของเวียดนาม

- **ด้านกฎหมาย การเมือง การปกครอง** เป็นอาจารย์พิเศษสอนวิชากฎหมาย ที่ปรึกษากฎหมาย ระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาการพัฒนาชุมชน และการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย ฯลฯ

3. **การเผยแพร่องค์ความรู้ของวุฒิอาสาธนาคารสมอง**

สศช.ได้ร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์จัดทำโครงการเผยแพร่องค์ความรู้ของวุฒิอาสาธนาคารสมอง โดยจัดรายการวิทยุชื่อ ***"ธนาคารสมองของคนไทย"*** เพื่อรวบรวมความรู้และประสบการณ์ของวุฒิอาสาธนาคารสมอง และเพื่อเผยแพร่ผลการดำเนินงานธนาคารสมองให้สาธารณชนได้รับทราบ และมาขอรับความช่วยเหลือจากธนาคารสมองมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ในระยะแรกได้ดำเนินการในรูปธนาคารเสียง โดยการสัมภาษณ์วุฒิอาสา เพื่อเผยแพร่ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยทางคลื่น FM 92.5 MHz.ในวันอังคาร พุธ พฤหัสบดี วันละประมาณ 10 นาที ในช่วงเวลา 06.50 - 07.00 น. และทางคลื่น AM 891 KHz. และเครือข่ายทั่วประเทศ เวลา 13.00 - 13.10 น. หลังจากนั้นจะรวบรวมรายการที่ออกอากาศแล้วในรูปของแผ่นซีดีหรือเทปคาสเซต รวมทั้งจัดทำเป็นเอกสารรูปเล่มเพื่อเผยแพร่แก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ต่อไป

4. **การระดมสมองและสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน**

การดำเนินงานของธนาคารสมองได้มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับส่วนราชการ มูลนิธิ และองค์กรต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว โดย สศช. ได้จัดสัมมนาวุฒิอาสาในแต่ละภูมิภาคขึ้นในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ เพื่อเปิดโอกาสให้วุฒิอาสาในภูมิภาคต่าง ๆ ได้มาพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และระดมความคิดเห็นร่วมกับเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกันของวุฒิอาสาในระยะต่อไป พร้อมทั้งนำความรู้และประสบการณ์มาช่วยงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ โดยเฉพาะในเขตภูมิลำเนาของวุฒิอาสาได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

จึงอาจสรุปได้ว่า สศช. ได้มีส่วนประสานงานให้การทำงานที่ผ่านมาของวุฒิอาสา สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสร้าง ***"ความอยู่ดีมีสุข"*** แก่ประชาชน เพื่อสนองพระราชดำรัสในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อประชาชนชาวไทยอย่างหาที่สุดมิได้

มูลนิธิพัฒนาไท : กลไกคู่ขนาน สศช.

ความเป็นมา

มูลนิธิพัฒนาไทได้จัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2539 โดย สศช. สนับสนุนให้มีการก่อตั้งมูลนิธิขึ้นอย่างเป็นทางการ ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2540 ด้วยทุนจดทะเบียนทั้งสิ้น 20,200,000 บาทเพื่อเป็นกลไกคู่ขนานกับ สศช. ในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศภายใต้การแปลงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ไปสู่ภาคปฏิบัติ

วัตถุประสงค์หลักของมูลนิธิพัฒนาไท มุ่งทำหน้าที่ศึกษา วิจัย วางแผนและสนับสนุนการพัฒนาคนและสังคม ในลักษณะที่เป็นองค์รวมแบบบูรณาการ พร้อมทั้งสนับสนุนแนวคิดและทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เพื่อให้เกิดการแปลงแผนสู่ภาคปฏิบัติ ขณะเดียวกัน มีการส่งเสริมการพัฒนาระบบข้อมูล เทคโนโลยีสารสนเทศ และคอมพิวเตอร์ เพื่อการวางแผนในทุกสาขาที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ

ผลการดำเนินงาน

ในระยะที่ผ่านมา มูลนิธิพัฒนาไทได้สนับสนุนกระบวนการแปลงแผนไปสู่ภาคปฏิบัตินับตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ต่อเนื่องจนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 อันเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือและการสนับสนุนจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีแผนงานและโครงการที่รับผิดชอบ ดังนี้

1. **แผนความร่วมมือไทย-สหประชาชาติ** (Thailand-United Nations Collaborative Action Plan หรือ Thai-UNCAP)

สศช. ในฐานะหน่วยงานบริหารโครงการจัดตั้งกองทุนความร่วมมือไทย-สหประชาชาติ ได้เสนอให้มูลนิธิพัฒนาไท เป็นผู้บริหารกองทุนฯ นี้ ทั้งนี้ ในช่วงที่ผ่านมาได้เน้นการสร้างความเข้าใจในหลักการ และแนวทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ในระดับหมู่บ้านและตำบลในพื้นที่นำร่อง 5 แห่งของจังหวัดพะเยา มหาสารคาม เพชรบุรี ปัตตานี และเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร โดยยึดความพร้อมของพื้นที่เป็นหลักและจัดให้มีการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีต่าง ๆ ในชุมชน ให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมการพัฒนา และมีส่วนกำหนดอนาคตที่พึงประสงค์ได้ด้วยตนเอง พร้อมทั้ง จัดให้มีการจัดทำแผนชุมชนที่เกิดจากความต้องการของชุมชนเอง ซึ่งผลของการดำเนินงานดังกล่าวได้มีหน่วยงานต่าง ๆ นำไปขยายผลจัดทำเป็นแผนชุมชนอย่างกว้างขวางในระยะต่อมา

2. แผนปฏิบัติการเร่งรัดการสร้างเศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม

คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2541 ได้มอบหมายให้มูลนิธิพัฒนาไทดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเร่งรัดการสร้างเศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม เพื่อสนับสนุนการพัฒนาให้ชุมชนเข้มแข็งตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มูลนิธิพัฒนาไทจึงได้ดำเนินการในช่วงปี พ.ศ. 2542-2545 ร่วมกับ 13 สถาบัน ทั้งภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันการศึกษาของสงฆ์ เพื่อจัดเตรียมโครงสร้างประชาคมจังหวัดทั่วประเทศ มีการพัฒนากลุ่มแกนประสานงานเพื่อส่งเสริมประชาสังคมจังหวัด การค้นหาและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงใน 8 สายวิชาชีพ ได้แก่ ด้านพัฒนาชุมชนและมหาดไทย แพทย์และสาธารณสุข เกษตร ศึกษาธิการ ทหาร พระสงฆ์ สื่อมวลชน และนักวิชาการจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ โดยการค้นหาและพัฒนาศักยภาพนักพัฒนาอาชีพประจำท้องถิ่น การจัดทำแผนที่ศักยภาพชุมชน การรวบรวมสื่อและส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาศูนย์ให้บริการสื่อเพื่อการเรียนรู้ การสำรวจชุมชนเข้มแข็งและปราชญ์ชาวบ้าน รวมทั้งการสำรวจข้อมูลความต้องการพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนทางด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการติดตามการบูรณาการโครงการระดับพื้นที่ ทั้งนี้ ผลของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการดังกล่าวทำให้เกิดการก่อตัวของประชาคมในรูปแบบต่าง ๆ และมีการประสานกิจกรรมร่วมกันอย่างกว้างขวาง

3. โครงการสร้างสรรค์พลังแผ่นดิน

คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2543 ได้มีมติเห็นชอบและอนุมัติงบประมาณในปี 2544 จำนวน 19,618,738 บาท ให้ สศช. ดำเนิน ***"โครงการสร้างสรรค์พลังแผ่นดิน"*** ภายใต้แนวทางการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 โดย สศช. ได้มอบหมายให้มูลนิธิพัฒนาไทดำเนินโครงการนี้ ซึ่งสามารถสรุปผลการดำเนินงาน ได้ดังนี้

(1) การสร้างวิทยากรกระบวนการ เพื่อสามารถเป็นผู้นำดำเนินการประชุม และการระดมสมองในการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อการแปลงแผนฯ 9 ไปสู่การปฏิบัติ โดยในช่วงปี 2545 ที่ผ่านมา มูลนิธิพัฒนาไทได้สร้างวิทยากรกระบวนการจำนวน 300 คน ที่จะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านดำเนินการประชุมและฝึกอบรมอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) และการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งวิทยากรกระบวนการเหล่านี้จะมีส่วนช่วยสนับสนุนกระบวนการแปลงแผนและนโยบายสำคัญ ๆ ของรัฐบาล รวมทั้งการจัดทำแผนชุมชนและแผนปฏิบัติการขององค์กรต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้ในระยะต่อไป

(2) สำหรับงานที่กำลังดำเนินการอยู่ ได้แก่ การสร้างความเข้าใจปรับเปลี่ยนวิธีคิดและเรียนรู้จากการปฏิบัติร่วมกันในการที่จะแปลงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ออกสู่ภาคปฏิบัติ โดยเริ่มจาก 6 หน่วยงานกลาง ได้แก่ กรมบัญชีกลาง สำนักงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน และ สศช. นอกจากนี้ ยังได้จัดทำกรณีศึกษาการแปลงแผนฯ สู่ภาคปฏิบัติในเรื่องธุรกิจชุมชน เกษตรยั่งยืน เอดส์ ยาเสพติด ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะ โดยผ่านระบบข้อมูลทุนทางสังคมที่ สศช. และมูลนิธิพัฒนาไทร่วมกับภาคประชาสังคมและสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น เป็นพันธมิตรจัดทำขึ้น เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้กับชุมชนและสังคมต่อไป

การดำเนินงานของมูลนิธิพัฒนาไทดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าเป็นกลไกคู่ขนานของ สศช. ในการช่วยกันขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศให้ไปสู่จุดหมายร่วมกันและสอดรับกับการเปลี่ยนแปลงที่ท้าทายสังคมไทยในปัจจุบันและอนาคต

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ความเป็นมาและบทบาทหน้าที่

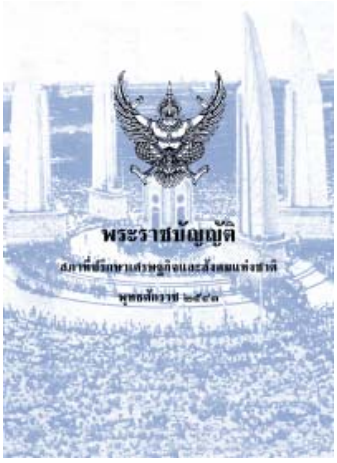

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หมวด 5 ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 89 ได้บัญญัติว่า *"เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามหมวดนี้ ให้รัฐจัดให้มีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ต้องให้สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้ความเห็นก่อนพิจารณาประกาศใช้"* ซึ่งตามมาตราดังกล่าว แสดงเจตนารมณ์เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการประเทศ โดยคำนึงถึงความโปร่งใสและความยุติธรรมเป็นสำคัญ

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2542 รัฐบาลได้มอบหมายให้คณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 20 คน ที่เป็นตัวแทนบุคคลจากกลุ่มสาขาอาชีพต่าง ๆ อาทิ กลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้าน สถาบันสันติศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัย สภาทนายความ นักกฎหมายมหาชน กลุ่มผู้หญิงกับการเมือง รวมทั้งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต้นแบบขึ้น ซึ่งได้เปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนทั่วไป และนำมาปรับปรุงให้เป็นพระราชบัญญัติสภาที่ปรึกษาฯ ตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง โดยในที่สุดพระราชบัญญัติสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2543 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 ธันวาคม 2543 เป็นต้นไป

ผลการดำเนินงาน

หลังจากพระราชบัญญัติสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้มีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการแล้ว ก็ได้เริ่มปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ซึ่งหากนับตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบันสามารถสรุปผลการดำเนินงานได้ ดังนี้

1. การสรรหาสมาชิกสภาที่ปรึกษาฯ 99 คน

การได้มาซึ่งสมาชิกสภาที่ปรึกษาฯ ชุดปัจจุบัน จำนวน 99 คน เป็นไปตามขั้นตอนและกระบวนการสรรหาตามพระราชบัญญัติสภาที่ปรึกษาฯ นับตั้งแต่พระราชบัญญัติมีผลบังคับใช้ จนกระทั่งถึงวันประกาศรายชื่อสมาชิกฯ ในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 7 สิงหาคม 2544

2. การให้ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี

ในระยะที่ผ่านมา สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้พิจารณาเรื่องที่คณะรัฐมนตรีขอคำปรึกษา ข้อร้องเรียนจากภาคประชาชน และประเด็นปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญ โดยได้จัดทำเป็นความเห็นและข้อเสนอแนะเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา จำนวน 16 เรื่อง สรุปได้ดังนี้

(1) **ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่** 9 (**พ.ศ.**2545 - 2549) โดยเสนอให้มีความชัดเจนในการปรับใช้กรอบแนวคิด ***"ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง"*** สำหรับการกำหนดเป้าหมายทางเศรษฐกิจจะต้องคำนึงถึงข้อจำกัดของปัจจัยภายนอกประเทศ และต้องสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการพัฒนาสังคม นอกจากนี้ การแข่งขันทางการค้าต้องยึดผลประโยชน์ของชาติเป็นที่ตั้ง *(ครม. ได้พิจารณาฯ เมื่อ 4 และ 25 ก.ย. 44 มีความเห็นว่า ความเห็นของสภาที่ปรึกษาฯ เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงร่างแผนฯ ให้มีความครบถ้วนและชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งได้มอบหมายให้ สศช. ปรับปรุงต่อไป)*

(2) **การแก้ไขเพิ่มเติม "พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.** 2542" **ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์** โดยควรปรับปรุงให้สอดคล้องกับหลักการสหกรณ์ ที่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกและความเป็นอิสระในการดำเนินงาน และต่อไปควร ***"ปฏิรูป"*** ระบบสหกรณ์โดยเฉพาะด้านกลไกและวิธีการในการกำกับดูแลให้บังเกิดผลสนับสนุนการพัฒนาประเทศ *(ครม. ได้พิจารณาฯ เมื่อ 3 ก.ย. 45 มีมติรับทราบ และมอบหมายให้กระทรวงเกษตรฯ จัดทำรายงานผลการพิจารณาเสนอต่อสภาที่ปรึกษาฯ)*

(3) **นโยบายการบินพาณิชย์กับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศ** โดยเสนอให้รัฐบาลกำหนดนโยบายพาณิชย์ของประเทศที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว และเสนอให้รัฐบาลกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเป็นยุทธศาสตร์หลักในการกอบกู้เศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง *(ครม. ได้พิจารณาฯ เมื่อ 20 ส.ค. 45 มีมติรับทราบ และมอบให้สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี จัดทำรายงานผลการพิจารณาของ ครม. สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีมีหนังสือตอบ ที่ นร 0205/10342 ลว. 21 ส.ค. 45)*

(4) **นโยบายแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง (ผิดกฎหมาย) : ปัญหาและแนวทางการแก้ไข** โดยควรกำหนดเป้าหมายเชิงนโยบายของรัฐ และอนุญาตให้จ้างแรงงานต่างด้าวโดยถูกกฎหมาย เพื่อขจัดปัญหาแรงงานต่างด้าว มีระบบการบริหารจัดการการจ้างแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่เป็นเอกภาพ ให้สังคมรับรู้ เข้าใจ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา พร้อมทั้งกำหนดนโยบายเชิงยุทธศาสตร์ในการดำเนินการทั้งระยะสั้นและระยะยาว *(สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี มีหนังสือตอบที่ นร 0113/21945 ลว.17/07/45 และ ครม. ได้พิจารณาฯ เมื่อ 3 ก.ย. 45 มีมติรับทราบ)*

(5) **การแก้ไข พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.** 2542 ขอแก้ไข พ.ร.บ.การศึกษาฯ แยกภารกิจด้านศิลปะและวัฒนธรรมออกจากกระทรวงศึกษาธิการ เพิ่มคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เสนอให้มีการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การปรับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา *(สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีมีหนังสือตอบที่ นร 0113/21262 ลว.11/07/45 และ ครม. ได้พิจารณาฯ เมื่อ 16 ก.ค. 45 มีมติรับทราบและมอบหมายให้กระทรวงศึกษาฯ ทำหนังสือชี้แจงมายังสภาที่ปรึกษาฯ ทั้งนี้ ร่าง พ.ร.บ.การศึกษาฯ ได้ผ่านการเห็นชอบจากสภาผู้แทนฯ ตามที่วุฒิสภาเสนอเมื่อวันที่ 6 พ.ย.45 กำลังรอทูลเกล้าประกาศใช้)*

(6) **โครงการเร่งด่วนเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ 58,000 ล้านบาท (ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูอาชีพเกษตรกรหลังพักชำระหนี้)** การพิจารณาแผนกระตุ้นเศรษฐกิจฯ ควรให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนตามสาขาอาชีพของตนเอง และควรกำหนดมาตรการใช้เงินและควบคุมอย่างรัดกุมและไม่ซ้ำซ้อนกับแผนงบประมาณ *(สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี มีหนังสือแจ้งตอบที่ นร 0113/5346 ลว. 15/02/45 ทั้งนี้ ได้ส่งเรื่องให้สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ดำเนินการต่อไปแล้ว และได้นำกราบเรียนนายกรัฐมนตรี ทราบแล้ว)*

(7) **ร่าง พ.ร.บ. สภาการเกษตรแห่งชาติ** เสนอเรื่องโครงสร้างสภาการเกษตรฯ ซึ่งควรให้ผู้มีอาชีพเกษตรกรรมเท่านั้นเป็นสมาชิกของสภาการเกษตรฯ และเสนอให้สภาการเกษตรฯ มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร รวมทั้งให้มีกองทุนสภาการเกษตรแห่งชาติ *(อยู่ระหว่างการพิจารณาของนายกรัฐมนตรี)*

(8) **การแปรสัญญาโทรคมนาคม** การแปรสัญญาโทรคมนาคมใด ๆ ระหว่างรัฐกับเอกชนจะต้องไม่เกิดผลกระทบต่อผลประโยชน์ที่รัฐและประชาชนจะได้รับตามสัญญาที่มีอยู่เดิมของรัฐ ควรจัดตั้งบริษัทกลางทำหน้าที่เป็นเจ้าของและดูแลโครงข่ายทั้งหมด และการปรับโครงสร้างตลาดให้เกิดการแข่งขันอย่างแท้จริง *(ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกำกับนโยบายด้านรัฐวิสาหกิจ (กนอ.) แล้ว และอยู่ระหว่างการพิจารณาของนายกรัฐมนตรี)*

(9) **การจ้างเหมาแบบเบ็ดเสร็จ** (Turnkey) รัฐต้องไม่ดำเนินการจ้างเหมาแบบเบ็ดเสร็จภายใต้โครงสร้าง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการเดิม หากในกรณีจำเป็นถึงที่สุด ให้กำหนดนโยบาย กฎระเบียบปฏิบัติในการจ้างเหมาให้ชัดเจน และกำหนดนโยบายให้หน่วยราชการให้ความสำคัญในการศึกษาความเหมาะสมการลงทุน และการคัดเลือกผู้รับเหมาอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม สำหรับข้อเสนอเร่งด่วนเฉพาะหน้า ให้รัฐเร่งพิจารณา ทบทวน ตรวจสอบ โครงการของรัฐที่กำลังใช้วิธีการจ้างเหมาแบบเบ็ดเสร็จ *(สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีมีหนังสือตอบ ที่ นร 0114/ ลน / 7534 นายกรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้วมีบัญชาให้ส่งเรื่องให้ รองนายกฯ (นายปองพล อดิเรกสาร) ในฐานะประธานกรรมการกำกับนโยบายด้านรัฐวิสาหกิจพิจารณาต่อไป)*

(10) **มาตรการของรัฐ ในการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ** (Surcharge) **และการป้องกันการทุ่มตลาดจากสินค้านำเข้า** ให้พิจารณามาตรการการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษกรณีเหล็กแผ่นนำเข้า กระบวนการและมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด ตามกฎหมายว่าด้วยการตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุนซึ่งสินค้าจากต่างประเทศ และมาตรการป้องกันอุตสาหกรรมภายในประเทศและการพัฒนาระบบบริหารการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ *(อยู่ระหว่างการพิจารณาของนายกรัฐมนตรี)*

(11) **ความเห็นเกี่ยวกับสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค** เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นหน่วยงานกลางในการปฏิบัติภารกิจ และประสานงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจึงไม่ควรไปสังกัดกระทรวงพาณิชย์ *(อยู่ใน พ.ร.บ.ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 แล้ว)*

(12) **การพัฒนาระบบการวิจัยของประเทศ** เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ที่ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังนั้นจึงควรพัฒนาระบบการวิจัยของประเทศให้เข้มแข็งด้วย *(อยู่ระหว่างการพิจารณาของนายกรัฐมนตรี)*

(13) **ร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชน** ให้ความสำคัญกับร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชนฉบับแรกที่เสนอจากทั่วทุกภาค และเป็นร่างกฎหมายที่ให้สิทธิแก่ชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ รวมทั้งเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนในการจัดการป่าชุมชน *(ครม.มีมติรับทราบและมอบให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับไปจัดทำข้อมูล ความเห็น และผลการพิจารณาดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ทั้งหมด ส่งไปยัง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อแจ้งสภาที่ปรึกษาฯ และเปิดเผยเหตุผลให้สาธารณชนรับทราบต่อไป)*

(14) **การจัดตั้งองค์การอิสระผู้บริโภค ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.** 2540 (**มาตรา** 57) พิจารณาความหมายของความเป็นองค์กรอิสระ คุณลักษณะขององค์การอิสระผู้บริโภค เงื่อนไขปัจจัยสนับสนุน และรูปแบบของ พ.ร.บ. ที่จะรองรับการจัดตั้งและดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคขององค์การอิสระ *(อยู่ระหว่างการพิจารณาของนายกรัฐมนตรี)*

(15) **โครงการก่อสร้างประตูระบายน้ำแม่น้ำท่าจีน ณ จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดนครปฐม** ขอให้รัฐระงับโครงการก่อสร้างประตูระบายน้ำแม่น้ำท่าจีน ณ จังหวัดสมุทรสาคร และนครปฐม โดยเลื่อนโครงการออกไปก่อน และมอบหมายให้ฝ่ายต่าง ๆ ร่วมกันแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียและระบบนิเวศก่อน *(อยู่ระหว่างการพิจารณาของนายกรัฐมนตรี)*

(16) **ผลกระทบต่อประชาชนจากโทษทางอาญา กรณีศึกษากฎหมายลิขสิทธิ์และกลุ่มกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา** ขอให้รัฐทบทวนนโยบายการบังคับใช้กฎหมายอาญาให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ อาทิ กรณีตัวอย่างกฎหมายลิขสิทธิ์ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ในทางแพ่ง ถ้าจะต้องมีการกำหนดโทษทางอาญา ต้องเฉพาะในกรณีที่การเยียวยาทางแพ่งไม่เกิดผลและไม่เป็นธรรมต่อผู้เสียหาย และรัฐควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบถึงสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายพร้อมทั้งโทษทางอาญาและสภาพบังคับของกฎหมายในกฎหมายต่าง ๆ ด้วย *(อยู่ระหว่างการพิจารณาของนายกรัฐมนตรี)*

จะเห็นว่า ในช่วงปี 2545 ที่ผ่านมา สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ดำเนินการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสภาที่ปรึกษาฯ ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวข้องกับประชาชนและการพัฒนาประเทศ บนพื้นฐานทางวิชาการและหลักความถูกต้อง โดยให้ความสำคัญกับประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนและประเทศชาติเป็นสำคัญ

3

สศช. กับการสร้างความรู้ ความเข้าใจสู่สาธารณชน

1. การประชุมประจำปี 2545 ของ สศช.
2. การสร้างความรู้ ความเข้าใจสู่สาธารณชน

การประชุมประจำปี 2545 ของ สศช.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) มีภารกิจสำคัญประการหนึ่งที่ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง คือ การติดตามประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการพัฒนาดังกล่าวสู่สาธารณชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะของรัฐ และเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนากับภาครัฐ ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 58 และมาตรา 76 และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

เนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) และต่อเนื่องมาถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดการพัฒนาใหม่ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่มี **"คนเป็นศูนย์กลาง"** ซึ่งหมายถึงการพัฒนาคนและสิ่งแวดล้อมรอบตัวคนเพื่อให้การพัฒนาทุกด้านมีเป้าหมายมุ่งสร้างความอยู่ดีมีสุขให้แก่คนไทยทุกคน รวมทั้งปรับกระบวนทัศน์การพัฒนาใหม่ ให้มีลักษณะองค์รวมและบูรณาการ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น อย่างไรก็ตาม การพัฒนาประเทศในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาเป็นช่วงที่ประเทศประสบกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่รุนแรง และส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อประชาชนทุกกลุ่ม ทุกอาชีพ

ดังนั้น ในปี 2545 สศช. จึงได้ดำเนินการติดตามประเมินผลการพัฒนาประเทศในหัวข้อ ***"ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย : 5 ปีหลังวิกฤตเศรษฐกิจ"*** โดยรายงานผลในรูปแบบของการจัดประชุมประจำปีขึ้น ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นอยู่ ทั้งในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจและหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย โดยมีตัวชี้วัดที่สามารถวัดผลกระทบจากการพัฒนาได้อย่างชัดเจน และเพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคม ได้มีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ข้อคิดเห็น และร่วมพิจารณาให้ข้อเสนอแนะประเด็นเชิงนโยบายที่สำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย และความเข้มแข็งของเศรษฐกิจไทย เพื่อนำเสนอรัฐบาลพิจารณาต่อไป

การประชุมประจำปี 2545 ของ สศช. ได้จัดขึ้นในวันที่ 21 มิถุนายน 2545 ณ ศูนย์การประชุมและแสดงสินค้า อิมแพ็ค เมืองทองธานี โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมรวม 1,134 คน ประกอบด้วยกลุ่มข้าราชการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พนักงานรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งข้าราชการการเมือง ประมาณร้อยละ 70 ในขณะที่กลุ่มภาคประชาชน ประกอบด้วย นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคประชาสังคม ผู้แทนชุมชน รวมทั้งสื่อมวลชน มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 30

ดัชนีชี้วัดที่ใช้ในการติดตามประเมินผล

ในการประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของปี 2545 ดังกล่าว สศช. ได้พัฒนาตัวชี้วัดขึ้น 2 ชุด สำหรับวัดผลกระทบจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่มีต่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ดัชนีชุดแรกได้แก่ ***ดัชนีชี้วัดความอยู่ดีมีสุข*** ซึ่งหมายถึง การมีสุขภาพอนามัยที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรู้ มีงานทำที่ทั่วถึง มีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีพ มีครอบครัวที่อบอุ่นมั่นคง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี และอยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่ดีของรัฐ โดยสามารถจำแนกองค์ประกอบได้เป็น 7 ด้าน คือ ด้านสุขภาพอนามัย ความรู้ ชีวิตการทำงาน รายได้และการกระจายรายได้ ชีวิตครอบครัว สภาพแวดล้อม และการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ ทั้งนี้ สศช. ได้นำเสนอดัชนีชี้วัดในการประชุมประจำปีครั้งนี้เพียง 5 ด้าน คือ ความอยู่ดีมีสุขด้านสุขภาพอนามัย ความรู้ ชีวิตการทำงาน รายได้และการกระจายรายได้ และสภาพแวดล้อม สำหรับองค์ประกอบที่เหลืออีก 2 ด้าน คือ ด้านชีวิตครอบครัว และด้านการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ ซึ่งอยู่ระหว่างการพัฒนา จะนำเสนอเพิ่มเติมในปีต่อไป

สำหรับดัชนีชุดที่สองได้แก่ ***ดัชนีชี้วัดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ*** ซึ่งหมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์โลก มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพ และกระจายผลประโยชน์ของการพัฒนาอย่างเป็นธรรม โดยสามารถจำแนกองค์ประกอบได้เป็น 5 ด้าน คือ การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ ภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์โลก การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพ และการกระจายการพัฒนาที่เป็นธรรม ซึ่งในการประชุมประจำปี 2545 นี้ ได้นำเสนอครบทั้ง 5 ด้าน

ผลจากการใช้ดัชนีชี้วัดในการติดตามประเมินผล

ผลจากการวัดผลกระทบของภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่มีต่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยใช้ดัชนีชี้วัดความอยู่ดีมีสุข สรุปได้ว่า ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยโดยรวมลดลงหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ โดยดัชนีความอยู่ดีมีสุขลดลงจากร้อยละ 77.1 ในช่วงก่อนวิกฤต (ปี 2540-41) เหลือร้อยละ 71.3 ในช่วงวิกฤต (ปี 2542-44) และยังอยู่ในสภาพเดิมไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก คือ ประมาณร้อยละ 72.1 ภายหลังวิกฤตผ่านพ้นไป โดยวิกฤตเศรษฐกิจส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการมีงานทำ คนไทยว่างงานมากขึ้นอย่างน่าวิตกและยากจนลงกว่าเดิมมากขึ้น และมีปัญหามากในเรื่องความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินซึ่งรุนแรงขึ้น นอกจากนี้ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังคุกคามคุณภาพชีวิตและความอยู่ดีมีสุขของคนไทยอยู่อย่างต่อเนื่อง

ในการวัดผลกระทบของภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่มีต่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ด้วยดัชนีชี้วัดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ได้ผลสรุปว่า ***การพัฒนาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ผ่านมา ไม่ได้มีส่วนช่วยให้เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งอย่างเพียงพอ*** โดยดัชนีความเข้มแข็งของเศรษฐกิจไทยอยู่ในระดับ 69.48 ในช่วงก่อนวิกฤต และลดลงเหลือ 66.65 ในช่วงวิกฤต และถึงแม้สถานการณ์จะเริ่มดีขึ้นภายหลังวิกฤต แต่ยังคงไม่กลับคืนสู่สภาวะปกติ ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจเริ่มลดน้อยลง ภูมิคุ้มกันลดลงจากความเสี่ยงที่สูงขึ้นของระดับการเปิดประเทศ การขาดดุลการคลังและหนี้สาธารณะที่เพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ เศรษฐกิจไทยยังปรับตัวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก ทำให้ขีดความสามารถในการแข่งขันลดลง

ผลจากการระดมความคิดเห็นในเรื่องทิศทางและแนวทางการพัฒนาประเทศที่สำคัญ

การประชุมประจำปีครั้งนี้ ยังได้มีการระดมความคิดเห็นในเรื่องทิศทางและแนวทางในการพัฒนาประเทศในเรื่องที่สำคัญ โดยได้ผลสรุปดังนี้

- ***ทิศทางการพัฒนาประเทศในอนาคต*** ต้องมุ่งให้เกิดความสมดุลในทุกมิติ โดยใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจแบบคู่ขนาน (Dual Track Plus) ที่ให้ความสำคัญทั้งเศรษฐกิจภายในและภายนอกประเทศ ปรับเปลี่ยนแนวคิดการพัฒนาจากเชิงปริมาณเป็นเชิงคุณภาพให้มากขึ้น และสร้างความเจริญเติบโตอย่างเหมาะสมกับศักยภาพของประเทศ ซึ่งเศรษฐกิจจะเข้มแข็งได้ จะต้องมีการเพิ่มคุณภาพและการบริหารจัดการที่ดี รวมทั้งมีการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ อีกด้วย

- ***แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน*** ควรให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน โดยการปรับนโยบายมหภาคให้สนับสนุนการแก้ปัญหาความยากจน เพิ่มขีดความสามารถและศักยภาพของคนจน เสริมสร้างองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ปรับบทบาทภาครัฐ โดยยึดชุมชนเป็นหลัก และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

- ***การพัฒนาศักยภาพของคนไทยและระบบคุ้มครองทางสังคม*** ควรนำทุนทางสังคมมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเสริมสร้างศักยภาพและการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่คนไทยในทุกช่วงวัยอย่างเป็นระบบ ร่วมมือกับภาคเอกชนในการสร้างแรงงานฝีมือและสร้างผู้ประกอบการที่ดี สร้างและพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมที่เน้นการพึ่งตนเองมากขึ้น รวมทั้งมีการสร้างหลักประกันให้ผู้สูงอายุ เป็นต้น

- ***การดำเนินนโยบายเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจไทยในระยะต่อไป*** ควรให้ความสำคัญในเรื่องการสนับสนุนให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ ลดขนาดของการขาดดุลการคลัง สร้างความเข้มแข็งของภาคเอกชนและเศรษฐกิจระดับจุลภาคให้เป็นพื้นฐานการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ รวมทั้งพัฒนาการค้าและความร่วมมือระหว่างประเทศ

- ***การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*** ต้องคำนึงถึงการสร้างกระบวนทัศน์ร่วม ให้คนไทยมีจริยธรรมด้านสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงกลไกและเครื่องมือในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมออกจากกัน รวมทั้งปรับปรุงรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม และวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมให้มีความน่าเชื่อถือ สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดนโยบายได้

ครม. มอบหมาย สศช. เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงาน

สศช. ได้นำผลที่ได้จากการจัดประชุมประจำปี 2545 ดังกล่าว เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา และคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2545 ให้ สศช. เป็นหน่วยงานกลางในการประสานแนวทางการดำเนินการกับส่วนราชการและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องใน 4 เรื่อง คือ

- ***การแก้ไขปัญหาความยากจน*** โดยการกำหนดพื้นที่เป้าหมายที่มีคนยากจนอยู่หนาแน่น เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญสูง และจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ดังกล่าวแบบบูรณาการ รวมทั้งส่งเสริมบทบาทชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีการพัฒนา ในการแก้ไขปัญหาความยากจนในระดับครัวเรือน ด้วยการจัดลำดับความสำคัญของครัวเรือนที่ยากจน เพื่อใช้เป็นเป้าหมายดำเนินงาน ตลอดจนปรับปรุงและสนับสนุนมาตรการต่าง ๆ ที่มีความสำคัญ ในการแก้ไขปัญหาความยากจน

- ***การพัฒนาศักยภาพคนไทยและระบบการคุ้มครองทางสังคม*** โดยให้มีการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพในแต่ละสาขาอาชีพ การแปลหนังสือ ตำรา เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทย และเร่งรัดการดำเนินโครงการออมเพื่อเกษียณอายุแบบบังคับและสมัครใจให้มีผลบังคับใช้เร็วขึ้น

- ***การพัฒนาความเข้มแข็งของเศรษฐกิจไทย*** ด้วยการกำหนดและดูแลการขยายตัวของเศรษฐกิจให้เป็นไปตามศักยภาพของประเทศ เร่งรัดการจัดตั้งระบบประกันเงินฝาก พัฒนาการค้าและความร่วมมือระหว่างประเทศ พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันระดับวิสาหกิจและระดับสาขาโดยเฉพาะการเข้าถึงแหล่งทุน สร้างความแตกต่างในผลิตภัณฑ์และการพัฒนานวัตกรรมและการเชื่อมโยงธุรกิจกับตลาดต่างประเทศ ปรับปรุงกระบวนการจัดเตรียมโครงการลงทุนขนาดใหญ่ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และดำเนินการปฏิรูปภาครัฐที่ทำหน้าที่จัดหาบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศ

- ***การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*** ด้วยการปรับปรุงระบบการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยเพิ่มความสำคัญของการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม รวมทั้งเร่งรัดการจัดทำร่างพระราชบัญญัติน้ำแห่งชาติให้มีข้อยุติที่ชัดเจนในเรื่องสิทธิการใช้น้ำ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ และอำนาจรัฐในการอนุรักษ์ พัฒนา ฟื้นฟู และจัดสรรน้ำ การได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้เป็นหน่วยประสานงานกลางในเรื่องเหล่านี้ นับเป็นบทบาทที่สำคัญอีกบทบาทหนึ่งของ สศช. ในการช่วยผลักดันแนวทางการพัฒนาประเทศที่สอดคล้องและเป็นไปตามความต้องการของประชาชน ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ การประชุมประจำปี 2545 ของ สศช. เรื่อง **"ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย : 5 ปีหลังวิกฤตเศรษฐกิจ"** ครั้งนี้ ยังได้รับการยอมรับจากสาธารณชนอย่างกว้างขวาง ทั้งจากภาครัฐบาลและประชาชน รวมทั้งสื่อมวลชน ซึ่งได้เผยแพร่ผลการประชุมอย่างต่อเนื่องภายหลังการประชุม อีกทั้งเอกสารประกอบการประชุมยังได้รับความสนใจในการนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางส่งผลให้การจัดประชุมประจำปีเป็นภารกิจที่สำคัญอีกประการหนึ่งของ สศช. ที่จะต้องดำเนินการจัดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีต่อไป

2 การสร้างความรู้ ความเข้าใจสู่สาธารณชน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ ความเข้าใจในทิศทางการพัฒนาประเทศ และการดำเนินงานของ สศช. โดยอาศัยการสื่อสารเพื่อการพัฒนา (Development Communication) และการประชาสัมพันธ์ (Public Relations) มาโดยตลอด ด้วยตระหนักว่าการพัฒนาประเทศให้ประสบความสำเร็จนั้นมิใช่เพียงการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเท่านั้น แต่จะต้องผลักดันให้มีการแปลงแผนฯ สู่การปฏิบัติ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเสริมสร้างให้ทุกภาคส่วนของสังคมได้เกิดความรู้ความเข้าใจในแนวคิด ทิศทาง และยุทธศาสตร์การพัฒนาตามแผนฯ รวมทั้งเข้าใจถึงบทบาทและภารกิจด้านอื่น ๆ ของ สศช.ซึ่งล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ อันจะส่งผลให้ภาคีการพัฒนาต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศ และเกิดการแปลงแผนสู่การปฏิบัติที่ได้ผลอย่างเป็นรูปธรรมในที่สุด

ทั้งนี้ สศช. มีกลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของภาครัฐ กลุ่มนักการเมือง องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นิสิต นักศึกษา สื่อมวลชน องค์กรระหว่างประเทศ และประชาชนทั่วไป โดยในรอบปี 2545 ที่ผ่านมามีการดำเนินงานโดยใช้สื่อและกิจกรรมอย่างผสมผสาน ดังนี้

การสร้างความรู้ความเข้าใจผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ที่ สศช. จัดทำขึ้น

สศช. ได้ผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ในหลากหลายรูปแบบ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และวีดิทัศน์ เพื่อเผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ได้แก่

- **วารสารเศรษฐกิจและสังคม** ได้จัดพิมพ์ต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาถึง 39 ปีแล้ว สำหรับปี 2545 เผยแพร่ราย 2 เดือน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ และการดำเนินงานของ สศช. ในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องความอยู่ดีมีสุขของคนไทย การพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนประตูเศรษฐกิจใหม่ของประเทศ บทเรียนจากวิกฤตและอนาคตของเศรษฐกิจไทย และยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนของประเทศ

- **จดหมายข่าว** สศช. ได้จัดทำจดหมายข่าว 2 ฉบับ ได้แก่ ***"ข่าวการพัฒนา"*** ซึ่งมีการเผยแพร่รายเดือนอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 19 ปี จัดพิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศทั้งในส่วนที่ สศช. รับผิดชอบ และส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานต่าง ๆ และจดหมายข่าว ***"ธนาคารสมอง"*** จัดพิมพ์เผยแพร่ปีละ 1 ฉบับ เพื่อรายงานผลการดำเนินงานของธนาคารสมอง

- **หนังสือพิมพ์** ได้จัดทำ ***"สารสภาที่ปรึกษาฯ"*** ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ขนาดเล็ก (tabloid) เพื่อรายงานความเคลื่อนไหวของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- **โปสเตอร์/แผ่นพับ** เนื่องจากแนวทางการพัฒนาประเทศในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งในเรื่องการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง โดยอาศัยความเข้มแข็งของชุมชน และกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ดังนั้น สศช. จึงได้จัดทำโปสเตอร์และแผ่นพับ ***"แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ฉบับประชาชน"*** เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับกลุ่มผู้นำความคิดและผู้นำชุมชน โดยจัดส่งไปให้องค์กรชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง และห้องสมุดของสถาบันการศึกษาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

- **การจัดทำเว็บไซต์ของ สศช.** www.nesdb.go.th เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ และใช้เป็นช่องทางในการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) ระหว่าง สศช. กับประชาชน โดยจัดทำทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แบ่งสาระการนำเสนอออกเป็นข้อมูลด้านต่าง ๆ 8 ส่วน ได้แก่

(1) ***การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม*** ซึ่งเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ได้แก่ รายได้ประชาชาติและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศรายไตรมาส เศรษฐกิจมหภาค ประชากรและแรงงาน การพัฒนาพื้นที่ชนบทและเมือง โครงสร้างพื้นฐาน รัฐวิสาหกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และงานติดตามประเมินผลการพัฒนา

(2) ***วาระแห่งชาติ*** ได้แก่ การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และความยากจนและการกระจายรายได้

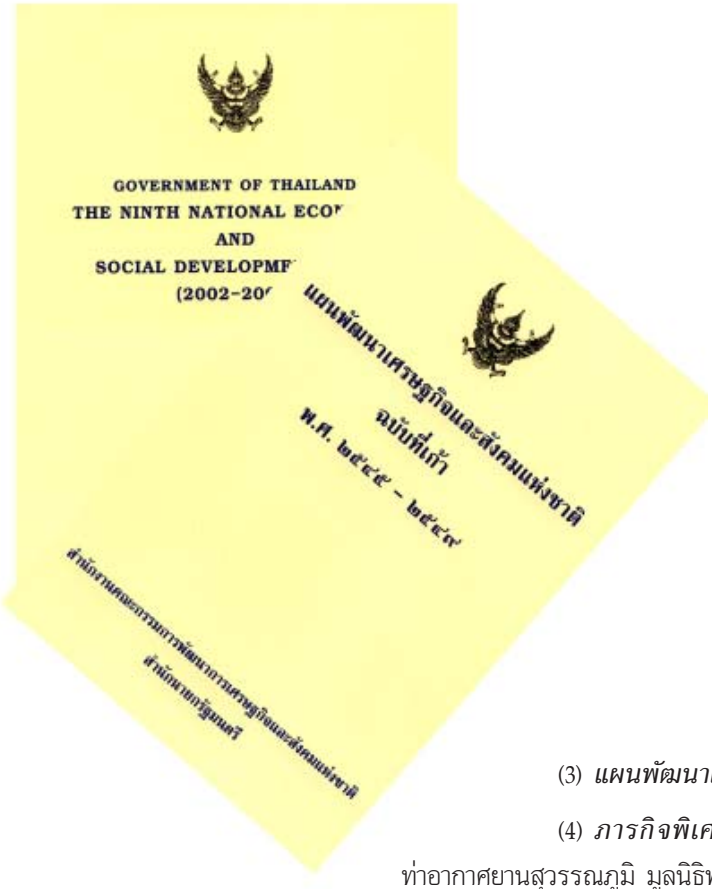

(3) *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*

(4) ***ภารกิจพิเศษ*** ได้แก่ ธนาคารสมอง สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ มูลนิธิพัฒนาไท และคณะกรรมการระดับชาติชุดต่าง ๆ ที่ สศช. เป็นฝ่ายเลขานุการ

(5) ***ข้อมูลด้านการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ*** ได้แก่ การจัดประชุม/สัมมนาของ สศช. การแถลงข่าวและข่าวแจกแก่สื่อมวลชน (Press Release) วารสารและจดหมายข่าว ข่าวความเคลื่อนไหวด้านต่าง ๆ และบทความวิชาการที่น่าสนใจ

(6) *ห้องสมุด สศช.*

(7) *การจัดซื้อพัสดุ* (e-Procurement)

(8) *โครงสร้างของ สศช.*

- **จัดทำหนังสือต่าง ๆ** อาทิ หนังสือแนะนำสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ *"99 คำถามกับสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ"* ฉบับการ์ตูน

- **วีดิทัศน์** จัดทำวีดิทัศน์เรื่อง *"ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย"* เผยแพร่ในการจัดประชุมประจำปี 2545 ของ สศช. และผู้ที่สนใจทั่วไป นอกจากนี้ ได้จัดทำวีดิทัศน์เกี่ยวกับบทบาท ภารกิจของ สศช. เพื่อแนะนำ สศช. แก่ผู้มาเยือนด้วย

- **เพลง** ได้ผลิตเพลงเพื่อแนะนำสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นใหม่ภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เพื่อให้ประชาชนรู้จักสภาที่ปรึกษาฯ มากยิ่งขึ้น

การสร้างความรู้ความเข้าใจผ่านสื่อมวลชน

นอกจากการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ และผลงานของ สศช. โดยส่งไปเผยแพร่แก่กลุ่มเป้าหมายโดยตรงแล้ว สศช. ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากเครือข่ายสื่อมวลชนทั้งของภาครัฐและเอกชน ช่วยเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปสู่ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ผ่านกิจกรรมดังนี้

- **จัดการแถลงข่าวแก่สื่อมวลชน** ในรอบปี 2545 ที่ผ่านมา สศช. ได้จัดการแถลงข่าวแก่สื่อมวลชนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง อาทิ จัดการแถลงข่าวข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) รายไตรมาส จำนวน 4 ครั้ง ในวันที่ 18 มีนาคม 17 มิถุนายน 16 กันยายน และ 16 ธันวาคม 2545 ตามลำดับ

- **จัดรายการเผยแพร่ทางสถานีวิทยุ** เพื่อให้การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างกว้างขวางและทั่วถึงยิ่งขึ้น สศช. ได้จัดรายการในเรื่องต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ทางสถานีวิทยุ ซึ่งมีทั้งรายการของธนาคารสมองและสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์จัดรายการ ***"ธนาคารสมองของคนไทย"*** เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาของวุฒิอาสาธนาคารสมอง อันจะส่งผลให้ประชาชนได้รับทราบความเชี่ยวชาญของวุฒิอาสา และวิธีการขอรับความช่วยเหลือ เริ่มเผยแพร่ตั้งแต่วันที่ 6 สิงหาคม 2545 ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยทั้งระบบเอฟ.เอ็ม และ เอ.เอ็ม.สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ทุกวันอังคาร พุธ และพฤหัสบดี สำหรับผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑลรับฟังได้ทางความถี่ เอฟ.เอ็ม 92.5 เมกกะเฮิรตซ์ เวลา 06.50-07.00 น. ส่วนผู้ที่อาศัยอยู่ในต่างจังหวัดรับฟังทางความถี่ เอ.เอ็ม 891 กิโลเฮิรตซ์ พร้อมสถานีวิทยุในเครือข่ายอีก 16 สถานีทั่วประเทศ ในช่วงเวลา 13.00-13.10 น.ซึ่งมีการกระจายเสียงครอบคลุมพื้นที่ออกอากาศ ร้อยละ 90 ของประเทศ โดยรายการดังกล่าวได้เผยแพร่ต่อเนื่องถึงปี 2546

นอกจากนี้ ได้มีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตามโครงการ ***"เวทีสภาที่ปรึกษาฯเชื่อมโยงการมีส่วนร่วมของประชาชน"*** โดยมีการผลิตและเผยแพร่รายการต่าง ๆ ทั้งทางสถานีวิทยุภาค เอ.เอ็ม.และ เอฟ.เอ็ม.ครอบคลุมทั่วประเทศ ได้แก่ สปอตวิทยุ 4 ชุด สารคดีสั้น 2 นาที และรายการสภาที่ปรึกษาฯ พบประชาชน ความยาว 1 ชั่วโมง

- **การถ่ายทอดสดการประชุม/สัมมนาทางสถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์** ในโอกาสที่ สศช. ได้จัดการประชุมหรือการสัมมนาครั้งสำคัญต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด สศช. ได้ประสานขอความร่วมมือจากสถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ถ่ายทอดสดการประชุม/สัมมนา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนในภูมิภาคนั้น ๆ อาทิ การประชุมประจำปี 2545 ของ สศช. และการสัมมนาวุฒิอาสาธนาคารสมองใน 4 ภูมิภาค

- **การให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชน** ทั้งสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ โดยผู้บริหาร และโฆษก สศช. ได้ให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาประเทศ และภารกิจของ สศช. เป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง

- **การเขียนบทความเผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์** เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในช่วงนั้น ๆ และผลการดำเนินงานของ สศช. เผยแพร่อย่างต่อเนื่อง

การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้มาศึกษา/ดูงาน และการบรรยายให้กับหน่วยงานและองค์กรต่างๆ

ในแต่ละปีได้มีคณะที่สนใจเข้ารับการศึกษาดูงาน และฝึกอบรมที่ สศช. เป็นจำนวนมาก ซึ่งมีทั้งคณะจากในประเทศและต่างประเทศ โดยส่วนใหญ่มีความประสงค์ที่จะรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของ สศช. โดยในปี 2545 ที่ผ่านมามีคณะที่สนใจมาศึกษาดูงาน ณ สศช. รวม 31 คณะ (รายละเอียดตามตารางแนบ)

นอกจากนี้ ได้มีสถาบันการศึกษา หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ขอความร่วมมือจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ สศช. ให้ไปบรรยายเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยอีกเป็นจำนวนมาก

ตารางจำนวนผู้มาเยือน สศช. ในรอบปี 2545

เดือน	หน่วยงาน/สถาบันการศึกษา	จำนวน (คน)
มกราคม	• กระทรวงการคลัง ภูฏาน	3
	• มหาวิทยาลัยเรดแลนด์ สหรัฐอเมริกา	30
	• มหาวิทยาลัยขอนแก่น	40
	• มหาวิทยาลัยวิทวอเตอสแรน อัฟริกาใต้	25
	• จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	7
กุมภาพันธ์	• กระทรวงการต่างประเทศ ฟินแลนด์	15
มีนาคม	• สำนักงาน ก.พ.	25
เมษายน	• คณะเอกอัครราชทูตเกาหลี	5
	• สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเซีย (AIT)	10
	• กระทรวงสาธารณสุข	10
	• วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปากีสถาน	12
	• สถาบันราชภัฏเลย	40
	• กระทรวงสาธารณสุข	10
พฤษภาคม	• สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐอานธระ อินเดีย	60
มิถุนายน	• สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ	3
	• ธนาคารพัฒนาเอเซีย (ADB)	10
กรกฎาคม	• สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม	20
สิงหาคม	• สถาบันราชภัฏภูเก็ต	45
	• คณะสื่อมวลชนมาเลเซีย	10
	• คณะสื่อมวลชนอินเดีย	12
	• สถาบันราชภัฏนครราชสีมา	35
	• คณะกรรมการด้านต่างประเทศของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม	12
	• กระทรวงการคลังและกระทรวงการวางแผน บังกลาเทศ	16
	• คณะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง วางแผน และพัฒนาเศรษฐกิจ สาธารณรัฐยูกานดา	10
กันยายน	• วิทยาลัยเสนาธิการทหาร บังกลาเทศ	55
	• วิทยาลัยเสนาธิการทหาร อินโดนีเซีย	25
	• สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	45
	• สถานเอกอัครราชทูต อินโดนีเซีย	37
ตุลาคม	• ผู้บริหารหนังสือพิมพ์ The Economic Times อินโดนีเซีย	2
	• คณะกรรมาธิการด้านการวางแผน บังกลาเทศ	5
พฤศจิกายน	• กระทรวงการวางแผนและลงทุน เวียดนาม	8
	รวม	642

4

ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการ สศช.

ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการ สศช.

ในปีงบประมาณ 2545 มีเรื่องที่ สศช. ได้เสนอเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ แผนพัฒนารายสาขา แผนเฉพาะเรื่อง แผนงาน โครงการทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ใช้เงินกู้ทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นโครงการที่มีวงเงินลงทุนสูงตั้งแต่ 1,000 ล้านบาทขึ้นไป หรือโครงการที่มีวงเงินลงทุนต่ำกว่านั้น แต่มีประเด็นเชิงนโยบายซึ่งกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งรัฐวิสาหกิจ ยกเว้นรัฐวิสาหกิจที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการเงินเสนอต่อ สศช. เพื่อนำเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี

โดยคณะกรรมการฯ ได้ใช้**หลักเกณฑ์และแนวทางการพิจารณา**ในประเด็นต่าง ๆ คือ บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การพิจารณาภาพรวมผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่ผ่านมา สภาวะแวดล้อมทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และข้อจำกัดของประเทศ ความเหมาะสมทางด้านฐานะการเงินของประเทศ ความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาล ความจำเป็นของเรื่องหรือโครงการที่จะต้องดำเนินการ โดยพิจารณาจากความสมบูรณ์และความเชื่อมโยงกับเรื่องหรือโครงการอื่น ๆ ความเหมาะสมทางด้านกายภาพ การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ความเหมาะสมด้านเศรษฐกิจ สังคม การประมาณค่าใช้จ่ายของโครงการ ความเหมาะสมของแหล่งที่มาของเงินลงทุน และความคุ้มค่าของการลงทุน ผลตอบแทนโครงการ การวิเคราะห์ความไว ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความเหมาะสมด้านการบริหารจัดการโครงการ ฐานะการเงินของรัฐวิสาหกิจ ผลกระทบต่อนโยบายเศรษฐกิจโดยตรง การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาคน ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การติดตามประเมินผล และการสร้างความเป็นธรรมในสังคม ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ประชาชนอยู่ดีมีสุข และเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่อไปในอนาคต

ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ 2545 (1 ตุลาคม 2544-30 กันยายน 2545) คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาเรื่องต่าง ๆ ซึ่ง สศช.ได้นำเสนอ คิดเป็นวงเงินลงทุนที่พิจารณาทั้งหมดรวม 226,616.13 ล้านบาท คณะกรรมการฯ ให้ความเห็นชอบ 99,643.12 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 43.9 ของวงเงินเสนอทั้งหมด โดยมีสาระสำคัญของเรื่องที่ผ่านการพิจารณา ดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม

ได้พิจารณาเรื่องที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ซึ่ง สศช. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดทำขึ้นรวม 3 เรื่อง ดังนี้

(1) ร่างแผนคุ้มครองและส่งเสริมแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)

สศช. ร่วมกับกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้จัดทำร่างแผนคุ้มครองและส่งเสริมแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศฯ เสนอต่อคณะกรรมการฯ พิจารณาให้ข้อเสนอแนะ สาระสำคัญของร่างแผนฯ ประกอบด้วย สถานการณ์และแนวโน้มการมีงานทำในต่างประเทศ วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนงานฯ ยุทธศาสตร์การคุ้มครองและส่งเสริมแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศและแนวทางการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ และใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการ และให้สำนักงบประมาณใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดสรรงบประมาณต่อไป

คณะกรรมการฯ พิจารณาให้ความเห็นชอบ เนื่องจากเป็นแผนเชิงรุกเพื่อใช้สำหรับแก้ปัญหาแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ โดยมี***ข้อเสนอแนะ***ว่าควรมีกลไกติดตามสถานการณ์ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งควรมีการศึกษา วิจัย สำรวจ และติดตามข้อมูลความต้องการแรงงานไทยในตลาดต่างประเทศ ควรหาวิธีกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องค่าใช้จ่ายการเดินทางไปทำงานต่างประเทศในแต่ละประเทศของแรงงานไทยให้มีความชัดเจนและเป็นธรรม ด้านรูปแบบการจัดหางานควรมีความหลากหลาย รวมถึงการจัดมูลนิธิเพื่อจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศที่ดำเนินการโดยผู้มีความรู้ซึ่งเกษียณอายุแล้วและประสงค์จะใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม นอกจากนี้ ควรใช้จุดแข็งของแรงงานไทยด้านงานบริการ และเรื่องอาหารไทยรุกเข้าไปในตลาดแรงงาน ตลาดต่างประเทศ เพื่อขยายตลาดแรงงานไทย

(2) ร่างแนวทางประสานการจัดโครงข่ายการคุ้มครองทางสังคม สำหรับผู้ด้อยโอกาสและคนยากจน

คณะกรรมการฯ ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการประสานการจัดโครงข่ายการคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้ด้อยโอกาส ทำหน้าที่ประสานนโยบายและจัดทำกรอบทิศทางการจัดโครงข่ายการคุ้มครองทางสังคม ประสานการกำหนดสถานะของประเทศในกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ จัดทำกรอบแนวคิดแผนงานโครงการเพื่อแปลงกรอบนโยบายไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งติดตามประเมินผลและจัดทำเครื่องชี้วัดความด้อยโอกาสในชุมชน คณะอนุกรรมการดังกล่าว มี สศช. เป็นฝ่ายเลขานุการ และได้เสนอร่างแนวทางดังกล่าวต่อคณะกรรมการฯ พิจารณาในสาระสำคัญ ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ส่วนหลัก คือ สถานการณ์และข้อเท็จจริง ปัจจัยและเงื่อนไขที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานในอนาคต แนวคิดพื้นฐาน ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนากลไก/มาตรการที่มีอยู่ทุกระดับ และสร้างกลไก/มาตรการใหม่ในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ด้อยโอกาสและคนยากจน *รวมทั้งข้อเสนอการจัดการโครงข่ายการคุ้มครองทางสังคม ซึ่งประกอบไปด้วยการกำหนดมาตรการระยะสั้นและระยะยาวและแนวทางการแปลงมาตรการไปสู่การปฏิบัติ*

คณะกรรมการฯ ให้ความเห็นชอบในหลักการ โดยมี*ความเห็นเพิ่มเติม*ว่าการจัดการโครงข่ายการคุ้มครองทางสังคมฯ ควรให้ความสำคัญกับพื้นฐานทางสังคมไทย และความได้เปรียบจากทุนทางสังคม และทุนปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งควรปรับประเด็นที่ขอความเห็นชอบให้หน่วยงานใช้ข้อเสนอแนวทางการประสานการจัดโครงข่ายการคุ้มครองทางสังคมฯ เป็นแนวทางการเสนอของบประมาณและสำนักงบประมาณใช้เป็นกรอบในการจัดสรรงบประมาณ เนื่องจากรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณไปมากแล้ว และมีหลายหน่วยงานรับผิดชอบ ดังนั้น เพื่อให้การลงทุนเกิดประโยชน์สูงสุด จึงควรเน้นในเรื่องการบริหารจัดการ โดยมีหน่วยงานกลางทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสาน ซึ่งอาจเป็นกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรให้ความสำคัญกับกลไกการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) โดยการจัดตั้งระบบที่ปรึกษา (Consultancy Service) ควรมีการเชื่อมโยงกับงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้ความหมายของชุมชนให้ชัดเจน และเห็นควรให้คณะอนุกรรมการประสานการจัดโครงข่ายการคุ้มครองทางสังคมฯ ทำหน้าที่ต่อไป จนกระทั่งกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จะจัดตั้งขึ้นเดือนตุลาคม 2545 และต้องใช้เวลาอีกระยะในการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับงานการจัดโครงข่ายการคุ้มครองทางสังคมได้

(3) โครงการเงินกู้เพื่อพัฒนาคุณภาพบริการสาธารณสุขในสังกัดกรุงเทพมหานคร

โครงการมีเป้าหมาย เพื่อจัดซื้อครุภัณฑ์ทางการแพทย์ สำหรับโรงพยาบาลสิรินธร/ศูนย์บริการสาธารณสุขที่ก่อสร้างใหม่ 194 รายการ มีระยะเวลาของโครงการ 10 ปี (พ.ศ. 2546-2555) และมีค่าใช้จ่ายของโครงการ วงเงิน 1,222.89 ล้านบาท แยกเป็นงบประมาณกรุงเทพมหานคร 121.19 ล้านบาท และเงินกู้จากประเทศเดนมาร์ก 1,101.7 ล้านบาท

คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าควรให้การสนับสนุนโครงการ เพื่อเสริมสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการรักษาพยาบาลของประชากรในกรุงเทพมหานคร และเป็นการพัฒนาคุณภาพการให้บริการให้มีศักยภาพในการเป็นเครือข่ายเพื่อรองรับโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ซึ่งเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล โดยมี*ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม*ว่า ในการจัดทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง ขอให้กำหนดเงื่อนไขที่รัดกุมเกี่ยวกับบริการหลังการขาย การซ่อมบำรุงและการฝึกอบรมบุคลากรให้ชัดเจน ควรมีการติดตามประเมินผลโครงการในเชิงคุณภาพการให้บริการ พร้อมทั้งสร้างตัวชี้วัดการดำเนินงานที่ชัดเจน ให้กรุงเทพมหานครพิจารณาปรับปรุง รายละเอียดของรายการครุภัณฑ์สำหรับการติดตั้งแบบคอมพิวเตอร์เพื่อการบริหารและรายการ Projector Multimedia ของสำนักอนามัยและให้ใช้เงินงบประมาณปกติของกรุงเทพมหานครในการดำเนินงาน และก่อนลงนามในสัญญาเงินกู้ ขอให้กรุงเทพมหานครปรับปรุงโครงการให้ชัดเจนตามความเห็นของคณะกรรมการฯ โดยเฉพาะเงื่อนไขด้านราคาครุภัณฑ์การแพทย์ที่ผลิตในประเทศเดนมาร์กต้องเทียบเคียงได้กับราคาตลาดของผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน นอกจากนี้ คณะกรรมการฯ ให้*ข้อสังเกต*ว่าในการพิจารณาโครงการเงินกู้ของหน่วยงานบริหารส่วนท้องถิ่น จะต้องพิจารณาภาพรวมฐานะการคลังและการก่อหนี้ผูกพันของประเทศด้วย และให้มีการประเมินผลโครงการที่ได้รับอนุมัติแล้วว่าคุ้มค่าต่อการลงทุนและเกิดประสิทธิภาพเพียงใด

2. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

มีเรื่องพิจารณา 1 เรื่อง คือ **กรอบนโยบายและหลักเกณฑ์การจัดทำโครงการเงินกู้ด้านสิ่งแวดล้อม**

กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำข้อเสนอโครงการก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยแบบผสมผสานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น และโครงการก่อสร้างและปรับปรุงระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียของเทศบาลนครเชียงใหม่ เพื่อบรรจุในแผนการก่อหนี้จากต่างประเทศประจำปี 2545 ซึ่งข้อเสนอโครงการดังกล่าวให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาโดยการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Structural Measure) และใช้เทคโนโลยีที่ต้องลงทุนสูง รวมทั้งขาดข้อเสนอการพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการกำหนดมาตรการด้านอื่นรองรับ (Non-Structural Measure) ประกอบกับยังมีโครงการลักษณะนี้อีกเป็นจำนวนมากที่อยู่ระหว่างการนำเสนอคณะกรรมการฯ จึง***มีมติให้ปรับปรุงโครงการ***ทั้ง 2 โครงการ และ***มอบหมายให้ สศช. ยกร่างกรอบนโยบายและหลักเกณฑ์การจัดทำข้อเสนอโครงการด้านการจัดการมูลฝอยและระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน*** เพื่อเป็นการกลั่นกรองโครงการเบื้องต้น และเพื่อให้การจัดการโครงการและการดำเนินงานด้านนี้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สศช. ได้พิจารณาทบทวนนโยบายในระดับต่าง ๆ และหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยและการบำบัดน้ำเสียชุมชนในปัจจุบันแล้ว พบว่า กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมได้จัดทำนโยบาย มาตรการและหลักเกณฑ์มาตรฐานด้านเทคนิคไว้แล้ว แต่ยังขาดกรอบนโยบายเชิงยุทธศาสตร์ในภาพรวม จึงได้จัดทำข้อเสนอกรอบนโยบายการลงทุนด้านการจัดการมูลฝอยและการบำบัดน้ำเสียชุมชน ซึ่งครอบคลุมแนวทางการบริหารจัดการ การเลือกใช้เทคโนโลยี หลักเกณฑ์และกฎระเบียบวิธีการจัดการ มาตรการทางกฎหมายและมาตรการจูงใจ รวมทั้งกรอบการลงทุนเพื่อใช้ในการพิจารณาจัดสรรทรัพยากรของรัฐให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสอดคล้องกับแนวยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

3. การบริหารเศรษฐกิจของประเทศให้มีเสถียรภาพ

มีเรื่องที่เสนอเพื่อพิจารณา 3 เรื่อง ดังนี้

(1) โครงการพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการวางแผนและเตือนภัยเศรษฐกิจและสังคม : ข้อเสนอโครงการเพื่อขอใช้งบประมาณจากค่าใช้จ่ายสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ (58,000 ล้านบาท)

สศช. ได้เสนอโครงการดังกล่าวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำข้อมูลสถิติตัวเลขรายไตรมาส สำรวจปรับปรุงเครื่องชี้วัดความยากจนและการกระจายรายได้ และการจัดทำระบบการรายงานข้อมูลให้อยู่ในรูปอิเล็กทรอนิกส์ มีการดำเนินงานโดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 14 หน่วยงาน สศช. ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานหลัก สาระสำคัญของกิจกรรมภายใต้โครงการ ประกอบด้วย การปรับปรุงข้อมูลเดิมให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ การเพิ่มความถี่ การรายงานข้อมูล การจัดทำระบบการรายงานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ การสำรวจข้อมูลการกระจายรายได้ ภารกิจหลักของโครงการ คือ การจ้างลูกจ้างชั่วคราวเพื่อสำรวจจัดเก็บข้อมูล การจ้างที่ปรึกษาเพื่อประมวล จัดทำฐานข้อมูล ระบบการเผยแพร่ และรายงานผล ใช้เวลาดำเนินการ 12 เดือน (ปีงบประมาณ 2545) วงเงินงบประมาณทั้งสิ้น 599,966.20 บาท

คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่า วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการยังไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์โครงการที่จะขอใช้เงินงบประมาณค่าใช้จ่ายสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ นอกจากนั้น สศช. ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาข้อมูล เครื่องชี้อื่น ๆ รวมทั้งการพัฒนาข้อมูลทั้งในระดับมหภาคและรายสาขาการตรวจสอบโครงการที่เสนอมาว่ามีการซ้ำซ้อนกับงานของกระทรวงที่มีการดำเนินการแล้วหรือไม่ และเมื่อจัดทำข้อมูลได้แล้ว ควรให้หน่วยงานที่จัดทำโครงการนำภารกิจที่พัฒนาขึ้นใหม่บรรจุไว้ในงานปกติในปีต่อไปด้วย

สศช. จึงได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปรับปรุงข้อเสนอโครงการตามความเห็นคณะกรรมการฯ แล้วนำเสนอเพื่อพิจารณาอีกครั้ง ซึ่ง***คณะกรรมการฯ เห็นควรสนับสนุน***โครงการดังกล่าว และ***เห็นชอบให้เสนอขอใช้งบประมาณจากค่าใช้จ่ายสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ*** (58,000 ล้านบาท) ในงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2545 วงเงิน 610,380,744 บาท โดยมี***ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม*** คือ สศช. ควรปรับชื่อโครงการให้สื่อวัตถุประสงค์ของโครงการในอันที่จะพัฒนาการจัดทำรายงานผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศรายไตรมาส (QGDP) และการพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินผลนโยบายให้มีประสิทธิภาพ สศช. ควรแยกกิจกรรมภายใต้โครงการฯ ให้ชัดเจน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มกิจกรรมที่ต้องการข้อมูลที่มีความต่อเนื่อง มีคุณภาพและความถี่ในการจัดเก็บสูง และกลุ่มกิจกรรมที่มีข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินผลนโยบาย และจัดสรรงบประมาณ นอกจากนั้น จะต้องผลักดันให้เกิดการพัฒนาระบบฐานข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่มีคุณภาพและเชื่อถือได้ แล้วนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณากำหนดให้เป็นนโยบายถาวรให้เกิดความต่อเนื่องในระยะยาว และ สศช. ควรริเริ่มจัดทำและผลักดันยุทธศาสตร์การพัฒนาและเชื่อมโยงข้อมูลด้านต่าง ๆ ของประเทศ วิเคราะห์และเสนอแนะนโยบายเพื่อเตือนภัยรัฐบาลให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก รวมทั้งสื่อสารให้สังคมได้รับรู้ข้อมูลที่ถูกต้องอย่างกว้างขวางและทั่วถึง

(2) การรายงานเครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจของ สศช.

สศช. ได้ขอรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเหมาะสมของเครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจรายเดือนเพิ่มเติมที่สามารถประสานให้หน่วยงานจัดส่งให้ สศช. และเครื่องชี้เพิ่มเติมที่อาจมีความสำคัญมากขึ้นในอนาคตและแนวทางการเผยแพร่

คณะกรรมการฯ เห็นชอบให้ดำเนินการจัดทำรายงานเครื่องชี้วัดภาวะเศรษฐกิจเพิ่มเติมตามที่เสนอ โดยมี***ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม***ว่า ควรเพิ่มดัชนีที่สะท้อนภาคเกษตรในเชิงปริมาณและราคาผลผลิตทางการเกษตรหลัก ๆ รวมถึงเพิ่มดัชนีที่สามารถชี้วัดคุณภาพแรงงาน นอกจากนั้น ควรจัดให้มีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำและพัฒนาแบบจำลองเศรษฐมิติที่มีความซับซ้อนสามารถใช้อธิบายและคาดการณ์ภาวะเศรษฐกิจได้ดีกว่าแบบจำลองที่ใช้ในปัจจุบัน

(3) ภาพรวมการก่อหนี้เงินกู้จากต่างประเทศ และแผนโครงการเงินกู้ต่างประเทศ 3 ปี (พ.ศ. 2547-2549)

สศช. ได้เสนอเรื่อง แผนโครงการเงินกู้ต่างประเทศ 3 ปี ต่อคณะกรรมการฯ พิจารณาให้ความเห็นชอบ เพื่อนำเสนอคณะกรรมการนโยบายหนี้ของประเทศรายงานคณะรัฐมนตรีทราบและสั่งการให้หน่วยงานต่าง ๆ เร่งเตรียมรายละเอียดของโครงการเสนอ สศช. พิจารณาตามกระบวนการพิจารณาโครงการเงินกู้ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

- *ภาพรวมการใช้เงินกู้ต่างประเทศในระยะ 40 ปีของการพัฒนาตามช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-8* รัฐบาลได้กู้เงินจากต่างประเทศ รวมทั้งสิ้น 47,595.30 ล้านเหรียญสหรัฐ ส่วนใหญ่เพื่อพัฒนาสาขาคมนาคมและสื่อสาร รองลงมา ได้แก่ สาขาพลังงานและเพื่อการปรับโครงสร้างและฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ในขณะที่สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และสาขาสาธารณสุขมีการก่อหนี้น้อยที่สุด ตามลำดับ เปรียบเทียบการใช้เงินกู้ต่างประเทศกับ GDP เมื่อเกิดวิกฤตทางการเงินขึ้นในปี 2540 มีการก่อหนี้ร้อยละ 13.69 ของ GDP เงินกู้ต่างประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-8 เป็นการกู้จากสถาบันการเงินระหว่างประเทศ รัฐบาลต่างประเทศและตลาดเงินในต่างประเทศในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-5 มีแหล่งเงินกู้สำคัญ คือ สถาบันการเงินระหว่างประเทศโดยเฉพาะธนาคารโลก ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6-8 รัฐบาลญี่ปุ่นเป็นแหล่งเงินกู้สำคัญของไทย

- *แผนโครงการเงินกู้ต่างประเทศ 3 ปี (พ.ศ. 2547-2549)* มีโครงการทั้งหมดที่ยื่นเสนอขอบรรจุในแผนซึ่งเป็นโครงการปี 2547 จำนวน 61 โครงการ วงเงิน 6,590.31 ล้านเหรียญสหรัฐ ปี 2548 จำนวน 19 โครงการ วงเงิน 1,575.82 ล้านเหรียญสหรัฐ และ ปี 2549 จำนวน 16 โครงการ วงเงิน 1,206.89 ล้านเหรียญสหรัฐ ส่วนใหญ่เป็นโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งนี้ในปีงบประมาณ 2547 มีโครงการที่เสนอมา 61 โครงการ เห็นควรสนับสนุน 26 โครงการ วงเงิน 4,138.35 ล้านเหรียญสหรัฐ โดยมีหลักเกณฑ์จัดลำดับความสำคัญดังนี้ คือ 1) ความสามารถในการสร้างรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ 2) การเพิ่มความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 3) การเพิ่มประสิทธิภาพด้านแรงงาน 4) การเพิ่มความสมบูรณ์ของโครงสร้างพื้นฐาน 5) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 6) ความจำเป็นเร่งด่วนที่หากมีการชะลอโครงการ จะทำให้เกิดความเสียหาย

คณะกรรมการฯ ให้ความเห็นชอบในหลักการ โดยมี*ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม* การจัดลำดับความสำคัญของโครงการในแผนโครงการเงินกู้ฉบับต่อไป ดังนี้ *ด้านการพิจารณาวิเคราะห์ความเหมาะสมและการจัดลำดับความสำคัญของโครงการเงินกู้ต่างประเทศ* สศช. ควรแบ่งกลุ่มโครงการออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มโครงการที่แสวงหากำไรในเชิงพาณิชย์ (Commercial basis) และกลุ่มโครงการที่ไม่แสวงหากำไรในเชิงพาณิชย์ (non-commercial basis) นอกจากนั้น ในการจัดลำดับความสำคัญของกลุ่มควรเพิ่มการพิจารณาภาพรวมของการดำเนินงานที่ผ่านมาของโครงการหรือหน่วยงานที่ยื่นเสนอขอกู้ว่ามีศักยภาพในการดำเนินงานและใช้คืนเงินกู้ได้มากน้อยเพียงไร และควรพิจารณาปรับหลักเกณฑ์บางประการจากการให้คะแนนมาเป็นลักษณะข้อมูลในเชิงปริมาณ (Quantitative) ให้มากขึ้น ควรพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของโครงการเงินกู้ต่างประเทศเข้าไปรวมไว้ในระบบงบประมาณปกติหรือไม่ เนื่องจากเงินกู้ต่างประเทศนั้นนับเป็นภาระของงบประมาณเช่นกัน และมี*ข้อสังเกต*ว่า ในระยะต่อไปการจัดหาเงินกู้ต่างประเทศของรัฐวิสาหกิจอาจทำให้ประเทศเสียวินัยด้านการบริหารหนี้ต่างประเทศได้ เนื่องจากการแปรรูปรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่เป็นบริษัทมหาชนไม่มีข้อกำหนดให้ต้องส่งโครงการเงินกู้ให้คณะกรรมการนโยบายหนี้ของประเทศพิจารณาอีกต่อไป ทั้งนี้ มอบหมายให้ สศช. นำแผนโครงการเงินกู้ต่างประเทศ 3 ปี (พ.ศ. 2547-2549) พร้อมทั้งผลการจัดลำดับความสำคัญของโครงการเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายหนี้ของประเทศ เพื่อนำไปรายงานต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบและสั่งการให้หน่วยงานต่างๆ เร่งเตรียมรายละเอียดของโครงการในแผนฯ และให้นำเสนอ สศช. ตามกระบวนการพิจารณาโครงการเงินกู้ เพื่อให้พร้อมพิจารณาความเหมาะสมของโครงการเงินกู้ประจำปีในปีที่กำหนดต่อไป

4. การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

พิจารณาเรื่องที่เป็นการลงทุนทางด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ จำนวน 8 เรื่อง ดังนี้

(1) งบประมาณประจำปี 2546 ของรัฐวิสาหกิจ

สศช. ในฐานะกรรมการและเลขานุการ คณะอนุกรรมการพิจารณางบลงทุนของรัฐวิสาหกิจ ทำหน้าที่พิจารณางบลงทุนตามระเบียบว่าด้วยงบลงทุนของรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2522 ได้เสนองบประมาณประจำปี 2546 ของรัฐวิสาหกิจ ต่อคณะกรรมการฯ พิจารณาและนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติต่อไป โดยรัฐวิสาหกิจทั้ง 50 แห่ง เสนอขออนุมัติงบลงทุนปีงบประมาณ 2546 ทั้งสิ้น 222,596 ล้านบาท และประมาณจ่ายลงทุนรวมทั้งสิ้น 167,732 ล้านบาท เมื่อเทียบกับ Retained Income (RI) ที่คาดว่าจะจัดหาได้ 161,607 ล้านบาทแล้ว ฐานะรัฐวิสาหกิจโดยรวมขาดดุล 6,125 ล้านบาท หรือร้อยละ 0.1 ของ GDP ซึ่งจากงบประมาณที่รัฐวิสาหกิจเสนอมา คณะอนุกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นสมควรให้รัฐวิสาหกิจ***ดำเนินการลงทุนได้ 191,202 ล้านบาท และเบิกจ่ายได้ 146,235 ล้านบาท หรือร้อยละ 76 ของวงเงินดำเนินการ โดยยอดอนุมัติเบิกจ่ายดังกล่าวจะทำให้ฐานะโดยรวมของรัฐวิสาหกิจเกินดุล 15,372 ล้านบาท หรือร้อยละ 0.27 ของ GDP*** โดยมีสัดส่วนการลงทุนของรัฐวิสาหกิจต่อรัฐบาลเท่ากับ 0.7 ทั้งนี้ได้พิจารณาโดยยึดหลักเกณฑ์การพิจารณางบลงทุนประจำปี ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจ ตอบสนองนโยบายของรัฐบาลปัจจุบัน สนับสนุนแนวทางการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และความพร้อมของรัฐวิสาหกิจที่จะสามารถดำเนินการได้จริงในปี 2546

คณะกรรมการฯ ได้เห็นชอบกับข้อเสนอของคณะอนุกรรมการพิจารณางบลงทุนของรัฐวิสาหกิจ ด้านงบประมาณลงทุนปี 2546 วงเงินดำเนินการ จำนวน 191,202 ล้านบาท วงเงินเบิกจ่าย 146,235 ล้านบาท หรือร้อยละ 76 ทั้งนี้จะทำให้รัฐวิสาหกิจในภาพรวมมีฐานะเกินดุลร้อยละ 0.27 ของ GDP นอกจากนั้นควรกำหนดเป้าหมายให้รัฐวิสาหกิจแต่ละแห่งต้องเบิกจ่ายอย่างต่ำร้อยละ 90 ของวงเงินที่ได้รับอนุมัติให้เบิกจ่าย ***สศช. ควรรับผิดชอบกำกับดูแลวงเงินเบิกจ่าย***ของรัฐวิสาหกิจทั้งในส่วนที่ได้รับอนุมัติแล้ว และที่จะอนุมัติเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับกรอบการจ่ายลงทุนตามนโยบายงบประมาณดังกล่าว แล้วรายงานคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

ทั้งนี้ คณะกรรมการฯ มี***ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม***เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจในด้านการปรับกลยุทธ์การดำเนินกิจการ การเพิ่มบทบาทภาคเอกชน การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลทางการเงินและการดำเนินงาน เร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหาหนี้สินและฟื้นฟูฐานะการเงิน การกำหนดหลักเกณฑ์การขอรับการอุดหนุนจากรัฐ โดยมี***ข้อสังเกต***ว่าควรให้ความสำคัญในการเร่งรัดแก้ไขฐานะทางการเงินของรัฐวิสาหกิจที่มีผลขาดทุนสะสมควบคู่ไปกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ควรมีการผลักดันให้มีการวิเคราะห์ต้นทุนนโยบายก่อนที่จะนำไปสู่การกำหนดนโยบายและการดำเนินงานเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารการคลังอย่างมีประสิทธิภาพ

(2) ด้านพลังงาน

2.1 แผนปรับปรุงและขยายระบบจำหน่ายพลังไฟฟ้า ฉบับที่ 9 ปีงบประมาณ 2545-2550 ของการไฟฟ้านครหลวง

กระทรวงมหาดไทยได้เสนอแผนปรับปรุงและขยายระบบจำหน่ายพลังไฟฟ้า ซึ่งประกอบด้วย แผนงานพัฒนาระบบสถานีต้นทางและสถานีย่อย แผนงานพัฒนาระบบสายส่งพลังไฟฟ้า แผนงานพัฒนาระบบจ่ายไฟแรงดันกลางและต่ำ แผนงานเปลี่ยนระบบสายป้อนอากาศเป็นสายป้อนใต้ดิน แผนงานประสานงานสาธารณูปโภค แผนงานเปลี่ยนแรงดันไฟฟ้าจาก 12 KV เป็น 24 KV และแผนงานเพิ่มประสิทธิภาพในการจ่ายไฟฟ้า มีวงเงินลงทุนรวม 53,489.92 ล้านบาท เป็นเงินกู้ต่างประเทศ 17,452.34 ล้านบาท เงินกู้ในประเทศ 18,300.00 ล้านบาท และเงินรายได้ กฟน. 17,737.58 ล้านบาท ซึ่ง***คณะกรรมการฯ ได้พิจารณารวม 2 ครั้ง*** ดังนี้

ครั้งที่ *1* คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าการพยากรณ์ความต้องการไฟฟ้าอาจสูงเกินจริง และดัชนีชี้วัดคุณภาพ (SAIFI และ SAIDI) ที่นำเสนอ อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ชี้ให้เห็นว่าระบบจำหน่ายที่มีอยู่ยังสามารถรับภาระได้ กฟน. ควรปรับแบ่งแผนงานออกเป็นแผนงานย่อย เพื่อให้สอดคล้องกับการแปรรูปฯ โดย***ให้ กฟน. เสนอแผนการลงทุนช่วงแรก 2 ปี*** (พ.ศ. 2545-2546) ก่อนการแปรรูปก่อน รวมทั้ง***พิจารณาปรับเปลี่ยนแหล่งเงิน*** เพื่อลดภาระหนี้ของประเทศและสนับสนุนอุตสาหกรรมในประเทศ

ครั้งที่ *2* กฟน. ได้ปรับปรุงแผนฯ ตามความเห็นของคณะกรรมการฯ โดยยังคงยึดหลักการลงทุนที่จำเป็นเพื่อพัฒนาและรักษาคุณภาพการให้บริการและได้แยกเป็น 3 แผนงาน คือ แผนพัฒนาและรักษาคุณภาพการให้บริการ ปีงบประมาณ 2545-2546 วงเงินลงทุน 11,420.60 ล้านบาท แผนปรับปรุงสายส่ง 230 KV วงเงินลงทุน 4,496.10 ล้านบาท และแผนปรับปรุงและขยายระบบจำหน่ายพลังไฟฟ้า ปีงบประมาณ 2547-2550 แยกเป็น 2 กรณี กรณีความต้องการใช้ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 วงเงินลงทุน 35,230.80 ล้านบาท และกรณีเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.32 วงเงินลงทุน 28,010.30 ล้านบาท

คณะกรรมการฯ เห็นควรให้ กฟน. ลงทุนใน 2 แผนงาน คือ แผนพัฒนาและรักษาคุณภาพการให้บริการปีงบประมาณ 2545-2546 วงเงินลงทุน 11,420.60 ล้านบาท และแผนปรับปรุงสายส่ง 230 KV สถานีต้นทางบางกะปิ-สถานีต้นทางชิดลม วงเงินลงทุน 4,496.10 ล้านบาท

2.2 โครงการขยายระบบส่งไฟฟ้า ระยะที่ 10 ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ได้เสนอโครงการขยายระบบส่งไฟฟ้า ระยะที่ 10 ของ กฟผ. โครงการดังกล่าวประกอบด้วย แผนงานก่อสร้างสายส่งวงจรคู่และสถานีไฟฟ้าแรงสูงใหม่ ปรับปรุงและเปลี่ยนแรงดันสายส่งไฟฟ้า ติดตั้งหม้อแปลงเพิ่มเติม และอื่น ๆ มีทั้งหมด 14 แผนงาน โดยดำเนินงานในเขตภาคกลาง 5 แผนงาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 แผนงาน ภาคใต้ 2 แผนงาน ภาคเหนือ 1 แผนงาน และงานอื่น ๆ 3 แผนงาน มีระยะเวลาดำเนินการ 4 ปี (พ.ศ. 2545-2548) ใช้วงเงินลงทุนรวม 13,600 ล้านบาท โดยเป็นเงินตราต่างประเทศ 6,320 ล้านบาท และเงินบาท 7,280 ล้านบาท

"คณะกรรมการฯ ได้มอบหมายให้ สศช. ติดตามประเมินผลโครงการลงทุนที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการฯ ไปแล้ว ว่ามีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ และผลตอบแทนทางการเงินเป็นไปตามแผนงานที่ได้รับอนุมัติหรือไม่ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด"

คณะกรรมการฯ เห็นชอบให้ กฟผ. ดำเนินโครงการฯ ในวงเงินลงทุน 13,600 ล้านบาท โดยปรับระยะเวลาดำเนินงานจาก 4 ปี (2545-2548) เป็น 5 ปี (2545-2549) เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการติดตามและประเมินผลโครงการ และควรปรับโครงสร้างแหล่งเงินลงทุนโครงการ จากการกู้ต่างประเทศมาเป็นการใช้จากส่วนทุนแทน โดยเร่งการแปรรูป กฟผ. และนำหุ้นเข้าขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยให้แล้วเสร็จตามที่ได้กำหนดไว้ พร้อมนี้คณะกรรมการฯ ได้***มอบหมายให้ สศช. ติดตามประเมินผลโครงการลงทุนที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการฯ ไปแล้ว*** ว่ามีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ และผลตอบแทนทางการเงินเป็นไปตามแผนงานที่ได้รับอนุมัติหรือไม่ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด แล้วนำเสนอคณะกรรมการฯ เพื่อทราบและให้ถือเป็นหลักในการติดตามผลงานต่อไป

(3) ด้านการขนส่ง

3.1 โครงการรถไฟฟ้าสายสีน้ำเงิน ช่วงหัวลำโพง-บางแค ตอนหัวลำโพง-บางหว้า

สำนักนายกรัฐมนตรีได้ส่งเรื่องโครงการรถไฟฟ้าสายสีน้ำเงินฯ ให้ สศช. พิจารณาเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ตามขั้นตอนตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 โดยการดำเนินการก่อสร้างรถไฟฟ้าระบบขนส่งมวลชนความจุสูง (Heavy Rail System) ระยะทางทั้งสิ้น 8-7 กม. เป็นทางวิ่งใต้ดิน 4.9 กม. และทางวิ่งยกระดับ 3.8 กม. สายทางเริ่มจากหัวลำโพง-ถนนเจริญกรุง-ถนนสนามไชย-ปากคลองตลาด-ท่าพระ-บางหว้า คาดว่าจะสามารถเปิดให้บริการได้ในปี 2551 ค่าใช้จ่ายทั้งโครงการ จำนวน 45,293 ล้านบาท แบ่งเป็นการลงทุนของภาครัฐ 38,859 ล้านบาท และการลงทุนภาคเอกชน 6,434 ล้านบาท รูปแบบการลงทุนที่กำหนด คือ รฟม. ลงทุนก่อสร้างงานโยธา และเอกชนลงทุนงานระบบรถไฟฟ้า และให้บริการเดินรถโดยมีระยะเวลาสัมปทาน 25 ปี

คณะกรรมการฯ ให้ความเห็นชอบโครงการฯ ภายใต้วงเงินลงทุนรวม 45,293 ล้านบาท โดยในส่วนการลงทุนภาครัฐ จำนวน 38,859 ล้านบาท เห็นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาจัดหาแหล่งเงินกู้เงื่อนไขผ่อนปรน จำนวน 30,771 ล้านบาท (รวมงานก่อสร้างแบบไม่เปิดหน้าดิน 3,000 ล้านบาท) และเห็นควรให้ภาครัฐสนับสนุนงบประมาณสำหรับค่าจัดกรรมสิทธิ์ที่ดิน จำนวน 3,357 ล้านบาท

ค่าจ้างที่ปรึกษาฯ จำนวน 1,471 ล้านบาท ทั้งนี้ในส่วนของเงินเผื่อขาด จำนวน 3,260 ล้านบาท เห็นควรให้สำนักงบประมาณพิจารณาความเหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง นอกจากนี้ มี***ข้อสังเกต***ว่า รฟม. อาจพิจารณาวิธีการอื่นที่มีต้นทุนทางการเงินต่ำกว่ารูปแบบรัฐค้ำประกันเงินกู้ เช่น Securitization และควรปรับรูปแบบเป็นองค์กรทางธุรกิจ (Corporatization) เพื่อหารายได้ให้เพียงพอกับการชำระหนี้ รวมทั้งควรกำหนดเงื่อนไขการถ่ายทอดเทคโนโลยีไว้ในสัญญาสัมปทานด้วย

3.2 โครงการก่อสร้างทางคู่ในเส้นทางรถไฟสายชายฝั่งทะเลตะวันออก ช่วงศรีราชา-ฉะเชิงเทรา-คลองสิบเก้า-แก่งคอย ตอนศรีราชา-ฉะเชิงเทรา

การรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) ได้เสนอโครงการก่อสร้างทางคู่ฯ เพื่อดำเนินการก่อสร้างทางคู่และติดตั้งระบบอาณัติสัญญาณและโทรคมนาคม ช่วงฉะเชิงเทรา-ศรีราชา ระยะทาง 69.086 กม. และก่อสร้างทางรถไฟสายเลี่ยงเมือง (Chord Line) 2 แห่ง บริเวณสถานีชุมทางฉะเชิงเทราและชุมทางบ้านภาชี มีวงเงินลงทุน รวมทั้งสิ้น 5,822 ล้านบาท รัฐบาลรับภาระค่าใช้จ่ายลงทุน โดยพิจารณาแหล่งเงินกู้ 2 ทางเลือก คือ เงินกู้จากต่างประเทศและเงินบาทสมทบ หรือเงินงบประมาณแผ่นดินและเงินกู้ในประเทศ ระยะเวลาดำเนินการโครงการ 4 ปี (2545-2548) โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและประสิทธิภาพการขนส่งผู้โดยสารและสินค้าทางรถไฟเส้นทางชายฝั่งทะเลตะวันออก และลดความแออัดของการขนส่งทางถนนเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับแนวโน้มการขนส่งสินค้าตู้คอนเทนเนอร์ระหว่างท่าเรือแหลมฉบังกับสถานีบรรจุและแยกสินค้ากล่อง (ICD) ที่ลาดกระบังที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตอันเนื่องจาก
การขยายท่าเรือแหลมฉบังขั้นที่ 2

คณะกรรมการฯ เห็นชอบในหลักการของโครงการทางคู่ในเส้นทางรถไฟสายชายฝั่งทะเลตะวันออก ช่วงศรีราชา-ฉะเชิงเทรา คลองสิบเก้า-แก่งคอย ตอนศรีราชา-ฉะเชิงเทรา ภายในวงเงิน 5,044 ล้านบาท แต่เนื่องจาก รฟท. มีผลการดำเนินการขาดทุนอย่างต่อเนื่องจึง***เห็นควรให้รัฐสนับสนุนเงินลงทุน 5,044 ล้านบาท*** โดยค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินตราต่างประเทศ ประมาณร้อยละ 40 เห็นควรให้กระทรวงการคลังจัดหาแหล่งเงินกู้ต่างประเทศเงื่อนไขผ่อนปรน สำหรับเงินบาทสมทบ ประมาณร้อยละ 60 เห็นควรให้สำนักงบประมาณและกระทรวงการคลังพิจารณาจัดหางบประมาณแผ่นดินและ/เงินกู้ภายในประเทศตามความเหมาะสมต่อไป ส่วนการ***ก่อสร้างทางรถไฟเลี่ยงเมือง*** *(Chord Line)* ***วงเงินรวม 778 ล้านบาท เห็นควรให้ชะลอโครงการไปก่อน*** นอกจากนี้ เห็นว่า รฟท. ควรศึกษาจัดทำแผนการตลาดและอัตราค่าบริการขนส่งที่เหมาะสม เพื่อให้ภาคเอกชนหันมาใช้บริการมากขึ้น รวมทั้งอัตราค่าโดยสารเพื่อลดภาระของรัฐให้มากที่สุด และในอนาคต รฟท. ควรปรับปรุงแผนการขยายการลงทุนก่อสร้างทางคู่เพิ่มเติมในเส้นทาง ศรีราชา-ท่าเรือแหลมฉบัง ระยะทางประมาณ 9 กม. เพื่อให้ระบบบริการขนส่งจากสถานี ICD ลาดกระบัง สู่ท่าเรือแหลมฉบัง มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.3 โครงการลงทุน ณ ท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2 (สุวรรณภูมิ) ของบริษัทการบินไทย จำกัด (บกท.)

กระทรวงคมนาคมได้เสนอโครงการฯ ประกอบด้วย 6 โครงการย่อย คือ โครงการพาณิชย์สินค้าและไปรษณียภัณฑ์ โครงการครัวการบิน โครงการบริการลานจอดและอุปกรณ์ภาคพื้น โครงการศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยาน โครงการบริการลูกค้า และโครงการศูนย์ปฏิบัติการ มีเป้าหมายเพื่อดำเนินการลงทุนในกิจกรรมต่าง ๆ ให้แล้วเสร็จสมบูรณ์ พร้อมปฏิบัติตั้งแต่วันเปิดท่าอากาศยาน ปี 2548

รักษาการเป็นศูนย์เครือข่ายการบินของ บกท. ที่กรุงเทพฯ, มีมาตรฐานการบริการระดับ World Class, รักษาส่วนแบ่งการตลาด และส่วนแบ่งกำไร ให้มีความคุ้มค่าต่อการลงทุน,เสริมสร้างและสนับสนุนให้ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิเป็นท่าอากาศยานชั้นแนวหน้าของโลก มีระยะเวลาดำเนินงานประมาณ 4 ปี (ปีงบประมาณ 2545-2548) มีวงเงินลงทุนรวมทั้งสิ้น 13,735.51 ล้านบาท ส่วนแหล่งเงินลงทุนยังไม่สามารถกำหนดได้ชัดเจน เนื่องจาก บกท. อยู่ระหว่างการปรับปรุงและทบทวนแผนวิสาหกิจปี 2543/44-2547/48 ใหม่ ทั้งนี้ โดยหลักการจะพิจารณาใช้แหล่งเงินลงทุนภายใน (Internal Fund) จากการดำเนินการเป็นหลัก การลงทุนรวม 6 โครงการย่อย อายุโครงการ 20 ปี

คณะกรรมการฯ เห็นชอบในหลักการให้ บกท. ดำเนินโครงการลงทุน ณ ท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2 (สุวรรณภูมิ) เพื่อให้ท่าอากาศยานฯ สามารถเปิดให้บริการได้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพได้มาตรฐานสากล ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางอากาศในภูมิภาค และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว อย่างไรก็ตาม การศึกษาความเป็นไปได้โครงการ ถือเป็นการศึกษาความเหมาะสมของโครงการในเบื้องต้น โดยใช้ข้อสมมติฐานตามแนวทางดำเนินการปัจจุบันที่ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ ทำให้มีความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อการดำเนินงานในระยะยาว ดังนั้น เพื่อลดความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น คณะกรรมการบริหารการพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และกระทรวงคมนาคม ต้องเร่งรัดประสานให้ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (ทอท.) บริษัท ท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งใหม่ จำกัด (บทม.) และ บกท. สร้างความชัดเจน ในประเด็นการกำหนดคุณภาพการให้บริการ การกำหนดตำแหน่งที่ตั้งของกิจกรรมสนับสนุนที่ชัดเจน การเร่งรัดการดำเนินงานให้แล้วเสร็จตามเป้าหมาย และการเจรจาค่าสิทธิประโยชน์ให้มีความชัดเจน ในส่วนของ บกท. เมื่อมีความชัดเจนของปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้นแล้ว ให้จัดทำรายละเอียดโครงการเสนอคณะกรรมการบริหารการพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิพิจารณาความเหมาะสมของการลงทุนก่อนการดำเนินการต่อไป

(4) ด้านสาธารณูปโภค

4.1 โครงการก่อสร้างปรับปรุงขยายการประปาส่วนภูมิภาค ปีงบประมาณ 2545-2547

กระทรวงมหาดไทยโดยการประปาส่วนภูมิภาค ได้เสนอโครงการก่อสร้างปรับปรุงขยายการประปาส่วนภูมิภาคปีงบประมาณ 2545-2547 เพื่อก่อสร้างปรับปรุงขยายการประปาส่วนภูมิภาค จำนวน 28 โครงการ ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ รวมกำลังผลิตน้ำประปา 128,400 ลบ.ม./วัน ใช้เงินลงทุนรวมทั้งสิ้น 1,971.98 ล้านบาท ประกอบด้วย โครงการก่อสร้างปรับปรุงขยายการประปาจำนวน 18 โครงการ มีระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี (2545-2547) ใช้เงินลงทุน 1,591.68 ล้านบาท โดยใช้เงินอุดหนุน 1,193.76 ล้านบาท เงินกู้ในประเทศ 397.92 ล้านบาท และโครงการปรับปรุงกิจการประปาภายหลังการรับโอน จำนวน 10 โครงการ มีระยะเวลาดำเนินการ 2 ปี (2545-2546) ใช้เงินลงทุน 380.30 ล้านบาท โดยใช้เงินอุดหนุนทั้งหมด คณะกรรมการฯ พิจารณาให้ความเห็นชอบให้การประปาส่วนภูมิภาคดำเนินโครงการตามที่เสนอ และมอบให้กระทรวงการคลังรับไปพิจารณาจัดหาแหล่งเงินกู้ในประเทศสำหรับโครงการก่อสร้างปรับปรุงขยายการประปา 18 โครงการ วงเงิน 397.92 ล้านบาท และให้สำนักงบประมาณรับไปพิจารณาจัดสรร

"โครงการที่มีลักษณะการให้บริการที่มุ่งตอบสนองบริการสังคมมากกว่าเชิงพาณิชย์ ควรจะต้องจัดทำการประเมินผลประโยชน์ด้านสังคมที่ได้รับให้ชัดเจน"

งบประมาณอุดหนุน จำนวน 1,574.06 ล้านบาท ในขณะเดียวกันการประปาส่วนภูมิภาคควรพิจารณากำหนดเป้าหมายการลดผลขาดทุนจากการดำเนินงาน รวมทั้งพิจารณาหารูปแบบและสัดส่วนการลงทุนที่เหมาะสม

กับลักษณะของแต่ละโครงการ นอกจากนี้มี***ข้อสังเกตเพิ่มเติม***ต่อโครงการที่มีลักษณะการให้บริการที่มุ่งตอบสนองบริการสังคมมากกว่าเชิงพาณิชย์ ควรจะต้องจัดทำการประเมินผลประโยชน์ด้านสังคมที่ได้รับให้ชัดเจน ควรพิจารณาปรับปรุงคุณภาพการดำเนินงานเพื่อเข้าสู่มาตรฐาน ISO 9000 และ 14000 และรัฐบาลควรกำหนดนโยบายราคาและแนวทางการอุดหนุนงบประมาณในการลงทุนให้แก่การประปาส่วนภูมิภาคที่ชัดเจน

4.2 โครงการเพื่อการพัฒนาประจำปี 2546 ของการประปาส่วนภูมิภาค (โครงการก่อสร้างปรับปรุงขยายการประปาส่วนภูมิภาค ประจำปีงบประมาณ 2546)

กระทรวงมหาดไทยเสนอโครงการก่อสร้างปรับปรุงขยายการประปาส่วนภูมิภาคประจำปีงบประมาณ 2546 ซึ่งประกอบด้วย 1) โครงการก่อสร้างปรับปรุงขยายการประปา จำนวน 11 โครงการ รวมกำลังการผลิต 84,710 ลบ.ม./วัน ระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี (2546-2548) ใช้วงเงินลงทุน 1,712.613 ล้านบาท จำนวน 10 โครงการ ขอเงินรัฐอุดหนุนร้อยละ 75 ของวงเงินลงทุน และเงินรายได้ร้อยละ 25 ของวงเงินลงทุน ยกเว้นระบบประปาเกาะเสม็ดขอเงินอุดหนุนทั้งหมด 2) โครงการปรับปรุงกิจการประปาภายหลังการรับโอน จำนวน 14 โครงการ รวมกำลังการผลิต 23,760 ลบ.ม./วัน ระยะเวลาดำเนินงาน 2 ปี (2546-2547) วงเงินลงทุน 440.403 ล้านบาท ใช้เงินอุดหนุนทั้งหมด

คณะกรรมการฯ พิจารณาให้ความเห็นชอบโครงการดังกล่าว จำนวน 24 โครงการ วงเงินลงทุน 2,073.021 ล้านบาท ประกอบด้วย โครงการก่อสร้างปรับปรุงขยายการประปา 10 โครงการย่อย เงินลงทุน 1,632.618 ล้านบาท โดยใช้เงินอุดหนุนจำนวน 1,224.461 ล้านบาท เงินรายได้ 408.157 ล้านบาท โครงการปรับปรุงกิจการประปาภายหลังการรับโอน 14 โครงการย่อย เงินลงทุน 440.403 ล้านบาท โดยใช้เงินอุดหนุนทั้งหมด สำหรับ***โครงการก่อสร้างระบบประปาเกาะเสม็ด เงินลงทุน 80 ล้านบาท กปภ. ควรทบทวนความเหมาะสมในการลงทุนใหม่*** ด้านฐานะการเงิน กปภ. ควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาทางการเงินตลอดจนพิจารณาแนวทางการขอรับเงินอุดหนุนโครงการสำหรับโครงการในอนาคตที่ กปภ. จะดำเนินการตามแผนงานประจำปี ทั้งนี้ คณะกรรมการฯ มี***ข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า*** รัฐบาลควรพิจารณาทบทวนนโยบายการควบคุมราคาและนโยบายการให้เงินอุดหนุนจากรัฐที่เหมาะสม และให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ

ที่ปรึกษา

เลขาธิการฯ	นายจักรมณฑ์	ผาสุกวนิช
รองเลขาธิการฯ	นายสมเจตน์	เตรคุพ
รองเลขาธิการฯ	นายสันติ	บางอ้อ
รองเลขาธิการฯ	นายพรชัย	รุจิประภา
รองเลขาธิการฯ	นายโกมล	ชอบชื่นชม
รองเลขาธิการฯ	นายวิษณุ	พูลสุข
รองเลขาธิการฯ	นายบุญยงค์	เวชมณีศรี
รองเลขาธิการฯ	นางสาวพรรณราย	ชันธกิจ
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน	นางสาววิไลพร	ลิ่วเกษมศานต์
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน	นายกิติศักดิ์	สินธุวนิช
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน	นายอุทิศ	ขาวเธียร
ผู้ช่วยเลขาธิการฯ	นายวิทิต	รัชชตาตะนันท์
ผู้ช่วยเลขาธิการฯ	นายสุรนันท์	วงศ์วิทยกำจร
ผู้ช่วยเลขาธิการฯ	นางจุฑามาศ	บาระมีชัย
ผู้ช่วยเลขาธิการฯ	นายอาคม	เติมพิทยาไพสิฐ

คณะทำงานจัดทำรายงานประจำปี 2545 ของ สศช.

นางสาวพรพิมล	วรดิลก	ประธานคณะทำงาน
นายเดชา	วาณิชวโรตม์	คณะทำงาน
นายปรเมธี	วิมลศิริ	คณะทำงาน
นายวีระพงศ์	จันทร์โพธิ์ศรี	คณะทำงาน
นายสุขเกษม	วงศ์สุบรรณ	คณะทำงาน
นางสาวดิษยา	พินโยยิ่ง	คณะทำงาน
นางฉวีวรรณ	สุวรรณหงส์	คณะทำงาน
นางสาวพจณี	อรรถโรจน์ภิญโญ	คณะทำงาน
นายชาญวิทย์	อมตะมาทุชาติ	คณะทำงาน
นางสาวสุลัดดา	ศิริฤกษ์พิพัฒน์	คณะทำงาน
นางชมัยพร	วิเศษมงคล	คณะทำงาน
นางสาวเกศมณี	เทพวัลย์	คณะทำงาน
นางสมจิตต์	จรรยพงษ์	คณะทำงาน
นางสาวนันธิกา	ทังสุพานิช	คณะทำงาน
นางสาววนิดา	ลาวัณย์ทักษิณ	คณะทำงาน
นางสำเภา	เมธาวิกูล	คณะทำงาน
นายไชยยงค์	มงคลกิจงาม	คณะทำงาน
นางสาวสุจารี	ผุดผาด	คณะทำงาน
นางนิตยา	กมลวัทนนิศา	คณะทำงานและเลขานุการ
นางปาริชาต	เทพอารักษ์	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
นางสาวกัญญารักษ์	ศรีทองรุ่ง	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

ฝ่ายเลขานุการ

นายวรวิทย์	อวิรุทธ์วรกุล	นางวิภาวดี	ชวนบุญ
นางสาวมนนิภา	สังข์ศักดา	นางนิสวันต์	พิชญ์ดำรง
นางสาวกานดา	ชูเชิด	นางสาวรวีวรรณ	เลียดทอง

ฝ่ายจัดการและศิลปกรรม

นางนุชดา	ตังคณานุกูลชัย	นางจันทนา	กระจ่างเนตร
นายเนาวฤทธิ์	ฤทธิแปลก	นายสุรพล	สวนขยัน
นางสาวสิริลักษณ์	พลรักษ์	นางสาวสุวิมล	พิมพ์วงศ์

พิมพ์ที่ บริษัท เพชรรุ่งการพิมพ์ จำกัด โทร. 0 2881 5133-4